

Упорядниця О.Суслова,
Інформаційно-консультативний жіночий центр

ЧИ ІСНУЄ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА «ОБРАЗЛИВЕ» СЛОВО В СУСПІЛЬСТВІ?

Київ – 2011

ЧИ ІСНУЄ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА «ОБРАЗЛИВЕ» СЛОВО В СУСПІЛЬСТВІ?

Упорядниця О.Суслова,
Інформаційно-консультативний жіночий центр

ЧИ ІСНУЄ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА «ОБРАЗЛИВЕ» СЛОВО В СУСПІЛЬСТВІ?/ Упорядниця
О.Суслова – Київ: СПД Москаленко О.М., 2011 – 108с.

Публікація розрахована на всіх зацікавлених у розвитку та використанні механізму протидії
дискримінації, зокрема, гендерній.

Публікацію розроблено та видано за фінансової підтримки Глобального жіночого фонду
(Грант №10-41260R)

Не для продажу (поширюється безкоштовно)

The publication was developed and printed with the financial support from the Global Fund for Women
(Grant #10-41260R)

Not for sale

Про Інформаційно-консультативний жіночий центр

Центр заснований як неурядова неприбуткова організація 1995 року.

Одна з засадних цілей Центру – збір, узагальнення і розповсюдження інформації про діяльність жіночих організацій та жіночі ініціативи в Україні та за її межами.

Інша мета Центру – розвиток дискусії щодо гендерних проблем в політичному і соціальному житті України для досягнення реальної рівності в суспільстві, а також проведення навчальних програм на базі Уповноважувальної освіти.

Голова правління Центру – Олена Суслова, більше інформації про організацію можна дізнатися тут: www.empedu.org.ua

ЗМІСТ

Передісторія питання	5
ЧИ ІСНУЄ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА «ОБРАЗЛИВЕ» СЛОВО В СУСПІЛЬСТВІ?	
<i>Олег ДАВИДЕНКО</i>	<i>6</i>
ОСКАРЖЕННЯ ДИСКРИМІНАЦІЇ ЗА ОЗНАКОЮ СТАТІ ТА СЕКСУАЛЬНИХ ДОМАГАНЬ ВІДПОВІДНО ДО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ	
<i>Катерина ЛЕВЧЕНКО.....</i>	<i>11</i>
ЗВЕРНЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ ЖІНОК ДО ПРЕМ'ЄР-МІНІСТРА УКРАЇНИ.....	20
СКАРГА УПОВНОВАЖЕНОМУ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ З ПРАВ ЛЮДИНИ	
<i>Карпачовій Н.І.</i>	<i>24</i>
ЗВЕРНЕННЯ ДО МІНІСТРА У СПРАВАХ СІМ'Ї, МОЛОДІ ТА СПОРТУ ТА РЕЗУЛЬТАТИ ЙОГО РОЗГЛЯДУ.....	32
Скарга	32
Відповідь	36
СУД ЗАГАЛЬНОЇ ЮРИСДИКЦІЇ.....	37
ПОЗОВНА ЗАЯВА про захист особистого немайнового права на рівність жінок та чоловіків, про захист честі, гідності та ділової репутації та відшкодування моральної шкоди	38
Заперечення проти позову.....	48
УХВАЛА Печерського районного суду щодо дискримінації за ознакою статі, про захист особистого немайнового права на рівність жінок та чоловіків, про захист честі, гідності, ділової репутації та відшкодування моральної шкоди (за справою № 2-2614/2010, суддя Волкова С.Я.).....	51
АПЕЛЯЦІЙНА СКАРГА на рішення Печерського районного суду м. Києва	55
УХВАЛА Печерського районного суду щодо апеляційної скарги	58
КАСАЦІЙНА СКАРГА на рішення Печерського районного суду м. Києва	61
ВИЩИЙ СПЕЦІАЛІЗОВАНИЙ СУД УКРАЇНИ З РОЗГЛЯДУ ЦИВІЛЬНИХ І КРИМІНАЛЬНИХ СПРАВ.....	76
АДМІНІСТРАТИВНЕ СУДОЧИНСТВО НА ЗАХИСТІ ВІД ДИСКРИМІНАЦІЇ?	79
ПОЗОВНА ЗАЯВА за фактом ґендерної дискримінації, яка призвела до нанесення шкоди репутації та професійним здібностям.....	80

УХВАЛА про відмову у відкритті провадження в адміністративній справі	85
АПЕЛЯЦІЙНА СКАРГА на ухвалу про відмову у відкритті провадження в адміністративній справі від 31 березня 2010 року по справі №2а-4959/10/2670 судді Окружного адміністративного суду міста Києва Савченко А.І.	87
УХВАЛА щодо апеляційної скарги.....	91
КАСАЦІЙНА СКАРГА на Ухвалу Окружного адміністративного суду м. Києва від 31 березня 2010 року та Ухвалу Київського апеляційного адміністративного суду від 13 січня 2011 року	95
СТАТТІ АВТОРІВ	101
ГЕНДЕРНИЙ МОНІТОРИНГ ВЛАДИ – 40 ДНІВ <i>Олена СУСЛОВА</i>	102
ЧОМУ 29 БЕРЕЗНЯ 2010 РОКУ Я ПОДАЛА ПОЗОВ ДО СУДУ, В ЯКОМУ ВІДПОВІДАЧЕМ Є ПРЕМ'ЄР-МІНІСТР УКРАЇНИ М. Я. АЗАРОВ? <i>Катерина ЛЕВЧЕНКО</i>	105

Передісторія питання

Насичені політичними змінами події початку 2010 року показали, що нові керманічі держави або не дуже глибоко обізнані як з міжнародними документами в галузі прав людини, які Україна ратифікувала в установленому законом порядку, так і з національним законодавством, наприклад, з Конституцією України та Законом України «Про забезпечення рівних прав та можливостей чоловіків та жінок», або дуже глибоко їх ігнорують.

Серйозні порушення прав людини, наступ на демократичні реформи, відмова від демократичних цінностей, практичне та дійове заперечення європейського шляху розвитку – ось що українська громадськість спостерігає вже другий рік.

Приклади можна наводити з різних сфер – звільнення керівників незалежної профспілки шахтарів, наміри відмовитися від зовнішнього незалежного оцінювання як основи для боротьби із корупцією в освітянській сфері, закриття та нове засекречення архівів СБУ, непрофесійна та «територіально-залежна від належності до Донецького регіону» кадрова політика, оголошення про ліквідацію системи моніторингу дотримання прав людини в діяльності органів внутрішніх справ тощо.

Серед цього переліку «почесне» місце займає повне ігнорування принципів гендерної політики, рівних прав та можливостей чоловіків та жінок, ліквідації дискримінації за статевою ознакою.

Може, на тлі інших конституційних порушень ці дії для когось виглядають не такими важливими та суттєвими. Але вони є, кожного дня їх список поширюється, а у відповідь на звернення громадськості – тиша.

Тож далі історія перших судових позовів в Україні за фактом гендерної дискримінації та «супутніх» дій.

Ми майже відмовилися від коментарів, залишивши лише один – коментар адвоката. І хоча за місцем в публікації це вступ, за змістом – післямова.

Упорядниці

ЧИ ІСНУЄ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА «ОБРАЗЛИВЕ» СЛОВО В СУСПІЛЬСТВІ?

Олег ДАВИДЕНКО,
Керуючий партнер юридичної фірми «ARIES»

Тема яку ми спробували висвітлити, завжди буде мати певну актуальність. Так вже сталося, що ми далеко ні завжди замислюємось про свої висловлювання та про їх значення. А тем більше зважуємо на те, як будуть ставитися до нас особисто після цих висловлювань. І прислів'я «Слово – срібло, а мовчання – золото», напевно, в нашому суспільстві повинне мати ще й продовження «...а переоцінка висловленого та визнання своїх помилок – платина».

Ставлення до жінки в суспільстві завжди було одним із складових, що характеризують стан відношень в такому суспільстві, та і загалом є суттєвою складовою характеристики самого суспільства. Держава не може вважатись правовою та демократичною, якщо питання захисту інтересів жінки, рівність її прав та можливостей – є лише декларативними та не забезпечуються практикою застосування відповідних норм та наявністю в суспільстві країни певної культури відношень між особами різної статті.

Далеко не останню роль в цих відносинах відіграють публічні особи, яких ми з Вами достатньо часто бачимо з екранів телевізорів, чуємо по радіо та читаємо їх звернення в печатних засобах масової інформації та на сторінках Інтернету. Причому хочу зазначити, що з тою чи іншою публічною особою ототожнюють або владу в цілому, або певний соціальний пласт суспільства. За ними, так би мовити, рівняються. З іншої сторони, якщо публічна особа висловлює те чи інше бачення гендерних питань, це є певною мірою «лакомусовий папірець», якій відображає узагальнене ставлення певної соціальної групи, яку очолює чи представляє ця особа і, за визначенням, це є, так би мовити, офіційна позиція цієї групи осіб в суспільстві. Якщо, це не співпадає з баченням чи уявленнями цієї групи, тоді завжди відбудеться певне «відторгнення» дій чи висловлювань цієї особи, яке знайде своє втілення у відповідних офіційних спростуваннях. Якщо ж йде «замовчування» після

такої дії або висловлювання, з впевненістю можливо зазначити – ця соціальна група підтримує ці дії та висловлювання.

Отже, якщо діюча влада, яка уособлює певну групу суспільства, яка спромоглася на певний час домінувати в суспільстві, висловлює свою неповагу чи зухвалість в гендерних питаннях, навряд чи можливо очікувати іншого ставлення до цієї проблеми в цілому в суспільстві, так як представники влади самі дають певний поштовх чи «сигнал» до відповідного ставлення. **Тому неприпустимі не тільки дискримінаційні висловлювання з боку представників влади, але й натяків на них.**

Але, незважаючи на вищенаведене, у повсякденному житті ми на сьогодні, на жаль, можемо зіткнутися з відповідними дискримінаційними висловлюваннями посадових осіб будь-якого рівня. Як в такому разі захистити свої права та яка гілка судової влади повинна розглянути відповідний позови?

Хочу констатувати, що хоча існує і стаття 3 Конституції, яка закріплює права і свободи людини в усіх сферах життя, і частина третя ст. 24 Конституції України, безпосередньо присвячена подоланню дискримінації та рівним правам і можливостям жінок і чоловіків в Україні, Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» та Україною ратифіковано ряд Конвенцій з цих питань, але, практичне застосування цих норм на практиці далеко від сталої, якщо взагалі в ці норми можливо зазначити, як такі, що діють на практиці захисту жінок.

Між тим, повертаючись до захисту від публічних образ від осіб, які наділені відповідними владними повноваженнями, перш за все, треба визначити за яких обставин були виголошені чи письмово закріплені («видані у світ») відповідні дискримінаційні висловлювання.

По-перше, слід визначити за яких організаційно-правових обставин відбулося порушення прав. **Якщо предметом є оскарження дій суб'єкта владних повноважень, що вчинені при здійсненні владних управлінських функцій, відповідно до п. 1 ч.1 ст. 17 Кодексу адміністративного судочинства України, такі спори осіб щодо оскарження рішення, дій (зокрема, висловлювань, виступів) чи бездіяльності суб'єкта владних повноважень – є компетенцією адміністративних судів. А відповідна наявність шкоди честі і гідності є певним наслідком вчинення такої дій, а не безпосереднім предметом оскарження.**

Частиною першої статті 2 КАС України передбачено, що основним завданням адміністративного судочинства є захист прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб у сфері публічно-правових відносин від порушень з боку органів державної влади. Як

зазначає Постанова Пленуму Вищого Адміністративного суду України від 6 березня 2008 року №2 «Про практику застосування адміністративними судами окремих положень Кодексу адміністративного судочинства України під час розгляду адміністративних справ», судам необхідно враховувати, що у справах щодо оскарження рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень належить перевіряти, чи прийняті (вчинені) вони: 1) на підставі, у межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України; 2) з використанням повноваження з метою, із якою це повноваження надано; 3) обґрунтовано, тобто з урахуванням усіх обставин, що мають значення для прийняття рішення (вчинення дії); 4) безсторонньо (неупереджено); 5) добросовісно; 6) розсудливо; 7) з дотриманням принципу рівності перед законом, запобігаючи несправедливій дискримінації; 8) пропорційно, зокрема з дотриманням необхідного балансу між будь-якими несприятливими наслідками для прав, свобод та інтересів особи і цілями, на досягнення яких спрямоване це рішення (дія); 9) з урахуванням права особи на участь у процесі прийняття рішення; 10) своєчасно, тобто протягом розумного строку.

Також слід враховувати, що у більшості державних органів крім основної функції є допоміжні, які також є складовими їх функціональних завдань.

Під органами публічної влади слід розуміти: будь-яку установу публічного права (включаючи державу, регіональні та місцеві органи державної влади, незалежні публічні підприємства) та будь-яких фізичних осіб під час виконання ними повноважень офіційних органів (Т. О. Білозерська Форум права – 2007 рік № 2).

Друге, що потрібно з'ясувати, чи спірні правовідносини між сторонами безпосередньо пов'язані із реалізацією захисту честі, гідності та ділової репутації, а також порушенням прав, свобод та інтересів, що в свою чергу виключають можливість розгляду справи у порядку адміністративного судочинства. Так, образливе висловлювання щодо конкретної особи іншою особою яка, хоча б така особа і була суб'єктом владних повноважень, але висловила її не при виконанні відповідних повноважень (в приватній бесіді чи висловлюванні), могло б спричинити цивільно-правовий спір про захист честі і гідності, що підлягає розгляду відповідно Цивільно-процесуального кодексу України. У зв'язку з цим статтею 32 Конституції України і передбачено судовий захист права спростовувати недостовірну інформацію про себе і членів своєї сім'ї, на що посилається також і Верховний Суд України в частині першій своєї Постанови від 27 лютого 2009 року №1 «Про судову практику у справах про захист гідності та честі фізичної особи, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи».

Отже, чи носять такі висловлювання персоніфікований характер (спрямовані щодо певної, так би мовити – індивідуально визначеної особи), або спрямовано щодо невизначеного кола осіб, об'єднаних між собою певними ознаками статті (в нашій ситуації) чи/ або соціальним статусом.

По-третє, відповідно до змісту ст. 15 Цивільного Кодексу України, кожна особа має право на захист свого цивільного права у разі його порушення, визнання або оспорування.

За змістом вказаної норми закону особа має право на захист свого (особистого, власного) права. Це є основним проявом диспозитивності в процесуальному законодавстві.

Таким чином, слід окремо звернути увагу, на обґрунтування порушення свого особистого права. Тобто, якщо образливе висловлювання стосувалось не персонально Вас, як особистості, треба вистроїти певний логічний та послідовний ланцюг обґрунтувань про те, як таке висловлювання вплине на ваші особисті права.

Отже, як неодноразово заявляв класик, є над чим працювати, поки «не все добре в Королівстві Данському».

А тепер – факти...

Азаров: проводити реформи – не жіноча справа

Прем'єр-міністр України Микола АЗАРОВ вважає, що «не жіноча це справа – проводити реформи в Україні».

Як передає кореспондент УНІАН, про це він заявив сьогодні після представлення нового губернатора Дніпропетровської області Олександра ВІЛКУЛА.

«Одні кажуть, що наш уряд великий, другі, що в уряді немає жінок, ні на кого подивитися під час засідання Кабінету міністрів. Самі нудні особи. За всієї моєї пошани до жінок – не жіноча справа проводити реформи», – підкреслив прем'єр-міністр України.

За словами М.АЗАРОВА, в новий уряд підібрані люди, які можуть працювати по 16 годин на добу, «без вихідних і прохідних», можуть брати відповідальність і не бояться говорити «ні» начальству.

М.АЗАРОВ підкреслив, що сьогодні ключове завдання для уряду – проведення повномасштабних структурних реформ у всіх сферах життя країни. За словами прем'єр-міністра, для цього необхідно проводити роз'яснювальну роботу, бо без підтримки людей «ми не проведемо реформи».

Коммунистка Самойлик пояснила, что Азаров не хочет женщин в своем Кабмине из-за того, что возраст...

Такое мнение народный депутат Украины от фракции КПУ высказала, комментируя в интервью заявление Премьер-министру Украины Николая Азарова о том, что внедрение реформ в Украине – не женское дело.

«Мужчины уже довели страну до такого состояния, что теперь уже не знаешь, что делать. Учитывая демографическую ситуацию и то, какой сейчас у нас удельный вес женщин и мужчин, то просто позор для правительства Украины, что там нет женщин... Это абсолютно неправильно, тем более что у нас в государстве есть закон о гендерном равенстве между мужчинами и женщинами», – сказала г-жа Самойлик.

«Я думаю, что это у Азарова говорит его возраст... Почему тогда в Администрацию Президента приняли Герман, Акимову? С надеждой на то, что действительно будет творческий подход к организации работы Президента Украины. Я думаю, что здесь что-то не додумал Николай Янович Азаров», – подчеркнула народный депутат.

<http://obkom.net.ua/news/2010-03-22/1434.shtml>

ОСКАРЖЕННЯ ДИСКРИМІНАЦІЇ ЗА ОЗНАКОЮ СТАТІ ТА СЕКСУАЛЬНИХ ДОМАГАНЬ ВІДПОВІДНО ДО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ

Катерина ЛЕВЧЕНКО

Особа, яка вважає, що стосовно неї було застосовано дискримінацію за ознакою статі чи вона стала об'єктом сексуальних домагань, має право звернутися зі скаргою до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з питань рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, уповноважених осіб (координаторів) з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків в органах виконавчої влади та органах місцевого самоврядування, правоохоронних органів держави та суду.

Особи будь-якої статі або групи осіб мають право надсилати повідомлення про порушення рівності прав та можливостей жінок і чоловіків до Комітету ООН з ліквідації дискримінації щодо жінок у разі, якщо вичерпані внутрішні засоби правового захисту або якщо застосування таких засобів захисту не виправдано затягується.

Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок та чоловіків», стаття 22

Правовий захист гендерної рівності в Україні забезпечується за допомогою норм різних галузей права – цивільного, сімейного, трудового, адміністративного тощо, якими встановлено відповідальність за порушення рівноправності громадян залежно від їх статі.

Ці законодавчі акти, в тому числі Кодекс України про адміністративні правопорушення та Кримінальний Кодекс України не містять поняття «дискримінація за ознакою статі», що ускладнює захист громадян від порушення прав у сфері забезпечення гендерної рівності, хоча потенційно мають можливість захищати ці права. Така ситуація потребує розробки та внесення змін в ці законодавчі акти.

Можливості українського законодавства щодо покарання випадків гендерної дискримінації та сексуальних домагань. На думку українських вчених, зокрема Н.О.Гуторової, в ситуаціях дискримінації за статевою ознакою можлива для використання стаття 161 Кримінального Кодексу України «Порушення рівноправності громадян залежно від їх расової, національної належності або ставлення до релігії». Так, з об'єктивної сторони дискримінація за ознакою статі характеризується вчиненням однієї з наступних дій: прямому обмеженні прав громадян залежно від їх статі; непрямому обмеженні прав громадян залежно від їх статі; встановленні прямих привілеїв громадян залежно від їх статі; встановленні непрямих привілеїв громадян залежно від їх статі.

Обмеження прав громадян залежно від статі – це активні дії, що полягають у перешкоджанні жінці або чоловіку повною мірою використовувати права, надані цим особам Конституцією України, іншими нормативно-правовими актами за умови, що такі обмеження стосуються лише осіб певної статі і не розповсюджуються на осіб протилежної статі. Це обмеження може стосуватися політичних, трудових прав особи, прав на освіту, охорону здоров'я, соціальну допомогу, одержання кредитів, страхування тощо.

При *прямому обмеженні* прав громадян залежно від статі особа, яка вчиняє такі дії, відкрито декларує обмеження певних прав особи в залежності від статі. Так, наприклад, керівник підприємства оголошує конкурс на зайняття вакантної посади або робить оголошення, у якому запрошує на роботу осіб лише певної статі – або лише чоловіків, або лише жінок. У випадку, коли чинним трудовим законодавством України не передбачено обмеження щодо виконання цих видів робіт особами певної статі (наприклад, трудове законодавство забороняє використання жінок на певних видах робіт), то має місце пряме обмеження прав громадян залежно від статі, тобто це діяння утворює об'єктивну сторону злочину, передбаченого ст. 161 КК.

Непряме обмеження прав громадян залежно від статі має місце у випадках, коли таке обмеження відверто не декларується, але особи, від яких залежить вирішення певного питання, фактично обмежують права громадян залежно від статі. При цьому можуть використовуватися надумані або завуальовані приводи, фактично нерівні вимоги до осіб тієї або іншої статі тощо.

На відміну від обмеження прав, *встановлення привілеїв громадян залежно від статі* передбачає вчинення активних дій, внаслідок яких особи однієї статі потрапляють у привілейоване становище порівняно з особами протилежної статі стосовно можливості користування наданими їм Конституцією або іншими нормативно-правовими актами України правами.

Прямі привілеї мають місце у випадках, коли було вчинене відкрите декларування дискримінаційних положень щодо осіб певної статі, внаслідок чого вони потрапляють у більш вигідне становище порівняно з особами

протилежної статі. Так, наприклад, при оголошенні конкурсу з прийому на роботу в його умовах передбачається, що за інших рівних умов перевага віддається особам чоловічої статі.

Встановлення *непрямих привілеїв*, як і непряме обмеження прав громадян залежно від статі, не має чітко визначеного зовні вигляду, а вуалюється під інші вимоги, що начебто є рівними для осіб будь-якої статі, тоді як у дійсності перевага віддається лише особам певної статі¹. Як далі зазначає Н.О.Гуторова, «кримінальний закон описує у якості злочинних дії, що у суспільній свідомості в цілому та у свідомості багатьох службових осіб здебільшого не сприймаються як злочинні».

Якщо розглядати дискримінацію за ознакою статі по аналогії із злочинами, які передбачені ст. 161 Кримінального Кодексу України «Порушення рівноправності громадян залежно від їх расової, національної належності або ставлення до релігії», то вона є злочином з формальним складом. Моментом його закінчення є вчинення передбаченої кримінальним законом суспільно небезпечної дії незалежно від того, які саме суспільно небезпечні наслідки мали місце. Так, порушення рівноправності громадян залежно від статі є закінченим з моменту вчинення дій, що полягають у прямому чи непрямому обмеженні прав або встановленні прямих чи непрямих привілеїв. Були чи не були внаслідок таких дій фактично порушені передбачені Конституцією чи іншими нормативно-правовими актами права громадян на кваліфікацію злочину не впливає. Так, наприклад, якщо при оголошенні конкурсу на зайняття певної посади умовами конкурсу передбачались привілеї при прийнятті на роботу особам чоловічої статі, але внаслідок відсутності гідних претендентів на цю посаду було прийнято все ж таки особу жіночої статі, то це не виключає кримінальної відповідальності за ст. 161 КК. Вказана обставина може бути лише врахована судом при вирішенні питання про призначення покарання у межах санкції цієї статті Особливої частини КК.

Суб'єктивна сторона злочину, передбаченого ст. 161 КК, характеризується виною у вигляді прямого умислу. Особа, здійснюючи дії, що полягають у прямому чи непрямому обмеженні прав або встановленні прямих чи непрямих привілеїв громадян залежно від статі, має усвідомлювати їх фактичний характер, суспільну небезпечність, а також бажати вчинити такі дії.

Суб'єктом зазначеного злочину виступає фізична осудна особа, яка досягла 16 років. У випадку, якщо порушення рівноправності громадян залежно від статі вчинено службовою особою, то такі дії кваліфікуються за ч. 2 ст. 161 КК.

1 Н.О.Гуторова Проблеми кримінально-правового захисту ґендерної рівності в Україні. – Впровадження ґендерних підходів в діяльність правоохоронних органів України. – Матеріали науково-практичної конференції (18-20 травня 2005 р.). – К., 2005.

Кваліфікуючими ознаками зазначеного злочину, окрім вчинення його службовою особою, також передбачено вчинення таких дій, пов'язаних з насильством, обманом чи погрозами (ч. 2 ст. 161 КК) та вчинення організованою групою осіб або якщо це спричинила загибель людей чи інші тяжкі наслідки (ч. 3 ст. 161 КК).

Таким чином слід зазначити, що кримінальне законодавство України забезпечує правовий захист гендерної рівності осіб шляхом встановлення у ст. 161 КК відповідальності за умисні дії, що полягають у прямому чи непрямому обмеженні прав або встановленні прямих чи непрямих привілеїв громадян залежно від статі. Враховуючи нетривалий час з моменту встановлення кримінальної відповідальності за це діяння, а також відсутність у багатьох випадках сприйняття суспільством порушень гендерної рівності як злочинів, ця норма поки що належним чином не застосовується, що перешкоджає забезпеченню дієвого захисту охоронюваних нею суспільних відносин.

З метою усунення вказаних недоліків необхідне привернути увагу науковців та практичних працівників до проблем кримінально-правового захисту гендерної рівності в Україні, здійснити роз'яснення відповідних положень чинного законодавства, а у подальшому провести наукові дослідження вказаної проблематики. Одним з можливих шляхів розвитку національного законодавства щодо протидії дискримінації за ознакою статі є внесення змін до статті 161 Кримінального Кодексу України.

Водночас в статті 22 Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей чоловіків та жінок» мова йде не просто про наявність правового захисту від дискримінації, але про можливість оскарження дискримінації за ознакою статі та сексуальних домагань. Можливості, які надаються цим законом, наступні:

1. Звернення зі скаргою до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.
2. Звернення до спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з питань рівних прав та можливостей жінок і чоловіків (яким є Міністерство України у справах сім'ї, молоді та спорту та його підрозділи в областях).
3. Звернення до уповноважених осіб (координаторів) з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків в органах виконавчої влади та органах місцевого самоврядування (якими визначені заступники керівників центральних органів виконавчої влади та обласних державних адміністрацій).
4. Звернення до правоохоронних органів держави.
5. Звернення до суду.

6. Надсилання повідомлень до Комітету ООН з ліквідації дискримінації щодо жінок у разі, якщо вичерпані внутрішні засоби правового захисту або якщо застосування таких засобів захисту не виправдано зтягується, а також у випадках, коли мають місце серйозні чи систематичні порушення прав, викладених в Конвенції.

Фактично цій перелік дублює норми інших законодавчих актів, наприклад Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», Закону України «Про міліцію», «Про прокуратуру» та інших, оскільки саме до правоохоронних органів держави (міліції, прокуратури), суду, Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини громадяни мають звертатися при порушенні їх прав, незалежно від суті порушення. З іншого боку, визначення усіх можливих суб'єктів відновлення порушених прав громадян від гендерної дискримінації та сексуальних домагань в одній статті Закону спрощує громадянам визначення їх можливостей в разі порушення прав.

Можливість звернення до Комітету ООН з прав жінок в ситуації дискримінації рівні забезпечується положеннями Факультативного протоколу до Конвенції ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок, який був прийнятий ООН в 1999 році та ратифікований Україною в 2003 році². Відповідно до статті 17 Протоколу, застереження до нього не допускаються.

Розглянемо існуючий механізм реалізації положень норм статті 22 Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей чоловіків та жінок» в залежності від того, хто є суб'єктом отримання скарг про факти дискримінації.

Повноваження та можливості Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини при отримання, розгляді та реагуванні на скарги з питань дискримінації за ознакою статі. Порядок звернення до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини у випадках гендерної дискримінації та сексуальних домагань детально прописаний в коментарях до статті 9 Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей чоловіків та жінок».

Повноваження та можливості спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з питань рівних прав та можливостей жінок і чоловіків при отримання, розгляді та реагуванні на скарги з питань дискримінації за ознакою статі. Водночас стаття 22 вводить додаткові можливості для оскарження фактів дискримінації за ознакою статі

² Текст Факультативного протоколу див.: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_794

та сексуальних домагань. Це – звернення до спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з питань рівних прав та можливостей жінок і чоловіків та звернення до уповноважених осіб (координаторів) з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків в органах виконавчої влади та органах місцевого самоврядування.

Поняття «спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади з питань рівних прав та можливостей чоловіків та жінок» та «уповноважені особи (координатори) з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків в органах виконавчої влади та органах місцевого самоврядування» вводяться вперше в національному законодавстві цим законом, так само як і в ньому розкриваються їх завдання та повноваження. Для здійснення таких повноважень необхідною є розробка відомчої нормативної бази, наказу Міністра у справах сім'ї, молоді та спорту та створення процедури прийняття, розгляду та реагування на заяви.

Повноваження та можливості уповноважених осіб (координаторів) з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків в органах виконавчої влади та органах місцевого самоврядування при отримання, розгляді та реагуванні на скарги з питань дискримінації за ознакою статі. Ці повноваження розкриті при аналізі відповідних статей Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей чоловіків та жінок» (статті 11 та 12).

Повноваження та можливості правоохоронних органів держави при отримання, розгляді та реагуванні на скарги з питань дискримінації за ознакою статі. Стаття 22 не деталізує, до яких правоохоронних органів можуть звертатися особи, які зазнали дискримінації за ознакою статі. Визначення правоохоронних органів є досить широким, до них входять не тільки прокуратура, але й підрозділи прикордонної служби, митної служби тощо. Водночас, законодавство України не дає чіткого переліку та визначення того, що є правоохоронним органом. Така розмитість застосованого в статті 22 поняття «правоохоронні органи держави» ускладнює реалізацію права громадян на адекватний та належний захист, оскільки не визначає точно, до яких правоохоронних органів громадянин може звертатися. Порядок звернення до підрозділів міліції та органів прокуратури прописаний в низці нормативних документів, в тому числі, в законах України «Про міліцію» та «Про прокуратуру».

Працівник міліції на території України незалежно від посади, яку він займає, місцезнаходження і часу в разі звернення до нього громадян або службових осіб із заявою чи повідомленням про події, які загрожують особистій чи громадській безпеці, або у разі безпосереднього виявлення таких зобов'язаний вжити заходів до попередження і припинення правопору-

шень, рятування людей, подання допомоги особам, які її потребують, встановлення і затримання осіб, які вчинили правопорушення, охорони місця події і повідомити про це в найближчий підрозділ міліції».

До компетенції прокуратури належить (ст. 5 Закону України «Про прокуратуру»): підтримання державного обвинувачення в суді; представництво інтересів громадянина або держави в суді у випадках, визначених законом; нагляд за додержанням законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство; нагляд за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян».

Але органам міліції і прокуратури складно реагувати ситуації заяв на гендерну дискримінацію або сексуальні домагання, оскільки не існує таких порушень в Кодексі України про адміністративні правопорушення та Кримінальному Кодексі України.

Судовий порядок оскарження випадків дискримінації за ознакою статі. До компетенції суду належить (Закон України «Про судоустрій України»³): 1) розгляд і вирішення в судових засіданнях цивільних справ по спорах, що стосуються прав та інтересів громадян, державних підприємств, установ, організацій, колгоспів, інших кооперативних організацій, їх об'єднань, інших громадських організацій; 2) розгляд в судових засіданнях кримінальних ;прав і застосування встановлених законом мір покарання до осіб, винних у вчиненні злочину, або виправдання невинних.

Повноваження та діяльності Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини у сфері забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків. Відповідно до статті 9 Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей чоловіків та жінок»⁴, Уповноважений Верховної Ради з прав людини є тим органом, який наділений повноваженнями у сфері забезпечення рівних прав та можливостей чоловіків та жінок⁵. В статті сформульовані три основні функції Уповноваженого Верховної Ради України з прав

3 <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=3018-14>

4 Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей чоловіків та жінок» – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1834-2006-%EF>

5 Стаття 9 Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей чоловіків та жінок»

Уповноважений Верховної Ради України з прав людини:

у рамках здійснення контролю за додержанням прав та свобод людини і громадянина здійснює контроль за дотриманням рівних прав та можливостей жінок і чоловіків;

розглядає скарги на випадки дискримінації за ознакою статі;

у щорічній доповіді висвітлює питання дотримання рівних прав та можливостей жінок і чоловіків

людини щодо участі в реалізації гендерної політики. Це – здійснення контролю, прийняття та розгляд скарг на факти гендерної дискримінації, висвітлення питань гендерної дискримінації у щорічній доповіді.

Органи державної влади, органи місцевого самоврядування, об'єднання громадян, підприємства, установи, організації незалежно від форми власності, посадові та службові особи, до яких звернувся Уповноважений, зобов'язані співпрацювати з ним і подавати йому необхідну допомогу, зокрема, забезпечувати доступ до матеріалів і документів, у тому числі на засадах, зазначених нормативними актами про охорону державної та службової таємниць; надавати інформацію і давати пояснення стосовно фактичної і правової підстави своїх дій та рішень. Відмова органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян, підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності, їх посадових і службових осіб від співпраці, а також умисне приховування або надання неправдивих даних, будь-яке незаконне втручання в діяльність Уповноваженого з метою протидії тягнуть за собою відповідальність згідно з чинним законодавством (стаття 22).

Актом реагування Уповноваженого на порушення рівності чоловіків та жінок має бути подання Уповноваженого – акт, який вноситься Уповноваженим до органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян, підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності, їх посадовим і службовим особам для вжиття відповідних заходів у місячний строк щодо усунення виявлених порушень прав і свобод людини і громадянина. Підставами для провадження справ та призначення перевірок можуть бути відомості, які отримані Уповноваженим не тільки із звернень громадян України, іноземців, осіб без громадянства чи їх представників, народних депутатів України, але й отримані Уповноваженим (і це дуже важливо) за власною ініціативою.

Таким чином, ініціатива Уповноваженого Верховної Ради з прав людини в здійсненні контролю за дотриманням рівних прав та можливостей жінок та чоловіків та викриття фактів дискримінації має важливе значення для ефективного застосування Закону та захисту від дискримінації.

Здійснений експертами аналіз ініціатив Уповноваженого Верховної Ради України в 2008 році показав, що питання гендерної дискримінації та її подолання взагалі не піднімалися⁶.

В зробленому фахівцями Секретаріату Уповноваженого огляді «Інформація про звернення громадян до Уповноваженого Верховної Ради України з

6 Коваль Л. Повідомлення про результати моніторингу діяльності Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (за період 1998 – 2008 років) – Режим доступу: <http://helsinki.org.ua/index.php?id=1243947451>

прав людини у 2008 році» інформація про ініціативи у сфері забезпечення рівних прав та можливостей чоловіків та жінок з боку Уповноваженого відсутня⁷. Ті ж самі висновки можна зробити, аналізуючи в цілому офіційний сайт Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.

Стаття 9 Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей чоловіків та жінок» містить норму, відповідно до якої, Уповноважений має у щорічній доповіді висвітлювати питання дотримання рівних прав та можливостей чоловіків та жінок. Обов'язок готувати та подавати на розгляд Верховної Ради України щорічні доповіді, а також спеціальні доповіді закріплений у статті 18 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини»⁸: «Протягом першого кварталу кожного року Уповноважений представляє Верховній Раді України щорічну доповідь про стан дотримання та захисту прав і свобод людини і громадянина в Україні органами державної влади, органами місцевого самоврядування, об'єднаннями громадян, підприємствами, установами, організаціями незалежно від форми власності та їх посадовими і службовими особами, які порушували своїми діями (бездіяльністю) права і свободи людини і громадянина, та про виявлені недоліки в законодавстві щодо захисту прав і свобод людини і громадянина».

7 Інформація про звернення громадян до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини у 2008 році: http://www.ombudsman.kiev.ua/Zvernenia_frame.htm

8 Текст Факультативного протоколу див.: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_794

ЗВЕРНЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ ЖІНОК ДО ПРЕМ'ЄР-МІНІСТРА УКРАЇНИ

Шановний Миколо Яновичу,

Від імені Національної Ради жінок України звертаємося до Вас з приводу Вашого виступу у м. Дніпропетровську перед керівництвом місцевої влади. На запитання щодо справедливості і доцільності створення в країні маскулінного (виключно представленого чоловіками) Кабінету Міністрів України, Ви дозволили собі з відкритим скепсисом і певною зневагою відповісти, що в країні «проведення реформ буде здійснене без участі жінок» і що «це не є жіноча справа».

Цим самим Ви відводите жіноцтву України, яке на сьогодні становить 54% населення, місце «другої» статі, дискримінованої як «політичний клас», обмеженої в політичних можливостях щодо забезпечення рівності з чоловіками.

Разом з тим, новообраний Президент України і новопризначений Уряд позиціонують себе як таких, що не порушують ні законів України, ні Конституції. Але і Конституція, і закони нашої країни гарантують і жінкам, так само, як і чоловікам рівні права і рівні можливості брати участь в управлінні державою. А з огляду на те, що жінки складають 75,4% серед державних службовців, навряд чи Ви, як керівник Уряду не розумієте, що саме «жіночими руками» буде зроблена уся «чорнова» робота по реформуванню країни, і саме ці жінки є тими, хто буде по 18 годин не відриватися від свого робочого місця, забезпечуючи життєдіяльність державної машини.

Ваша політична сила прийшла до влади з програмним лозунгом «Україна для людей». Серед цих «людей» – і жінки, і чоловіки. Ваш лозунг може об'єднати Україну чи знову поділити її: тепер вже за гендерною ознакою. Ми привертаємо Вашу увагу до того, що гендерна перспектива має увійти як стратегічна орієнтація у діяльність ашої політичної сили хоча б через те, що ви заявили про дотримання прав людини, орієнтації на європейські цінності

і виконання міжнародних зобов'язань держави. Тим більше, що політика забезпечення рівності статей сьогодні законодавчо визначена як державна.

Сприймаючи висловлений Вами підхід щодо одностатевого формування структур виконавчої влади як історично віджилий, гуманістично регресивний, науково помилковий, практично не вивірений і політично та економічно не ефективний, а також як такий, що на міжнародному та європейському рівні виключає Україну з системи демократичних, прогресивно орієнтованих держав, вважаємо за необхідне висловити свої погляди на ситуацію, яка склалася.

Ви очолюєте Уряд, який є органом виконавчої влади, і як такий, насамперед, він має забезпечувати виконання міжнародного і національного законодавства і відповідно до нього здійснювати організаційну роботу. Складовою цієї роботи безперечно має бути і кадровий компонент. У 2005 р. парламент прийняв Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», в якому визначено компетенцію Кабінету Міністрів і всієї системи органів виконавчої влади щодо забезпечення гендерної рівності в Україні. Зроблена Вами заява, а також здійснені за «одностатевою ознакою» призначення в Уряді, можуть бути сприйняті як сигнал і для призначень місцевого рівня. Крім того, це свідчить про невиконання законодавства та невиконання виконавчою владою покладених на неї зобов'язань щодо гендерних перетворень, що робить її малодієздатною і по-сучасному малоефективною

27 грудня 2006 р. Кабінет Міністрів України постановою № 1834 затвердив Державну програму з утвердження гендерної рівності в українському суспільстві на період до 2010 року, спрямовану на забезпечення гендерної рівності в країні, яка вже зараз має бути пролонгована на майбутні роки. Відповідно до неї в місцевих органах створені програми, що також потребують свого розвитку. В країні розпочалася гендерна експертиза українського законодавства. Активізувалася діяльність щодо гендерних перетворень в різних галузях, управління якими здійснюють міністерства. Однією з найважливіших складових всієї діяльності є гендерне збалансування кадрів, подолання кадрового розриву. Ваше світоглядне нехтування виконанням прийнятих з гендерних питань документів і намагання утверджувати традиційно орієнтовані підходи може сприяти гальмуванню того процесу гендерних перетворень, який стає все більш ефективним кроком в національному розвитку і який помічений і оцінений на міжнародному та європейському рівнях як прогресивний.

Ви особисто неодноразово презентували себе як політика європейського рівня, заявляли про європейську орієнтацію української політики і наближених до Вас українських політиків. Безперечно Ви мали б помітити, що

європейські політики в більшості своїй є прибічниками саме паритетної демократії. Уряди європейських країн у своєму складі все більш формуються на гендерних принципах, що особливо ефективно впливає на формування соціальної політики в цих країнах, яка все більш стає визначальною. Тенденція до зростання кількості жінок у складі органів, що приймають рішення, є характерною для сучасного світу. І нехтуванням таким процесом в Україні Ви ставите її в ряд історично відсталих країн.

Сучасне суспільство все більш відходить від технократичного мислення й оволодіває гуманітарним світоглядом. В сучасних умовах розвитку демократії, доступу до інформації та знань, саме розвинена людина стає найбільшим ресурсом и найбільшою цінністю. Це знаходить своє відображення у тих підходах до розуміння прогресу і розвитку, яке зараз активно підтримується усіма міжнародними організаціями. Це знаходить свій відбиток і у тих міжнародних документах, до яких приєдналась і наша держава. Україна приєдналась до численних міжнародних декларацій, ратифікувала конвенції, що гарантують забезпечення в країні прав людини, в яких зобов'язалася в різних аспектах долати всі форми дискримінації, в тому числі й дискримінації щодо жінок. Періодично Президентів і Вам особисто доведеться на міжнародному рівні засвідчувати політичну волю щодо виконання цих зобов'язань і практичними справами доводити їх здійсненність. Зазначимо лише, що вже у вересні цього року буде проводитись Всесвітній саміт ООН з оцінки виконання Цілей розвитку тисячоліття до яких приєдналась і Україна і де однією з цілей є саме забезпечення гендерної рівності. Сьогодні всі акти міжнародного і європейського рівня включають гендерний компонент, ставлять і розглядають проблеми з позиції гендерної перспективи. В такій ситуації Ви ставите Президента і самого себе в становище керівників відсталої країни з патріархатними поглядами на становище жінки і чоловіка. Зневажливе ставлення до багатьох документів, підписаних Україною як державою-учасницею принижує не лише її керівництво, в й весь народ цієї держави. Нікому, навіть першим особам держави, не дано право так несправедливо ставитися до свого народу.

І останнє. Світ сьогодні зрозумів, що визначальним у суспільному розвитку є людський та інтелектуальний капітал. Через десятиліття саме цим буде вимірюватися рівень розвитку тієї чи іншої країни. Джерелом розширення такого капіталу є насамперед жіноча частина населення, яка не повністю використана із-за нерозумно визначеної політики попередніх малограмотних політиків. В тих країнах, де зрозуміли роль жінки і розгорнули гендерну політику в реальній практиці, в останні десятиліття відбувся якісний стрибок у розвитку і забезпеченні якості життя людей. Саме ці країни обіймають сьогодні перші сходинки у рейтингу по забезпеченню матеріального добро-

буту людей (Швеція, Норвегія, Фінляндія, Канада, Нова Зеландія та ін.). Абсолютизацією «чоловічого керівництва» Ви не лише принижуйте жінок як соціальну групу, а й маргіналізуєте чоловічу частину населення, робите її сліпою і нездатною піднятися до розуміння сучасних соціальних процесів, виводите на обочину сучасної історії і намагаєтесь стримувати той процес входження жінки у всі сфери життя, який вже не піддається нічийій волі, але може прискорити чи пригальмувати суспільний розвиток.

Політика – це не засіб утвердження групових та особистих інтересів. Вона полягає передусім у врахуванні інтересів всього суспільства, більшість якого в Україні становлять жінки. Ігноруванням інтересів жінок Ви додаєте розкол соціальний, внутрішньо суспільний до «розколу географічного», яким, на жаль «вкидається» у суспільство. А, як показала практика (та власне і Ваша заява), чоловічий склад влади найменш турбується про становище жінки, про виведення її з дискримінаційного становища.

Перспектива становлення сучасної української виконавчої влади фактично іманентно потребує культурного вдосконалення її гендерного обличчя, утвердження вибору гендерного прогресу, повсякденної реалізації гендерної політики і розгляду всіх проблем з позиції гендерної перспективи. Нехтування цим обернеться політичною нестабільністю і черговою руйнацією соціального простору, що найважче піддається історичному відтворенню.

Цим зверненням ми хочемо привернути увагу Уряду до потреби серйозного врахування гендерної складової при формуванні Програми дій уряду та стратегії розвитку держави.

Відповідь відсутня

СКАРГА УПОВНОВАЖЕНОМУ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ З ПРАВ ЛЮДИНИ

Карпачовій Н.І.

По факту дискримінації за ознакою статі, подана в порядку статті 55 Конституції України, статей 1, 9, 22 Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей чоловіків та жінок», статей 4, 5 Закону України «Про звернення громадян», статті 17 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини»

19 березня 2010 р. прем'єр-міністр України Азаров М.Я., заявив, що «не жіноча це справа – проводити реформи в Україні». Інтернет видання наводять його слова після представлення нового губернатора Дніпропетровської області: «Одні кажуть, що наш уряд великий, другі, що в уряді немає жінок, ні на кого подивитися під час засідання Кабінету міністрів. Самі нудні особи. За всієї моєї пошани до жінок – не жіноча справа проводити реформи».

Далі наводиться ще один вислів: в новий уряд підібрані люди, які можуть працювати по 16 годин на добу, «без вихідних і прохідних», можуть брати відповідальність і не боятися говорити «ні» начальству.

Сюжет, в якому пролунали ці слова був також показаний 19 березня 2010 року в програмі Факти на телеканалі ICTV.

Посилання на цей виступ М.Я.Азарова можна знайти на наступних Інтернет-ресурсах:

<http://www.unian.net/ukr/news/news-368344.html>

<http://www.zaxid.net/newsua/2010/3/19/190028/>

<http://www.expres.ua/articles/2010/03/19/36005/>

<http://tsn.ua/ukrayina/azarov-provoditi-reformi-ne-zhinocha-sprava.html>

<http://newsru.ua/arch/ukraine/19mar2010/hehder.html> та інших.

Відповідно до статті 4 «Рішення, дії (бездіяльність), які можуть бути оскаржені» Закону України «Про звернення громадян», можуть бути оскаржені дії (бездіяльність) у сфері управлінської діяльності, внаслідок яких: порушено права і законні інтереси чи свободи громадянина (групи

громадян); створено перешкоди для здійснення громадянином його прав і законних інтересів чи свобод; незаконно покладено на громадянина які-небудь обов'язки або його незаконно притягнуто до відповідальності».

Вислів М.Я.Азарова є публічним виступом посадової особи вищого рівня, що можна розглядати як дії у сфері управлінської діяльності, внаслідок яких порушено права і законні інтереси наші особисто та цілої групи громадян – жінок України, створено перешкоди для здійснення нами конституційного права на участь в управлінні державними справами, що також є виявом прямої дискримінації.

Відповідно до статті 24 Конституції України, «не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками».

Відповідно до статті 5 а) Конвенції ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок, держави-сторони вживають усіх відповідних заходів з метою:

А) змінити соціальні та культурні моделі поведінки чоловіків і для викорінення забобонів, звичаїв та всіх інших проявів, що ґрунтуються на ідеї неповноцінності чи зверхності однієї із статей або стереотипності ролі чоловіків і жінок.

Відповідно до статті 7 б) Конвенції ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок, держави-сторони вживають усіх відповідних заходів для ліквідації дискримінації щодо жінок у політичному та суспільному житті країни і, зокрема, забезпечують жінкам на рівних умовах з чоловіками право:

б) брати участь у формуванні та здійсненні політики уряду та займати державні посади, а також здійснювати всі державні функції на всіх рівнях державного управління.

Відповідно до статті 11 б) Конвенції ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок, держави-сторони вживають усіх відповідних заходів для ліквідації дискримінації щодо жінок у галузі зайнятості, з тим щоб забезпечити на основі рівності чоловіків і жінок рівні права, зокрема:

б) право на однакові можливості при найманні на роботу, в тому числі застосування однакових критеріїв вибору при найманні.

Міжнародні документи, в тому числі Конвенція ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок, ратифіковані в установленому законом порядку, відповідно до статті 9 Конституції України є частиною національного законодавства та обов'язкові для виконання.

Відповідно до статті 1 Закону України «Про забезпечення рівних прав та обов'язків чоловіків та жінок», дискримінація за ознакою статі – дії чи бездіяльність, що виражають будь-яке розрізнення, виняток або привілеї за ознакою статі, якщо вони спрямовані на обмеження або унеможливають визнання, користування чи здійснення на рівних підставах прав і свобод людини для жінок і чоловіків.

Відповідно до статті 9 Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей чоловіків та жінок» «Повноваження Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини у сфері забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», Уповноважений Верховної Ради України з прав людини: у рамках здійснення контролю за додержанням прав та свобод людини і громадянина здійснює контроль за дотриманням рівних прав та можливостей жінок і чоловіків; розглядає скарги на випадки дискримінації за ознакою статі».

Відповідно до статті 22 «Оскарження дискримінації за ознакою статі та сексуальних домагань» Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей чоловіків та жінок», особа, яка вважає, що стосовно неї було застосовано дискримінацію за ознакою статі чи вона стала об'єктом сексуальних домагань, має право звернутися зі скаргою до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з питань рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, уповноважених осіб (координаторів) з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків в органах виконавчої влади та органах місцевого самоврядування, правоохоронних органів держави та суду».

Вислів М.Я.Азарова «За всієї моєї пошани до жінок – не жіноча справа проводити реформи» – вважаємо прямою дискримінацію жіноцтва України і нас, як представниць жіночої статі.

Продовження вислову М.Я.Азарова про те, що в новий уряд підібрані люди, які можуть працювати по 16 годин на добу, «без вихідних і прохідних», можуть брати відповідальність і не боятися говорити «ні» начальству, є не лише дискримінацією, але й образою по відношенню до всього жіноцтва України, і ставить під сумнів здібності та якості жінок, натякає на їх другорядність та меншовартість порівняно із чоловіками.

Цей вислів прямо підходить під визначення поняття «дискримінація», як воно надається в статті 1 Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей чоловіків та жінок», оскільки: виражає розрізнення та виняток за ознакою статі, спрямований на обмеження, а також унеможливорює визнання, користування чи здійснення на рівних підставах прав і свобод людини для жінок і чоловіків.

Фактично, висловлене переконання прем'єр-міністра України Азарова М.Я. призводить до обмеження нас у користуванні та здійсненні на рівних підставах конституційних прав, закріплених у статті 38 Конституції України, що є виявом дискримінації. А саме: права участь в управлінні державними справами, вільно обирати і бути обраними до органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Порушенням є також наше право на рівний доступ до державної служби, а також до служби в органах місцевого самоврядування».

Крім того, це порушує наші права, закріплені у статті 24 Конституції України. «Громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом.

Не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, **статі**, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками.

Рівність прав жінки і чоловіка забезпечується: наданням жінкам рівних з чоловіками можливостей у громадсько-політичній і культурній діяльності, у здобутті освіти і професійній підготовці, у праці та винагороді за неї...» Таким чином, прем'єр-міністром заперечується наше конституційне право на надання жінкам рівних з чоловіками можливостей у громадсько-політичній діяльності, у праці та винагороді за неї.

Його вислів також порушує статтю **10** «Повноваження Кабінету Міністрів України у сфері забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей чоловіків та жінок», відповідно до якої, Кабінет Міністрів України: забезпечує проведення єдиної державної політики, спрямованої на досягнення рівних прав та рівних можливостей жінок і чоловіків у всіх сферах життя суспільства; приймає Національний план дій щодо впровадження гендерної рівності та забезпечує його виконання; розробляє і реалізовує державні цільові програми щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків; спрямовує і координує роботу міністерств, інших органів виконавчої влади щодо забезпечення гендерної рівності; враховує принцип гендерної рівності при прийнятті нормативно-правових актів тощо.

Порушення полягає у невиконанні закріплених в статті 10 повноважень Кабінету Міністрів щодо врахування принципу гендерної рівності в роботі. У зв'язку з вищевикладеним:

1. Просимо Вас відповідно до статті 17 Розгляд звернень до Уповноваженого Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини»

- відкрити провадження з приводу дискримінації мене за ознакою статі;
 - роз'яснити нам заходи, які ми можемо вжити на відновлення нашого права на недискримінацію.
2. Відповідно до статті 13 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України» просимо Вас скористатися правом невідкладного прийому прем'єр-міністром України з метою здійснення парламентського контролю за виконанням Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей чоловіків та жінок» та роз'яснення М.Я.Азарову неприпустимості дискримінаційних висловлювань на адресу жінок України, а також його обов'язків як голови Уряду, які випливають із статті 10 Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей чоловіків та жінок» у сфері забезпечення гендерної рівності.
3. Відповідно до статті 18 «Права громадянина при розгляді заяви чи скарги» Закону України «Про звернення громадян» просимо Вас:
- надати нам можливість особисто викласти аргументи особі, що перевірятиме нашу скаргу;
 - надати нам можливість брати участь у перевірці поданої скарги;
 - надати нам можливість знайомитися з матеріалами перевірки;
 - надати нам можливість бути присутньою при розгляді скарги;
 - надати нам письмову відповідь про результати розгляду скарги та здійснені Вами заходи.
4. На основі статті 15 «Акти реагування Уповноваженого» Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» просимо Вас внести прем'єр-міністру України акт для вжиття відповідних заходів у місячний строк щодо усунення виявлених порушень прав і свобод людини і громадянина.

Підписи. 22 березня 2010 року

УПОВНОВАЖЕНИЙ Верховної Ради України з прав людини

21/8, вул. Інститутська, м. Київ, 01008, Україна

тел.: 253-22-03, ф. 226-34-27

№ 1-1356/19-КДУ 46-10-23

« 06 » листопада 2010 р.

Народному депутатові України
О. Ф. Бондаренко

Шановна Олено Федорівно!

На Ваш депутатський запит від 17 червня 2010 року № 264/38 щодо неналежного розгляду звернення громадян і ненадання відповіді заявникам, оголошений на засіданні Верховної Ради України 18 червня 2010 року, повідомляю таке.

22 березня 2010 року до Уповноваженого з прав людини із скаргою за фактом дискримінації за ознакою статі звернулися Левченко К.Б., Євсюкова М.В., Суслова О.І., Кобелянська Л.С., Калашник О.А., Ковальчук Л.Г., Ламах Е.Б. та Колос Л.Є. Заявниці оскаржували публічний вислів Прем'єр-міністра України Азарова М.Я., що «реформи – це не жіноча справа». Крім того, до Уповноваженого з прав людини надійшло депутатське звернення народного депутата Ю.А. Кармазіна в інтересах Лосюк Л.В., а також звернення від самої Л. Лосюк, у яких зазначається, що її звільнення з посади Голови Держспоживстандарту України відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 17.03.2010 № 490-р є підтвердженням негативного ставлення окремих високопосадовців провладних сил до жіночої статі і є дискримінацією за статевою ознакою.

Відповідно до п. 1 статті 17 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» відкрито провадження Уповноваженого у справі про дотримання прав жінок на працю в органах державної влади.

23 квітня 2010 року відбулась зустріч представників Уповноваженого з прав людини з заявниками, під час якої їх було поінформовано про заходи, що вживатимуться в рамках зазначеного провадження Уповноваженого з прав людини. Було також поінформовано, що зазначена колективна скарга буде направлена до Печерського районного суду м. Києва для приєднання до матеріалів справи для дослідження під час судового провадження та прийняття рішення відповідно до законодавства України, що і було зроблено (лист від 26.04.2010 р. № 11/8-ЛП48070/26-23).

Під час зустрічі 23 квітня в Секретаріаті Уповноваженого з прав людини М.В. Євсюковою та Л.Г. Ковальчук було подано звернення, в якому зазначалось, що «...Левченко К.Б. виходить з кола осіб, які направили Вам скаргу. Проте ми, що нижче підписались, просимо Вас продовжити провадження по даній справі». 05.05.2010 р. та сама заява надійшла за підписом М.В. Євсюкової. Обидві заяви приєднані до матеріалів провадження, по суті порушеного питання була надана відповідь листом від 20.04.2010 № 11/9-ЛП48070.10/26-23 та під час вищезазначеної зустрічі.

У рамках провадження здійснюються також відповідні запити в державні органи, проведено моніторинг керівного складу органів виконавчої влади за гендерною ознакою. Питання забезпечення рівності прав і можливостей жінок та чоловіків порушено Уповноваженим з прав людини перед Президентом України на засіданні Громадської гуманітарної ради. Прем'єр-міністрові України внесено подання про забезпечення права жінок на працю в державних органах виконавчої влади.

Законом України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» терміни здійснення провадження у справі про порушення прав і свобод людини і громадянина не регламентуються. Про хід провадження заявників поінформовано.

 Н. Карпачова

ПРЕДСТАВНИК УПОВНОВАЖЕНОГО
Верховної Ради України з прав людини
з питань захисту прав дитини, рівноправ'я та недискримінації

вул. Інститутська, 21/8
01008, Київ, Україна

E-mail: ivanova@ombudsman.gov.ua
<http://www.ombudsman.kiev.ua>

тел.: (+38 050) 253 7972
факс: (+38 044) 226 3427

№ 11/9-Л148070.10/26-23

« 6 » липень 2010 р.

Левченко К.Б.

Шановна Катерино Борисівно!

На колективну скаргу до Уповноваженого з прав людини щодо захисту від дискримінації за ознакою статі додатково до інформації, наданої листом від 20 квітня 2010 р. № 11/9-Л148070.10/26-23 та під час зустрічі з представниками Уповноваженого з прав людини 23 квітня цього року, повідомляємо таке.

Відповідно до п. 1 статті 17 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» здійснюється провадження Уповноваженого у справі дотримання прав жінок на працю в державних органах.

За результатами зустрічі в Секретаріаті Уповноваженого з прав людини листом від 26.04.2010 р. № 11/8-Л148070/26-23 колективна скарга була направлена до Печерського районного суду м. Києва для приєднання до матеріалів справи для дослідження під час судового провадження та прийняття рішення відповідно до законодавства України.

У рамках провадження здійснюються відповідні запити в державні органи, проведено моніторинг керівного складу органів виконавчої влади за гендерною ознакою. Питання забезпечення рівності прав і можливостей жінок та чоловіків порушено Уповноваженим з прав людини перед Президентом України на засіданні Громадської гуманітарної ради. Прем'єр-міністрів України внесено подання Уповноваженого з прав людини про забезпечення прав жінок на працю в державних органах виконавчої влади. Провадження триває. Одночасно інформуємо, що Законом України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» терміни здійснення провадження у справі про порушення прав і свобод людини і громадянина не регламентуються.

З повагою,
за дорученням Уповноваженого з прав людини

Н. Іванова

ЗВЕРНЕННЯ ДО МІНІСТРА У СПРАВАХ СІМ'Ї, МОЛОДІ ТА СПОРТУ ТА РЕЗУЛЬТАТИ ЙОГО РОЗГЛЯДУ

СКАРГА

Міністру України у справах сім'ї,
молоді та спорту
Сафіулліну Р.

По факту дискримінації за ознакою статі, подана в порядку статі 55 Конституції України, статей 1, 9, 22 Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей чоловіків та жінок», статей 4, 5 Закону України «Про звернення громадян»

19 березня 2010 р. прем'єр-міністр України Азаров М.Я., заявив, що «не жіноча це справа – проводити реформи в Україні». Інтернет видання наводять його слова після представлення нового губернатора Дніпропетровської області: «Одні кажуть, що наш уряд великий, другі, що в уряді немає жінок, ні на кого подивитися під час засідання Кабінету міністрів. Самі нудні особи. За всієї моєї пошани до жінок – не жіноча справа проводити реформи».

Сюжет, в якому пролунали ці слова був також показаний 19 березня 2010 року в програмі Факти на телеканалі ІСТВ.

Далі наводиться ще один вислів: в новий уряд підібрані люди, які можуть працювати по 16 годин на добу, «без вихідних і прохідних», можуть брати відповідальність і не боятися говорити «ні» начальству.

Відповідно до статті 4 «Рішення, дії (бездіяльність), які можуть бути оскаржені» Закону України «Про звернення громадян», можуть бути оскаржені дії (бездіяльність) у сфері управлінської діяльності, внаслідок яких: порушено права і законні інтереси чи свободи громадянина (групи громадян); створено перешкоди для здійснення громадянином його прав і законних інтересів чи свобод; незаконно покладено на громадянина які-небудь обов'язки або його незаконно притягнуто до відповідальності».

Вислів М.Я.Азарова є публічним виступом посадової особи вищого

рівня, що можна розглядати як дії у сфері управлінської діяльності, внаслідок яких порушено права і законні інтереси моєї особисто та цілої групи громадян – жінок України, створено перешкоди для здійснення мною конституційного права на участь в управлінні державними справами, що також є виявом прямої дискримінації.

Відповідно до статті 24 Конституції України, «не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками».

Відповідно до статті 5 а) Конвенції ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок, держави-сторони вживають усіх відповідних заходів з метою:

А) змінити соціальні та культурні моделі поведінки чоловіків і для викорінення забобонів, звичаїв та всіх інших проявів, що ґрунтуються на ідеї неповноцінності чи зверхності однієї із статей або стереотипності ролі чоловіків і жінок.

Відповідно до статті 7 б) Конвенції ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок, держави-сторони вживають усіх відповідних заходів для ліквідації дискримінації щодо жінок у політичному та суспільному житті країни і, зокрема, забезпечують жінкам на рівних умовах з чоловіками право:

б) брати участь у формуванні та здійсненні політики уряду та займати державні посади, а також здійснювати всі державні функції на всіх рівнях державного управління.

Відповідно до статті 11 б) Конвенції ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок, держави-сторони вживають усіх відповідних заходів для ліквідації дискримінації щодо жінок у галузі зайнятості, з тим щоб забезпечити на основі рівності чоловіків і жінок рівні права, зокрема:

б) право на однакові можливості при найманні на роботу, в тому числі застосування однакових критеріїв вибору при найманні.

Відповідно до статті 1 Закону України «Про забезпечення рівних прав та обов'язків чоловіків та жінок», дискримінація за ознакою статі – дії чи бездіяльність, що виражають будь-яке розрізнення, виняток або привілеї за ознакою статі, якщо вони спрямовані на обмеження або унеможливають визнання, користування чи здійснення на рівних підставах прав і свобод людини для жінок і чоловіків.

Відповідно до статті 22 «Оскарження дискримінації за ознакою статі та сексуальних домагань» Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей чоловіків та жінок», особа, яка вважає, що стосовно неї було

застосовано дискримінацію за ознакою статі чи вона стала об'єктом сексуальних домагань, має право звернутися зі скаргою до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з питань рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, уповноважених осіб (координаторів) з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків в органах виконавчої влади та органах місцевого самоврядування, правоохоронних органів держави та суду».

Вислів М.Я.Азарова «За всієї моєї пошани до жінок – не жіноча справа проводити реформи» – вважаю прямою дискримінацію жіноцтва України і нас, як представниць жіночої статі.

Продовження вислову М.Я.Азарова про те, що в новий уряд підібрані люди, які можуть працювати по 16 годин на добу, «без вихідних і прохідних», можуть брати відповідальність і не боятися говорити «ні» начальству, є не лише дискримінацією, але й образою по відношенню до всього жіноцтва України, і ставить під сумнів здібності та якості жінок, натякає на їх другорядність та меншовартість порівняно із чоловіками.

Цей вислів прямо підходить під визначення поняття «дискримінація», як воно надається в статті 1 Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей чоловіків та жінок», оскільки: виражає розрізнення та виняток за ознакою статі, спрямований на обмеження, а також унеможливорює визнання, користування чи здійснення на рівних підставах прав і свобод людини для жінок і чоловіків.

Фактично, висловлене переконання прем'єр-міністра України Азарова М.Я. призводить до обмеження нас у користуванні та здійсненні на рівних підставах конституційних прав, закріплених у статті 38 Конституції України, що є виявом дискримінації. А саме: права участь в управлінні державними справами, вільно обирати і бути обраними до органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Порушеним є також наше право на рівний доступ до державної служби, а також до служби в органах місцевого самоврядування».

Крім того, це порушує наші права, закріплені у статті 24 Конституції України. «Громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом.

Не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, **статі**, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками.

Рівність прав жінки і чоловіка забезпечується: наданням жінкам рівних з чоловіками можливостей у громадсько-політичній і культурній діяльності, у здобутті освіти і професійній підготовці, у праці та винагороді за неї...».

Таким чином, прем'єр-міністром заперечується наше конституційне право на надання жінкам рівних з чоловіками можливостей у громадсько-політичній діяльності, у праці та винагороді за неї.

Його вислів також порушує статтю 10 «Повноваження Кабінету Міністрів України у сфері забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей чоловіків та жінок», відповідно до якої, Кабінет Міністрів України: забезпечує проведення єдиної державної політики, спрямованої на досягнення рівних прав та рівних можливостей жінок і чоловіків у всіх сферах життя суспільства; приймає Національний план дій щодо впровадження гендерної рівності та забезпечує його виконання; розробляє і реалізовує державні цільові програми щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків; спрямовує і координує роботу міністерств, інших органів виконавчої влади щодо забезпечення гендерної рівності; враховує принцип гендерної рівності при прийнятті нормативно-правових актів тощо.

Порушення полягає у невиконанні закріплених в статті 10 повноважень Кабінету Міністрів щодо врахування принципу гендерної рівності в роботі. У зв'язку з вищевикладеним:

1. Просимо Вас відповідно до статті «Повноваження спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей чоловіків та жінок»:
 - розглянути наше звернення з питань дискримінації за ознакою статі;
 - внести пропозиції щодо усунення зазначеного факту дискримінації за ознакою статі.
2. Відповідно до статті 18 «Права громадянина при розгляді заяви чи скарги» Закону України «Про звернення громадян» просимо Вас:
 - надати нам можливість особисто викласти аргументи особі, що перевірятиме мою скаргу;
 - надати нам можливість брати участь у перевірці поданої скарги;
 - надати нам можливість знайомитися з матеріалами перевірки;
 - надати нам можливість бути присутньою при розгляді скарги;
 - надати нам письмову відповідь про результати розгляду скарги.

Підписи

22 березня 2010 року

**МІНІСТЕРСТВО УКРАЇНИ
У СПРАВАХ СІМ'Ї, МОЛОДІ ТА СПОРТУ
Мінсім'ямолодьспорт**

вул.Еспланадна, 42, м. Київ, 01601, телетайп "Теніс" 131866,
факс: (044) 289-12-94, тел.289-03-66, 289-12-64, E-mail:correspond@msms.gov.ua

20.04.2010 № 11-541/4.1
на № _____ від _____

Левченко К.Б.

Шановна Катерино Борисівно!

Міністерство України у справах сім'ї, молоді та спорту розглянуло Вашу скаргу стосовно факту дискримінації за ознакою статі та повідомляє.

Відповідно до підпункту 9 пункту 4 Положення про Міністерство України у справах сім'ї, молоді та спорту, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 08.11.2006 № 1573, Мінсім'ямолодьспорт відповідно до покладених на нього завдань виконує повноваження спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків.

Згідно зі ст. 1 Закону України "Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків" від 08.09.2005 № 2866-IV під поняттям "дискримінація за ознакою статі" розуміються дії чи бездіяльність, що виражають будь-яке розрізнення, виняток або привілеї за ознакою статі, якщо вони спрямовані на обмеження або унеможливають визнання, користування чи здійснення на рівних підставах прав і свобод людини для жінок і чоловіків.

Відповідно до ст.6 вищезазначеного Закону України не вважаються дискримінацією за ознакою статі позитивні дії. Також згідно зі ст. 16 цього Закону України призначення на державну службу та службу в органи місцевого самоврядування здійснюється з дотриманням представництва кандидатур кожної статі. Дозволяється застосування позитивних дій з метою досягнення збалансованого представництва жінок і чоловіків на державній службі та службі в органах місцевого самоврядування з урахуванням категорій посад службовців.

Таким чином, виступ Прем'єр-міністра України Азарова М.Я. від 19.03.2010 не підпадає під поняття "дискримінація за ознакою статі".

3 повагою

Заступник Міністра

С.В. Толстоухова

СУД ЗАГАЛЬНОЇ ЮРИСДИКЦІЇ

ДО ПЕЧЕРСЬКОГО РАЙОННОГО СУДУ МІСТА КИЄВА

01001, м. Київ, вул. Хрещатик, 42-а

Позивач: Левченко Катерина Борисівна

Відповідач: Прем'єр-міністр України

Азаров М. Я.

Київ, 01008, вул. Грушевського, 12/2

тел/факс: 254-05-84

Ціна позову: 1 (одна) гривня

ПОЗОВНА ЗАЯВА

про захист особистого немайнового права на рівність жінок та чоловіків,
про захист честі, гідності та ділової репутації та відшкодування моральної
шкоди

19 березня 2010 р. прем'єр-міністр України Азаров М.Я., заявив, що «не жіноча це справа – проводити реформи в Україні». Інтернет видання наводять його слова після представлення нового губернатора Дніпропетровської області: «Одні кажуть, що наш уряд великий, другі, що в уряді немає жінок, ні на кого подивитися під час засідання Кабінету Міністрів. Самі нудні особи. За всієї моєї пошани до жінок – не жіноча справа проводити реформи». Він також зазначив, що в новий уряд підібрані люди, які можуть працювати по 16 годин на добу, «без вихідних і прохідних», можуть брати відповідальність і не бояться говорити «ні» начальству.

Посилання на цей виступ М.Я.Азарова можна знайти на наступних Інтернет-ресурсах:

<http://www.unian.net/ukr/news/news-368344.html>

<http://www.zaxid.net/newsua/2010/3/19/190028/>

<http://www.expres.ua/articles/2010/03/19/36005/>

<http://tsn.ua/ukrayina/azarov-provoditi-reformi-ne-zhinocha-sprava.html>

<http://newsru.ua/arch/ukraine/19mar2010/hehder.html> та інших (роздруківки сторінок додаються).

Сюжет, в якому пролунали ці слова, був також показаний 19 березня 2010 року в вечірній програмі Факти на телеканалі ICTV (диск із записом додається).

Вислів М.Я.Азарова є публічним виступом посадової особи вищого рівня, внаслідок якого порушено права і законні інтереси моєї особисто, створено перешкоди для здійснення мною конституційного права на участь в управлінні державними справами, ганьбить мою честь, гідність та ділову репутацію, а також є виявом прямої дискримінації, тобто порушені норми Конституції України, що є нормами прямої дії.

Пояснення прес-служби Кабінету Міністра від 25 березня 2010 року щодо вислову Азарова не стосується суті вислову, як він представлений у відео-записі.

<http://novynar.com.ua/politics/108872>

<http://www.jampo.com.ua/news/article553154/> та інші (роздруківки сторінок додаються).

Відповідно до статті 24 Конституції України «не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, **статі**, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками».

Відповідно до статті 5 а) Конвенції ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок, держави-сторони вживають усіх відповідних заходів з метою:

а) змінити соціальні та культурні моделі поведінки чоловіків і жінок для викорінення забобонів, звичаїв та всіх інших проявів, що ґрунтуються на ідеї неповноцінності чи зверхності однієї із статей або стереотипності ролі чоловіків і жінок.

Відповідно до статті 7 б) Конвенції ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок, держави-сторони вживають усіх відповідних заходів для ліквідації дискримінації щодо жінок у політичному та суспільному житті країни і, зокрема, забезпечують жінкам на рівних умовах з чоловіками право:

б) брати участь у формуванні та здійсненні політики уряду та займати державні посади, а також здійснювати всі державні функції на всіх рівнях державного управління.

Відповідно до статті 11 б) Конвенції ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок, держави-сторони вживають усіх відповідних заходів для ліквідації дискримінації щодо жінок у галузі зайнятості, з тим щоб забезпечити на основі рівності чоловіків і жінок рівні права, зокрема:

б) право на однакові можливості при найманні на роботу, в тому числі застосування однакових критеріїв вибору при найманні.

Міжнародні документи, в тому числі Конвенція ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок, ратифіковані в установленому законом порядку, відповідно до статті 9 Конституції України, є частиною національного законодавства та обов'язкові для виконання.

Відповідно до статті 1 Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», дискримінація за ознакою статі – дії чи бездіяльність, що виражають будь-яке розрізнення, виняток або привілеї за ознакою статі, якщо вони спрямовані на обмеження або унеможливають визнання, користування чи здійснення на рівних підставах прав і свобод людини для жінок і чоловіків.

Вислів М.Я.Азарова «За всієї моєї пошани до жінок – не жіноча справа проводити реформи» – вважаю прямою дискримінацією мене як жінки.

Продовження вислову М.Я.Азарова про те, що в новий уряд підібрані люди, які можуть працювати по 16 годин на добу, «без вихідних і прохідних», можуть брати відповідальність і не боятися говорити «ні» начальству, є не лише дискримінацією, але й образою до мене, що ганьбить мою честь та гідність, наносить шкоду моїй діловій репутації як фахівцю у сфері захисту прав людини, заступнику керівника Апарату Міністра – Раднику Міністра внутрішніх справ, члену робочої групи МВС України з гендерних питань, члену Міжвідомчої ради з питань сім'ї, гендерної рівності, демографічного розвитку та протидії торгівлі людьми, і ставить під сумнів мої професійні здібності, здібності та якості жінок, натякає на мою другорядність та меншовартість порівняно із чоловіками.

Відповідно до моїх функціональних обов'язків, я здійснюю аналітичне, інформаційне та організаційне забезпечення діяльності Міністра щодо реалізації державної політики у сфері дотримання гендерної рівності.

В 2004-2006 роках я працювала Радником міністра внутрішніх справ з прав людини та гендерних питань. Положення про радника затверджено наказом Міністра внутрішніх справ України від 18.10.2004 № 1221. До функціональних обов'язків входило – аналіз стану діяльності органів внутрішніх справ стосовно дотримання вимог законодавства в галузі дотримання гендерної рівності, розроблення та внесення спільно зі структурними підрозділами Міністерства необхідних пропозицій щодо вдосконалення відповідної діяльності. Ініціатива та участь у підготовці аналітичних доповідей, доповідних записок, заяв, рекомендацій з зазначеної проблематики для керівництва МВС України (а також за погодженням з керівництвом Міністерства) для керівників інших правоохоронних органів. Внесення пропозицій щодо

забезпечення участі органів внутрішніх справ в реалізації гендерних питань. Інформування керівництва Міністерства щодо рекомендацій наукових досліджень, національних та міжнародних науково-практичних конференцій з прав людини, гендерної рівності. Участь у національних та міжнародних заходах (конференціях, консультаціях, семінарах тощо) та представлення на них позиції МВС України в галузі дотримання прав людини та сприяння утвердженню гендерної рівності. участь у діяльності міжвідомчих консультативно-дорадчих органів з прав людини та гендерної рівності. Ініціювання проведення, розроблення пропозицій та здійснення моніторингу стану дотримання прав людини та впровадження гендерних питань у діяльність МВС України. Сприяння розробленню та впровадженню програм з прав людини та гендерної рівності в навчальних закладах МВС України.

Я є членом Міжвідомчої ради, яка створена на виконання постанови Кабінету Міністрів № 1834 «Про затвердження Державної програми з утвердження гендерної рівності в українському суспільстві на період до 2010 року». Відповідно до положення про Раду в коло питань, які вона розглядає входять питання впровадження гендерної рівності в українському суспільстві.

Вислів Азарова М.Я. є дискримінаційним і може кваліфікуватися як дискримінація, визначення якої надано в статті 1 Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», оскільки: виражає розрізнення та виняток за ознакою статі, спрямований на обмеження, а також унеможливорює визнання, користування чи здійснення на рівних підставах прав і свобод людини для жінок і чоловіків.

Крім того, вислів та переконання М.Я.Азарова порушують мої права, закріплені у статті 24 Конституції України. «Громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом.

Не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, **статі**, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками.

Рівність прав жінки і чоловіка забезпечується: наданням жінкам рівних з чоловіками можливостей у громадсько-політичній і культурній діяльності, у здобутті освіти і професійній підготовці, у праці та винагороді за неї...». Таким чином, Прем'єр-міністром заперечується моє конституційне право на надання жінкам рівних з чоловіками можливостей у громадсько-політичній діяльності, у праці та винагороді за неї.

Вислів Азарова М.Я. суперечить статті 3 «Основні напрями державної політики щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чолові-

ків» Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», в якій зазначається, що державна політика щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків спрямована на: утвердження гендерної рівності; недопущення дискримінації за ознакою статі; застосування позитивних дій; забезпечення рівної участі жінок і чоловіків у прийнятті суспільно важливих рішень; забезпечення рівних можливостей жінкам і чоловікам щодо поєднання професійних та сімейних обов'язків; підтримку сім'ї, формування відповідального материнства і батьківства; виховання і пропаганду серед населення України культури гендерної рівності, поширення просвітницької діяльності у цій сфері; захист суспільства від інформації, спрямованої на дискримінацію за ознакою статі».

Виявом дискримінації за ознакою статі є гендерні стереотипи. Саме як гендерний стереотип має розглядатися вислів М.Я.Азарова. Проблема гендерних стереотипів є дуже серйозною в Україні, на що неодноразово звертав увагу Комітет ООН з ліквідації всіх форм дискримінації щодо жінок, в тому числі, у заключних рекомендаціях після представлення Україною державної доповіді про виконання Конвенції ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок 21 січня 2010 року. Я була членом урядової делегації України, яка захищала цю доповідь. Особливу увагу необхідно звернути на висновки та рекомендації, які містяться в пунктах. 11-14, 24, 25, 32, 33, 46, 47, 50-53 (документ у додатку).

Своїм висловом М.Я.Азаров також порушує **статтю 5** «Етика поведінки державного службовця» Закону України «Про державну службу» в частині визначення таких обов'язків державного службовця як: «сумлінно виконувати свої службові обов'язки; шанобливо ставитися до громадян, керівників і співробітників, дотримуватися високої культури спілкування; не допускати дій і вчинків, які можуть зашкодити інтересам державної служби чи негативно вплинути на репутацію державного службовця».

Також, вважаю, що висловлювання прем'єр-міністра є порушенням статті 34 Конституції України, що гарантується кожному право на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань. Оскільки згідно ст. 34 Конституції України **«здійснення цих прав може бути обмежене законом в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку з метою запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я населення, для захисту репутації або прав інших людей, для запобігання розголошенню інформації, одержаної конфіденційно, або для підтримання авторитету і неупередженості правосуддя.**

Даний вислів ганьбить та наносить шкоду моїй діловій репутації, що згідно Постанови Пленуму Верховного Суду України № 1 від 27.02.2010 р. «Про судову практику у справах про захист гідності та честі фізичної особи,

а також ділової репутації фізичної та юридичної особи» визначаються як «набута особою суспільна оцінка її ділових і професійних якостей при виконанні нею трудових, службових, громадських чи інших обов'язків».

Також цим виступом принижено мої честь та гідність, визначення яких міститься у зазначеній Постанові Пленуму Верховного Суду України і під якими слід розуміти «гідність – визнання цінності кожної фізичної особи як унікальної біопсихосоціальної цінності, з честю пов'язується позитивна соціальна оцінка особи в очах оточуючих, яка ґрунтується на відповідності її діянь (поведінки) загальноприйнятим уявленням про добро і зло».

Я можу з відповідальністю заявити, що маю добру ділову репутацію, яку здобувала роками кропіткою працею у сфері захисту прав людини та впровадження гендерної рівності, що підтверджується запрошенням мене в якості експерта та фахівця в галузі прав людини до роботи в різних консультативно-дорадчих органах, моєю діяльністю в якості народного депутата України та ініціатора внесення змін до Закону України «Про попередження насильства в сім'ї», включенням мене до складу урядових делегацій від України, які представляють державу на рівні міжнародних організацій, в тому числі ООН в інституціях та заходах з прав жінок, моїм членством в Комітеті Ради Європи з питань міграції, який я представляю також в Комітеті Ради Європи з прав людини та Тимчасовому комітеті по розробці Конвенції Ради Європи про боротьбу з насильством стосовно жінок та домашнім насильством; організацією роботи Міжнародного жіночого правозахисного центру «Ла Страда – Україна», наявністю наукового ступеню доктора юридичних наук, який я здобула захищаючи докторську дисертацію за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право та процес, фінансове право, інформаційне право на тему «Управління процесами формування гендерної політики в Україні (організаційно-правові засади)», участю в підготовці та рецензуванні державних доповідей від України, наприклад на виконання Україною Конвенції ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок, наявністю наукових публікацій з гендерної проблематики у фахових виданнях з правових наук тощо.

Таким чином, вже біля 18 років я працюю в напрямку захисту прав людини, зокрема прав жінок, утвердження гендерної рівності в українському суспільстві, при цьому перебуваючи на різних посадах – керівника громадської організації, народного депутата України, радника Міністра внутрішніх справ, активно займаючись громадською діяльністю. Тож я маю безпосереднє відношення до процесу прийняття рішень та реформування державної політики.

Вислів прем'єр-міністра суперечить нормам міжнародних документів, ратифікованих Україною у встановленому законом порядку, Конституції

України (статті 24, 34, 38) та Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків».

Вислів Прем'єр-міністра також суперечить статті 2 «Основні завдання Кабінету Міністрів України» Закону України «Про Кабінет Міністрів України», відповідно до якої до основних завдань Кабінету Міністрів України належать (п.2) вжиття заходів щодо забезпечення прав і свобод людини та громадянина, створення сприятливих умов для вільного і гармонійного розвитку особистості.

Своїм висловом, порушуючи зазначені вище закони України, Прем'єр-міністр порушив присягу: «Усвідомлюючи високу відповідальність члена Кабінету Міністрів України, урочисто присягаю на вірність Українському народові. Зобов'язуюся додержуватися Конституції України та законів України, зміцнювати суверенітет і незалежність України, обстоювати права і свободи людини та громадянина, дбати про добробут Українського народу, сталий демократичний розвиток суспільства», що міститься у ст. 10 Закону України «Про Кабінет Міністрів України» і яку він складав перед вступом на посаду.

Його вислів також порушує статтю 10 «Повноваження Кабінету Міністрів України у сфері забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», відповідно до якої, Кабінет Міністрів України: забезпечує проведення єдиної державної політики, спрямованої на досягнення рівних прав та рівних можливостей жінок і чоловіків у всіх сферах життя суспільства; приймає Національний план дій щодо впровадження гендерної рівності та забезпечує його виконання; розробляє і реалізовує державні цільові програми щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків; спрямовує і координує роботу міністерств, інших органів виконавчої влади щодо забезпечення гендерної рівності; враховує принцип гендерної рівності при прийнятті нормативно-правових актів тощо.

Порушення полягає у невиконанні закріплених в статті 10 повноважень Кабінету Міністрів щодо врахування принципу гендерної рівності в роботі.

Відповідно до статті 14 «Відповідальність посадових осіб» Кодексу України про адміністративні правопорушення, посадові особи підлягають адміністративній відповідальності за адміністративні правопорушення, зв'язані з недодержанням установлених правил у сфері охорони порядку управління, державного і громадського порядку, природи, здоров'я населення та інших правил, забезпечення виконання яких входить до їх службових обов'язків.

Таким чином, вважаю що було порушене моє особисте немайнове право на рівність чоловіків та жінок, яке закріплюється та гарантується всіма наведеними вище нормативними актами.

Відповідно до статті 270 Цивільного Кодексу України «Види особистих немайнових прав», «перелік особистих немайнових прав, які встановлені Конституцією України, цим Кодексом та іншим законом, не є вичерпним». Тому я вважаю, що були порушені мої наступні права які закріплені в Конституції України:

- право на участь в управлінні державними справами, що також є виявом прямої дискримінації,
- право на недискримінацію, яке включає в себе також право на свободу від гендерних стереотипів, право на рівне ставлення тощо. Це право закріплено окрім перелічених в позові Законів, в протоколі 12 до Європейської Конвенції про основні права та свободи, який ратифікований Україною в установленому законом порядку в 2006 році.
- обмеження мене у користуванні та здійсненні на рівних підставах конституційних прав, закріплених у статті 38 Конституції України, що є виявом дискримінації. А саме: права участі в управлінні державними справами, вільно обирати і бути обраними до органів державної влади та органів місцевого самоврядування.
- порушенням є також моє право на рівний доступ до державної служби, а також до служби в органах місцевого самоврядування.
- порушення прав, закріплених у статті 24 Конституції України. «Громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом»; порушено право на надання жінкам рівних з чоловіками можливостей у громадсько-політичній діяльності, у праці та винагороді за неї.

Відповідно до статті 22 «Оскарження дискримінації за ознакою статі та сексуальних домагань» Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей чоловіків та жінок», особа, яка вважає, що стосовно неї було застосовано дискримінацію за ознакою статі чи вона стала об'єктом сексуальних домагань, має право звернутися зі скаргою до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з питань рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, уповноважених осіб (координаторів) з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків в органах виконавчої влади та органах місцевого самоврядування, правоохоронних органів держави та суду».

Ст. 275 ЦК України гарантує захист особистих немайнових прав громадян.

Ст. 276 ЦК України передбачає, що орган державної влади, орган влади Автономної Республіки Крим, орган місцевого самоврядування, фізична особа або юридична особа, рішеннями, діями або бездіяльністю **яких порушено особисте немайнове право фізичної особи, зобов'язані вчинити необхідні дії для його негайного поновлення.**

Якщо дії, необхідні для негайного поновлення порушеного особистого немайнового права фізичної особи, не вчиняються, суд може постановити рішення щодо поновлення порушеного права, а також відшкодування моральної шкоди, завданої його порушенням.

Внаслідок такого висловлювання М.Я.Азарова, мені особисто, як жінці, та як фахівцю було завдано душевних страждань та принижено мої ділову репутацію, честь та гідність. Мої честь, гідність та ділову репутацію було принижено таким дискримінаційним виступом, оскільки я, як правозахисниця, яка довгі роки намагалася відстоювати гендерну рівність в українському суспільстві та утверджувати демократичні принципи в нашій державі, відчула, що всі ці старання марні, адже керівництво державою і досі зневажає основними демократичними принципами суспільства.

Дискримінація сама по собі є шкодою. В дискримінації самої по собі також полягає порушення моїх прав та нанесена мені шкода. В Протоколі № 12 до Європейської Конвенції про основні права та свободи громадян зазначається, що «Держави – члени Ради Європи, які підписали цей Протокол, беручи до уваги основоположний принцип, відповідно до якого всі особи є рівними перед законом і мають право на рівний захист за законом; будучи сповненими рішучості вжити подальших заходів для сприяння рівності всіх осіб шляхом колективного застосування загальної заборони дискримінації за допомогою Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, підписаної в Римі 4 листопада 1950 року домовилися», що «здійснення будь-якого передбаченого законом права забезпечується без дискримінації за будь-якою ознакою, наприклад за ознакою статі, раси, кольору шкіри, мови, релігії, політичних чи інших переконань, національного чи соціального походження, належності до національної меншини, майнового стану, народження або за іншою ознакою.

2. Ніхто не може бути дискримінований будь-яким органом державної влади за будь-якою ознакою, наприклад за тими, які зазначено в пункті 1» (Стаття 1 Загальна заборона дискримінації).

Вважаю, що моральна шкода, нанесена мені, може бути оцінена у великому розмірі. Проте Закон не забороняє мені вимагати символічного відшкодування моральної шкоди у грошовій формі, а також передбачає, що відшкодування може бути здійснено в інший спосіб.

На підставі наведеного, керуючись нормами Конституції України, зазначеними міжнародними документами, ст. 16, 23, 269 – 280, 1167, 1174, ЦК України, ст. ст. 3 – 11, 35, 118 – 120 ЦПК України, –

ПРОШУ:

1. Визнати дії прем'єр міністра Азарова М.Я., а саме, висловлювання яке має ознаки дискримінації жінок, і мене особисто, за приналежністю до певної статі неправомірними та такими, що порушують мої права, зазначені вище.
2. Спонукаати відповідача до публічного вибачення за його вислів.
3. Притягнути Прем'єр-міністра Азарова М.Я до адміністративної відповідальності за порушення присяги.
4. Надати мені можливість здійснити оприлюднення відповіді на виступ Азарова в газеті «Урядовий кур'єр».
5. Зобов'язати відповідача сплатити компенсацію за завдану висловлюванням моральну шкоду в розмірі 1 (однієї) гривні.

У ДОДАТКУ:

1. Копії позовної заяви 2 шт.
2. Квитанція про сплату державного мита.
3. Квитанція про сплату витрат на інформаційно технічне забезпечення розгляду цивільної справи.
4. Роздруківки з сайту на якому було оприлюднене виступ М.Я.Азарова.
5. Роздруківка з сайту із спростуванням слів М.Я.Азарова
6. Диск з записом частини виступу М.Я.Азарова
7. Заключні висновки та рекомендації Комітету ООН із ліквідації всіх форм дискримінації щодо жінок у зв'язку з представленням Україною шостої та сьомої об'єднаної доповіді про виконання Україною Конвенції ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок
8. Текст протоколу № 12 до Європейської Конвенції про основні права та свободи громадян
9. Текст Державної програми з утвердження гендерної рівності в українському суспільстві
10. Мої функціональні обов'язки як заступника керівника Апарату Міністра – радника Міністра
11. Наказ МВС України про 1221 від 18.10.2004 року.

8 квітня 2010 року

Печерський районний суд м. Києва

Представника
Кабінету Міністрів України
Солодинської І.П.

м. Київ, пр. Рильський, 10
тел. 271-17-17, факс 271-16-99

у справі №2-12614/2010
за позовом Левченко К.Б.
до Прем'єр-міністра України
Азарова М.Я.

Суддя: Волкова С.Я.

ЗАПЕРЕЧЕННЯ *проти позову*

В провадженні Печерського районного суду м. Києва знаходиться справа №2-12614/2010 за позовом Левченко К.Б. до Прем'єр-міністра України Азарова М.Я. про захист честі, гідності та ділової репутації та відшкодування моральної шкоди.

На думку позивачки, Азаров М.Я. у своєму виступі 19.03.10 поширив інформацію, внаслідок якої порушено її права і законні інтереси, створено перешкоди для здійснення нею конституційного права на участь в управлінні державними справами, ганьбить її честь, гідність та ділову репутацію, а також є виявом прямої дискримінації жінок.

Проте доводи позивача є безпідставними та необґрунтованими виходячи з такого.

Дійсно, 19.03.10 Азаров М.Я. висловив свою власну критичну думку щодо проведення реформ в Україні.

У зв'язку з чим, слід зазначити, що стаття 47-1 Закону України "Про інформацію" регламентує, що **ніхто не може бути притягнутий до відповідальності за висловлення оціночних суджень.**

Оціночними судженнями, за винятком образи чи наклепу є висловлювання, які не містять фактичних даних, зокрема критика, оцінка дій, а також висловлювання, що не можуть бути витлумачені як такі, що містять фактичні дані, з огляду на характер використання мовних засобів, зокрема вживання гіпербол, алегорій, сатири. Оціночні судження не підлягають спростуванню та доведенню їх правдивості.

Відповідно до пункту 19 постанови Верховного Суду України від 27.02.09 №1 "Про судову практику у справах про захист гідності та честі фізичної особи, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи" при вирішенні питання про визнання поширеної інформації недостовірною, **суди повинні визначати характер такої інформації та з'ясовувати, чи є вона фактичним твердженням, чи оціночним судженням.**

Верховний Суд України наголосив на тому, що оціночні судження не підлягають спростуванню та доведенню їх правдивості, а відповідно до статті 277

ЦК України не є предметом судового захисту оціночні судження, думки, переконання, критична оцінка певних фактів і недоліків, які будучи вираженням суб'єктивної думки і поглядів відповідача, не можна перевірити на предмет їх відповідності дійсності.

Позивачка просить спростувати наступну тезу відповідача: *“... не жіноча справа проводити реформи ...”*.

Однак, вказаний позивачкою фрагмент виступу не можливо тлумачити буквально, оскільки інформація, яку позивачка просить спростувати являє собою судження відповідача Азарова М.Я. та його критичну оцінку роботі жінок при проведенні реформ в Україні. Дане висловлювання відповідача містить елементи допустимої критики та виражають виключно суб'єктивну думку відповідача Азарова М.Я., які взагалі не можуть бути перевірені на предмет чи відповідають такі висловлювання дійсності.

Разом з тим, дане висловлювання не містить конкретних фактів, навіть не адресоване конкретній людині, а здійснене виключно у формі міркування, власної думки щодо деяких людей, з використанням літературного жанру та сатири (сатира гостра критика окремих осіб, людських груп чи суспільства з висміюванням, а то й гнівним засудженням вад і негативних явищ у різних ділянках індивідуального, суспільного й політичного життя, суперечних з загальнообов'язковими принципами чи встановленими ідеалами).

Отже, відповідно до частини 2 статті 47-1 Закону України “Про інформацію”, такі висловлювання Азарова М.Я. не можуть розглядатись як твердження.

Із вищенаведеного вбачається, що фрагмент виступу Азарова М.Я., який позивачка вважає інформацією, що містить ознаки дискримінації жінок, є нічим іншим, як оціночними судженнями політика, а відтак, згідно зі статтею 47-1 Закону України «Про інформацію», такі судження не підлягають спростуванню і за їх висловлення, ніхто не може бути притягнутий до відповідальності.

Окрім цього, слід зазначити, що, говорячи про діяльність жінок з приводу проведення реформ, Азаров М.Я. реалізовував свої права громадянина України, гарантовані статтями 15 та 34 Конституції України.

Так, стаття 15 Конституції України встановлює право громадян на свободу політичної діяльності, а стаття 34 гарантує кожному право на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань та передбачає, що кожен має право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в іншій спосіб – на свій вибір.

Таким чином, законодавець на найвищому рівні – безпосередньо в Основному Законі України закріпив право громадян вільно виражати свою думку з тих чи інших подій, у тому числі щодо діяльності жінок при проведенні реформ в Україні.

Такий підхід повністю узгоджується з європейською практикою.

Відповідно до статті 17 Закону України “Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду”, суди застосовують при розгляді справ Європейську Конвенцію з прав людини і практику суду як джерело права.

Статтею 10 Європейської Конвенції з прав людини встановлено (Рим 04.11.50, ратифікована 17.07.97), що кожен має право на свободу вираження поглядів. Це право включає свободу дотримуватися своїх поглядів, одержувати і

9-4
передавати інформацію та ідеї без втручання органів державної влади і незалежно від кордонів. Право на свободу вираження поглядів є не лише основною засадою демократії, але і передумовою здійснення багатьох інших прав і свобод, що гарантуються Конституцією.

Враховуючи викладену позицію Європейського суду з прав людини стосовно застосування статті 10 Європейської Конвенції з прав людини публічний виступ Азарова М.Я. з приводу проведення жінками реформ в Україні становлять основу права на свободу вираження поглядів та захищені на рівні національного законодавства та Конституції України.

Що стосується питання про відшкодування моральної шкоди, слід наголосити на тому, що при вирішенні питання про з'ясування фактів, з якими закон пов'язує відшкодування моральної шкоди, слід виходити з вимог статті 1167 Цивільного кодексу України, в якій визначені підстави відповідальності за завдану моральну шкоду. Частиною 1 вищезазначеної статті встановлено, що моральна шкода, завдана фізичній або юридичній особі неправомірними рішеннями, діями чи бездіяльністю, відшкодовується особою, яка її завдала, за наявності її вини, крім випадків встановлених частиною другою цієї статті.

Отже, відшкодування моральної шкоди здійснюється особою, яка її заподіяла, лише за умови, що дії останньої були неправомірними, між ними і шкодою є безпосередній причинний зв'язок та є вина зазначеної особи. Позивачкою не надано жодного доказу в підтвердження вищевказаних умов, при яких здійснюється відшкодування моральної шкоди.

Крім того, відповідно до пункту 4 Постанови Пленуму Верховного Суду України від 31.03.95 №4 у позовній заяві про відшкодування моральної (немайнової) шкоди має бути зазначено, в чому полягає ця шкода, якими неправомірними діями чи бездіяльністю її заподіяно позивачеві, з яких міркувань він виходив, визначаючи розмір шкоди, та якими доказами це підтверджується.

З огляду на вищенаведене, вважаю, що позовні вимоги щодо відшкодування моральної шкоди безпідставні, не ґрунтуються на вимогах чинного законодавства і не підлягають задоволенню.

Беручи до уваги викладене, вважаємо, що звинувачення позивачки на адресу Азарова М.Я. про те, що його висловлювання містить ознаки дискримінації жінок, ображає її честь, гідність та ділову репутацію, є оціночним судженням та правом відповідача на свободу вираження поглядів, встановленого статтями 15 і 34 Конституції України, а також статтею 10 Європейської конвенції про захист прав та основних свобод людини.

На підставі викладеного та керуючись статтею 27, 31 ЦПК України,-

прошу:

у задоволенні позову Левченко К.Б. до Прем'єр-міністра України Азарова М.Я. про захист честі, гідності та ділової репутації та відшкодування моральної шкоди відмовити повністю.

Представник
Кабінету Міністрів України
25.05.10

І.П. Солодинська

Справа № 2-2614/2010 р.

РІШЕННЯ
ІМЕНЕМ УКРАЇНИ

24 травня 2010 року

Печерський районний суд м. Києва в складі:

головиного - судді

Волкової С.Я.

при секретарі

Соловей Л.Г.,

розглянули у відкритому судовому засіданні в залі суду в м. Києві цивільну справу за позовом Левченко Катерини Борисівни до Азарова Миколи Яновича, Прем'єр-міністра України про захист особистого немайнового права на рівність жінок та чоловіків, про захист честі, гідності та ділової репутації та відшкодування моральної шкоди.

в с т а н о в и в :

Позивачка Левченко К.Б. звернулася до суду із вимогами до відповідача, які в судовому засіданні скорегувала та остаточно просила визнати висловлювання Прем'єр-міністра України Азарова М.Я.: "...не жіноча справа проводити реформи..." такими, що має ознаки дискримінації жінок, і її особисто, ображають її честь, гідність, ділову репутацію; надати їй можливість оприлюднити відповідь на виступ відповідача в газеті "Урядовий кур'єр"; стягнути на її користь 1 грн. моральної шкоди.

В судовому засіданні представник позивачки Якубенко В.М. підтримує вимоги Левченко К.Б., просив їх задовольнити, посилаючись на обставини, викладені в позовній заяві.

В судовому засіданні представник відповідача Солодинська І.П. позов Левченко К.Б. не визнає, посилаючись на безпідставність та необґрунтованість її вимог.

Статтею 277 ЦК України, на яку посилається позивачка Левченко К.Б. як на підставу своїх вимог, передбачено право фізичної особи, особисті немайнові права якої порушено, внаслідок поширення про неї недостовірної інформації, на спростування цієї інформації, якщо той хто поширив таку інформацію, не доведе протилежного.

Відповідно до п.15 постанови Пленуму Верховного Суду України №1 від 27.02.2009 р. "Про судову практику у справах про захист гідності та честі фізичної особи, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи" при розгляді справ зазначеної категорії суди повинні мати на увазі, що юридичним складом правопорушення, наявність якого може бути підставою для задоволення позову, є сукупність таких обставин: а) поширення інформації, тобто доведення її до відома хоча б одній особи у будь-який спосіб; б) поширення інформації стосується певної фізичної чи юридичної особи, тобто позивача; в) поширення недостовірної інформації, тобто такої, яка не відповідає дійсності; г) поширення інформації, що порушує особисті немайнові права, тобто або завдає шкоди відповідним особистим немайновим благам, або перешкоджає особі повно і своєчасно здійснювати своє особисте немайнове право.

Свобода думки і слова, вільне вираження своїх поглядів є гарантованим правом кожної людини. Це право закріплено ст.10 Конвенції про захист прав людини та основних свобод, ст.34 Конституції України.

Відповідно до ч.1,2 ст.17-1 Закону України "Про інформацію" ніхто не може бути притягнутий до відповідальності за висловлення оціночних суджень, оціночними судженнями, за винятком образи чи наклепу, є висловлювання, які не містять фактичних даних, зокрема критика, оцінка дій, а також висловлювання, що не можуть бути вваженими як такі, що містять фактичні дані, з огляду на характер використання мовних засобів, зокрема вживання гіпербол, алегорій, сатири. Оціночні судження не підлягають спростуванню та доведенню їх правдивості.

Відповідно до п.19 постанови Пленуму Верховного Суду України №1 від 27.02.2009 р. "Про судову практику у справах про захист гідності та честі фізичної особи, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи" відповідно до ст. 277 ЦК України не є предметом судового захисту оціночні судження, думки, переконання, критична оцінка

101

певних фактів і недоліків, які, будучи вираженням суб'єктивної думки і поглядів відповідача, не можна перевірити на предмет їх відповідності дійсності.

Суд, оцінивши в сукупності добуті в судовому засіданні докази, дійшов висновку про безпідставність та необґрунтованість позовних вимог Левченко К.Б., оскільки 19.03.2010 р. після представлення нового губернатора Дніпропетровської області О.Віщула відповідач Азаров М.Я. висловив свою власну критичну думку щодо проведення реформ в Україні, а оскаржений позивачкою вислів не містить конкретних фактів, не адресований конкретній фізичній чи юридичній особі, тим більше позивачці Левченко К.Б., висловлювання здійснене виключно у формі міркування. Не знайшли свого підтвердження поспівання позивачки Левченко К.Б. в позовній заяві, її представника Якубенка В.М. в судовому засіданні, що вислів Азарова М.Я. виражає розрізнення та виняток за ознакою статі, спрямований на обмеження, а також унеможливлено визнання, коригування чи здійснення на рівних підставах прав і свобод людини для жінок і чоловіків, є виявом прямої дискримінації жінок і особисто Левченко К.Б., спрямований на приниження честі, гідності позивачки, її завдав шкоди її інтересам, діловій репутації Левченко К.Б.

При таких обставинах в задоволенні вимог про визнання висловлювання Прем'єр-міністра України Азарова М.Я. "...яє жіноча справа проводити реформи..." такими, що містять дискримінації жінок і особисто Левченко К.Б., ображають її честь, гідність, ділову репутацію слід відмовити.

В судовому засіданні не знайшло свого підтвердження факту заподіяння моральної шкоди позивачці Левченко К.Б. будь-якими діями відповідача, тому в задоволенні вимог про відшкодування 1 грн. моральної шкоди слід також відмовити.

Щодо інших вимог позову, то Левченко К.Б. в позовній заяві, її представник Якубенко В.М. в судовому засіданні просить постановити рішення, яким надати позивачці можливість оприлюднити відмову на виступ Азарова М.Я. в газеті "Урядовий кур'єр", при чому ні позивачкою, ні її представником не наведено жодного доказу поширення оскарженої інформації саме в зазначеному засобі масової інформації, а відповідно до п.19 зазначеної вище постанови Пленуму Верховного Суду України якщо особа вважає, що змістові судження або думки, поширені в засобі масової інформації, принижують її честь, гідність, ділову репутацію, а також інші особисті нематеріальні права, вона виразив своє заперечення надати їй ч.1 ст.277 ЦК України та відповідним законодавством правом на відмову, а також на власне трактування справи у тому ж засобі масової інформації з метою обґрунтування безпідставності поширених суджень, надавши їм іншу оцінку.

Дійсно, надані суду документи, пояснення учасників судового розгляду свідчать про те, що позивачка Левченко К.Б. обіймала посаду заступника керівника апарату міністра-решника міністра внутрішніх справ, що зазначена посада була скорочена на підставі наказу МВС України №79 від 18.03.2010 р. "Про організаційно-штатні зміни в апараті міністра", а з 25.03.2010 р. Левченко К.Б. була звільнена за власним бажанням; що 30.03.2010 р. вона отримала за допомогою до ТОВ "Борис". Відповідно до наданого суду консультативного медичного висновку товариства анамнез захворювання позивачки: погіршення стану після стресу 27.03.2010 р., однак у суду відсутній підстави пов'язувати звільнення Левченко К.Б. з роботою, погіршення стану її здоров'я з будь-якими виступами відповідача.

Крім того, наявні в матеріалах справи докази свідчать про те, що 25.03.2010 р. прес-службою Кабінету міністрів України було заявлено, що засоби масової інформації поширюють неправдиву інформацію про те, що Прем'єр-міністр України М.Азаров "нібито вважає реформи не жіночою справою", й в прес-службі Кабінету міністрів України було повідомлено про те, що нег спотворенням позиції Прем'єр-міністра.

На підставі викладеного, керуючись Конституцією України, ст.ст.16,23,269-280, 116,117-118 ЦК України, ст.ст.3,4,10,11,60,88,209,212-215 ЦПК України, суд

в и р і ш и в :

В задоволенні позову Левченко Катерини Борисівни до Азарова Миколи Яновича. Прем'єр-міністра України про захист особистого немайнового права на рівність жінок та чоловіків, про захист честі, гідності та ділової репутації та відшкодування моральної шкоди – відмовити.

Рішення може бути оскаржене до Апеляційного суду м. Кієва через районний суд. Заяву про апеляційне оскарження рішення може бути подано протягом десяти днів з дня проголошення рішення. Апеляційна скарга на рішення подається протягом двадцяти днів після подання заяви про апеляційне оскарження.

СУДДЯ

09.06.10
С.Я. Волкова
С.В. Волкова

Ось вона – довгоочікувана ухвала Печерського районного суду щодо дискримінації за ознакою статі, про захист особистого немайнового права на рівність жінок та чоловіків, про захист честі, гідності, ділової репутації та відшкодування моральної шкоди (за справою № 2-2614/2010, суддя Волкова С.Я.).

Привід – висловлювання прем'єр –міністра України М.Я.Азарова – «не жіноча справа проводити реформи», оприлюднене 19 березня 2010 року в Дніпропетровську (<http://www.unian.net/ukr/news/news-368344.html>).

Аргументи з мого боку, боку позивача – цей вислів є дискримінаційним, він порушує низку прав, які сформульовані в Конституції України, законах України, в тому числі – Законі України «Про забезпечення рівних прав та можливостей чоловіків та жінок», в ратифікованих Україною міжнародних документах з прав людини тощо. Він може кваліфікуватися як дискримінація, визначення якої надано в статті 1 Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», оскільки: виражає розрізнення та виняток за ознакою статі, спрямований на обмеження, а також унеможливорює визнання, користування чи здійснення на рівних підставах прав

і свобод людини для жінок і чоловіків. Мої аргументи детально викладені у статті «Чому я подала в суд на прем'єра Азарова» (<http://www.pravda.com.ua/columns/2010/04/1/4904154>).

Оцінка дій з боку відповідача, чий інтереси представляє Міністерство юстиції – вислів М.Я.Азарова – є не дискримінацією, а свободою слова та думки. Аргументи – та ж Конституція України, закони України і ратифіковані Україною міжнародні документи в галузі прав людини.

Що ж вирішив суд? Суд вирішив що прав відповідач, який може говорити що завгодно, висловлюючи свою власну думку.

Майже в ті ж самі дні з іншого приводу і в іншій країні також були судові слухання. У Франції розглядалася справа Міністра внутрішніх справ Бріса Ортефе, пов'язана із його дискримінаційним расистським висловом на адресу французів арабського походження (<http://korrespondent.net/world/1083170>). Він сказав – «Коли він (араб) один – то нормально, коли їх багато – починаються проблеми».

Рішення французького суду – визнати вислів міністра расистським та зобов'язати його сплатити 2000 євро штрафу на користь громадського руху проти расизму, яке й подало на нього в суд. Міністр готує апеляцію.

В українській ситуації суд не побачив дискримінаційних виявів у вислові прем'єр міністра. Але справа продовжується. На відміну від Франції, апеляція надіслана з боку позивача.

Тож мабуть у різних підходах до визначення дискримінації та меж можливого для керівників держави і полягає одна із відповідей на питання, яке часто лунає – чому Україна, яка є географічною частиною Європи, так далеко від неї?

Катерина Левченко,
«Ла Страда – Україна», 5 червня 2010 р.

Апеляційний суд м. Києва
через Печерський райсуд Києва
01001, м. Київ, вул. Хрещатик, 42-а

Позивача: **Левченко Катерина Борисівна**

інші особи, які беруть участь у справі:

Відповідач: **прем'єр-міністр України Азаров Микола Янович**
Київ, 01008, вул. Грушевського, 12/2
тел/факс: 254-05-84

заяву про апеляційне оскарження
подано __.06.2010 р.

АПЕЛЯЦІЙНА СКАРГА
на рішення Печерського районного суду м. Києва
№ 2-2614/2010 від 31 травня 2010 р.
у справі про захист особистого немайнового права на рівність жінок
та чоловіків, про захист честі, гідності та ділової репутації та відшко-
дування моральної шкоди

Печерський районний суд м. Києва рішенням № 2-2614/2010 від 31 травня 2010 р. відмовив у задоволенні мого позову до Азарова Миколи Яновича, прем'єр-міністра України про захист особистого немайнового права на рівність жінок та чоловіків, про захист честі, гідності та ділової репутації та відшкодування моральної шкоди.

Дане рішенням вважаю незаконним і необґрунтованим з наступних підстав.

1. Суд не врахував, що відповідно до статті 1 Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», дискримінація за ознакою статі – це дії чи бездіяльність, що виражають будь-яке розрізнення, виняток або привілеї за ознакою статі, якщо вони спрямовані на обмеження або унеможливають визнання, користування чи здійснення на рівних підставах прав і свобод людини для жінок і чоловіків.

Вислів М.Я.Азарова «не жіноча справа проводити реформи» – якраз є дією, яка дискримінує за ознакою статі: не дозволяє буд-якій жінці, зокрема і позивачці, займатися реформуванням країни.

Отже, в рішенні суду взагалі відсутня оцінка оскаржуваного висловлювання на предмет дотримання Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків»

2. Суд першої інстанції безпідставно дійшов висновку, що М.Я. Азаров висловив свою власну критичну думку.

Адже, як видно з матеріалів справи, дане висловлювання поширене під час проведення Азаровим офіційного заходу – представлення нового голови Дніпропетровської обласної державної адміністрації. Таким чином, оскаржувана фраза висловлена під час виконання службових обов'язків прем'єр-міністром України.

Отже, висновки суду не відповідають матеріалам справи.

3. Суд першої інстанції не дав оцінку відповідності оскаржуваного висловлювання статті 7 б) Конвенції ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок, за якою держави-сторони вживають усіх відповідних заходів для ліквідації дискримінації щодо жінок у політичному та суспільному житті країни і, зокрема, забезпечують жінкам на рівних умовах з чоловіками право:

б) брати участь у формуванні та здійсненні політики уряду та займати державні посади, а також здійснювати всі державні функції на всіх рівнях державного управління.

4. Відмовляючи в праві позивачки поширити свою відповідь в урядовій газеті, суд не врахував, що, зважаючи, на посаду відповідача, його дискримінаційне висловлювання було поширене більшістю ЗМІ України; і завдало значно більшої шкоди, ніж слова пересічного громадянина.

Отже, для відновлення порушеного права на недискримінацію відповідь має бути поширена на не меншу аудиторію, ніж слова Азарова. Саме такою аудиторією і є орган КМУ «Урядовий кур'єр»

5. Також суд не врахував, що відповідно до ст. 34 Конституції України, свобода думки і слова може бути обмежене для захисту репутації або прав інших людей.

6. Суд не взяв до уваги положення статті 8 Цивільного кодексу щодо аналогії закону.

Оскільки чинне законодавство не регулює питання відновлення порушеного немайнового права внаслідок поширення образливої інформації, яка не визнана судом недостовірною, то за аналогією мають бути застосовані поло-

ження ст. 277 Цивільного кодексу України.

7. Відмовляючи у задоволенні позовної вимоги про відшкодування моральної шкоди, суд не врахував, що за ст. 23 Цивільного кодексу України, моральна шкода полягає, зокрема, у приниженні честі та гідності, а також ділової репутації фізичної особи.

Як видно з наданих суду доказів, позивачка має значний досвід і необхідну підготовку для здійсненні реформ в країні. За таких умов висловлювання відповідача є для неї глибоко образливим, оскільки лише за ознакою статі їй, як і багатьом іншим жінкам, Азаровим було відмовлено в проведенні державних реформ.

На підставі наведеного, керуючись ст. ст. 24, 34 ч. 2 Конституції України, ст. 1 ЗУ «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», ст. 7 б) Конвенції ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок; ст. 8, 277 ЦК України, ст. 309 ЦПК України, –

ПРОШУ:

Скасувати рішення Печерського районного суду м. Києва № 2-2614/2010 від 31 травня 2010 р та ухвалити нове рішення у справі, яким задовольнити мою позовну заяву в повному обсязі

Додатки:

1. *Копія апеляційної скарги*
2. *Квитанція про сплату державного мита.*
3. *Квитанція про сплату витрат на інформаційно-технічне забезпечення розгляду цивільної справи.*

17 червня 2010 року

_____ Левченко К.Б.

Справа № 22-18919

Головуючий у I інстанції:

Волкова С.Я,

Доповідач:

Лесько А.О.

У Х В А Л А

ІМЕНЕМ УКРАЇНИ

2010 року жовтня місяця 26 дня Колегія суддів судової палати в цивільних справах апеляційного суду міста Києва в складі:

головуючого: Лесько А.О.,

суддів: Усика Г.І., Закропивного О.В.,

при секретарі: Шаховніній М.О., розглянувши у відкритому судовому засіданні в місті Києві цивільну справу за апеляційною скаргою Левченко Катерини Борисівни на рішення Печерського районного суду м. Києва від 31 травня 2010 року в справі за позовом Левченко Катерини Борисівни до Прем'єр-міністра України Азарова Миколи Яновича про захист особистого немайнового права на рівність жінок та чоловіків, про захист честі, гідності та ділової репутації і відшкодування моральної шкоди,

В С Т А Н О В И Л А:

Рішенням Печерського районного суду м. Києва від 31 травня 2010 року в задоволенні позову відмовлено.

В апеляційній скарзі Левченко К.Б. просить скасувати рішення суду першої інстанції та ухвалити нове рішення про задоволення позову. Вказує, що суд не врахував, що вислів Азарова М.Я. « не жіноча справа проводити реформи» є дією, яка дискримінує за ознакою статі: не дозволяє будь-якій жінці, зокрема і позивачці, займатися реформуванням країни. В рішенні суду відсутня оцінка оскаржуваного висловлювання на предмет дотримання Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків». Суд не взяв до уваги, що Азаров М.Я. висловив цю думку під час виконання службових обов'язків Прем'єр-міністра України. Відмовляючи в задоволенні вимог про відшкодування моральної шкоди, суд не врахував, що висловлювання відповідача для неї є глибоко образливими, оскільки лише за ознакою статі їй, як і багатьом іншим жінкам, було відмовлено в проведенні державних реформ.

Заслухавши пояснення Левченко К.Б., дослідивши матеріали справи та обговоривши доводи апеляційної скарги, судова колегія приходить до висновку, що апеляційна скарга не підлягає задоволенню з таких підстав.

З матеріалів справи вбачається, що 19 березня 2009 року, після представлення нового губернатора Дніпропетровської області Прем'єр-міністр Азаров М.Я. висловив наступну думку: «Да не женское сейчас дело – проводить реформы в стране, при всем моем уважении к женщинам».

У зв'язку із цим Левченко К.Б. звернулася в суд із позовом, в якому просила:

- визнати дії Прем'єр-міністра Азарова М.Я., а саме: висловлювання, яке має ознаки дискримінації жінок, і її особисто, за приналежністю до певної статі неправомірними та такими, що порушують її права;
- спонукати відповідача до публічного вибачення за його вислів;
- надати їй можливість здійснити оприлюднення відповіді на виступ Азарова М.Я. в газеті «Урядовий кур'єр»;
- зобов'язати відповідача сплатити їй компенсацію за завдану висловлюванням моральну шкоду в сумі 1 грн.(а.с. 17-26).

Відповідно до ст. 15 ЦК України кожна особа має право на захист свого цивільного права у разі його порушення, визнання або оспорування.

За змістом вказаної норми закону особа має право на захист свого (особистого, власного) права. Це є основним проявом диспозитивності в процесуальному законодавстві, одним із аспектів якого є положення про те, що кожна особа повинна дбати про своє право, і не зобов'язана дбати про права інших, якщо останнє не є її обов'язком в силу закону чи договору.

Таким чином, предметом захисту може бути тільки цивільне суб'єктивне право, яке зазнало посягання.

Оскільки суб'єктивне право позивачки проводити державні реформи не було порушено внаслідок вищенаведеного висловлювання відповідача, суд першої інстанції вірно вважав, що підстави для судового захисту відсутні.

Крім того відповідно до ст.276 ЦК України орган державної влади, фізична або юридична особа, рішеннями, дією або бездіяльністю яких порушено особисте немайнове право фізичної особи, зобов'язані вчинити необхідні дії для його негайного поновлення. Якщо дії, необхідні для негайного поновлення порушеного особистого немайнового права фізичної особи не вчиняються, суд може постановити рішення щодо поновлення порушеного права, а також відшкодування моральної шкоди, завданої його порушенням.

За змістом вказаної норми закону підставою захисту є наявність порушення особистого немайнового права, а у випадку можливого, на думку позивача, майбутнього порушення, загрози порушення, оспорення, заперечення чи невизнання, цей спосіб захисту застосований бути не може.

Згідно ч.6 ст.277 ЦК України фізична особа, особисті немайнові права якої порушено у друкованих або інших засобах масової інформації, має право на відповідь, а також на спростування недостовірної інформації у тому ж засобі масової інформації в порядку, встановленому законом.

Оскільки суд **першої** інстанції дійшов вірного висновку про відсутність порушення особистого немайнового права позивачки, підстав для права на відповідь не вбачається. Крім того ч.6 ст.277 ЦК України не передбачено право на відповідь у засобі масової інформації, в якому оспорена інформація не була поширена.

Суд першої інстанції також вірно відмовив у задоволенні позовної вимоги Левченко К.Б. про спонукання відповідача до примусового вибачення за вищезгаданий вислів, оскільки статтями 16, 277 ЦК України не передбачено примусове вибачення як спосіб судового захисту гідності, честі чи ділової репутації та поширення недостовірної інформації, і суд не вправі зобов'язувати відповідача вибачитися перед позивачем у тій чи іншій формі.

Рішення суду першої інстанції законне і обґрунтоване, доводами апеляційної скарги не спростовується, тому підстав для його зміни чи скасування не має.

На підставі наведеного та керуючись ст.ст. 303, 307, 308, 314 ЦПК України, судова колегія

УХВАЛИЛА: Апеляційну скаргу Левченко Катерини Борисівни відхилити.

Рішення Печорського районного суду м. Києва від 31 травня 2010 року залишити без змін. Ухвала набирає законної сили з моменту її проголошення та може бути оскаржена в касаційному порядку протягом двадцяти днів з дня набрання законної сили.

Вищий спеціалізований суд України

01024, м.Київ, вул.П.Орлика, 4-А

Позивачач: Левченко Катерина Борисівна

інші особи, які беруть участь у справі:

Відповідач: Прем'єр-міністр України Азаров Микола Янович

Київ, 01008, вул. Грушевського, 12/2

тел/факс: 254-05-84

заяву про касаційне оскарження

подано 12.11.2010 р.

КАСАЦІЙНА СКАРГА

на рішення Печерського районного суду м. Києва

№ 2-2614/2010 від 31 травня 2010 р.

у справі про захист особистого немайнового права на рівність жінок та чоловіків, про захист честі, гідності та ділової репутації та відшкодування моральної шкоди

Печерський районний суд м. Києва рішенням № 2-2614/2010 від 31 травня 2010 р. відмовив у задоволенні мого позову до Азарова Миколи Яновича, прем'єр-міністра України про захист особистого немайнового права на рівність жінок та чоловіків, про захист честі, гідності та ділової репутації та відшкодування моральної шкоди.

Апеляційний суд м. Києва залишив рішення Печерського районного суду без змін.

Винесене рішення вважаю незаконним і необґрунтованим з наступних підстав.

1. Норми Конституції України та міжнародно-правових договорів, ратифікованих Верховною Радою України у встановленому законом порядку є нормами прямої дії і всі інші закони та нормативно-правові акти є підпорядкованими зазначеним правовим документам.

Таким чином, захищаючи своє право на рівність жінок та чоловіків, я виходжу з положень Конституції України, Конвенції ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок, Європейської Конвенції про захист права людини та основоположних свобод та Протоколу № 12 до неї, які є нормами прямої дії, і прошу Суд врахувати мою позицію.

2. Суд першої інстанції відмовив у визнанні дискримінаційним висловлювання М.Я.Азарова: «Одні кажуть, що наш уряд великий, другі, що в уряді немає жінок, ні на кого подивитися під час засідання Кабінету Міністрів. Самі нудні особи. За всієї моєї пошани до жінок – не жіноча справа проводити реформи». Він також зазначив, що в новий уряд підібрані люди, які можуть працювати по 16 годин на добу, «без вихідних і прохідних», можуть брати відповідальність і не боятися говорити «ні» начальству.

Водночас Апеляційний суд взагалі не розглядав аргументи позивачки на користь визнання висловлювання Азарова М.Я. дискримінаційним.

У зв'язку з цим просимо врахувати наступне.

2.1. При розгляді справи як в суді першої інстанції, так і в Апеляційному суді не були в якості аргументів на користь позивачки застосовані положення міжнародних документів, зокрема, Конвенції ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (1979 р.) та Протоколу № 12 до Європейської Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, які ратифіковані Верховною Радою України, і відповідно до статті 9 Конституції України є частиною національного законодавства.

2.2. В статті 1 Конвенції ООН про ліквідацію дискримінації щодо жінок, дається визначення дискримінації щодо жінок, яке є більш широким, ніж в національному Законі «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків».

Так, «Для цілей цієї Конвенції поняття “дискримінація щодо жінок” означає **будь-яке розрізнення, виняток або обмеження за ознакою статі (виділено позивачкою)**, спрямовані на послаблення або зведення нанівець визнання, користування або здійснення жінками, незалежно від їхнього сімейного стану на основі рівноправності чоловіків і жінок, прав та основних свобод у політичній, економічній, соціальній, культурній, громадській або будь-якій іншій галузі».

Таким чином, відповідно до статті 1 Конвенції ООН про ліквідації всіх форм дискримінації щодо жінок, вияви дискримінації не прив'язуються до

дій чи бездіяльності, а стосуються будь-якого розрізнення, тобто як прямої, так і непрямой дискримінації, що і було у факті вислову прем'єр-міністра України.

2.3. Оскільки відповідно до статті 9 Конституції України норми міжнародних договорів, ратифікованих Верховною Радою України у встановленому чинним законом є частиною національного законодавства, прошу використовувати саме визначення поняття «дискримінація щодо жінок», як воно подається в Конвенції ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації.

2.4. Крім того, визначення дискримінації надається в статті 1 Протоколу № 12 до Європейської Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод. Протокол № 12 ратифікований Верховною Радою України Законом № 3435-IV 09.02.2006.

У цьому визначення поняття «дискримінація» (стаття 1) розглядається як «здійснення будь-якого передбаченого законом права забезпечується без дискримінації за будь-якою ознакою, наприклад за ознакою статі, раси, кольору шкіри, мови, релігії, політичних чи інших переконань, національного чи соціального походження, належності до національної меншини, майнового стану, народження або за іншою ознакою».

2.5. Вислів Азарова М.Я. іде в супереч із процитованим положенню преамбули Конвенції про те, «...на держави – сторони Міжнародних пактів про права людини покладається зобов'язання забезпечити рівне для чоловіків і жінок право користуватися всіма економічними, соціальними, культурними, громадянськими та політичними правами». В ньому демонструється як раз зворотне. Як посадова особа найвищого рівня, голова Уряду, який несе відповідальність за реалізацію державною політики виконавчою гілкою влади, він своїм висловом продемонстрував, що не забезпечує рівне для чоловіків і жінок право користуватися всіма економічними, соціальними, культурними, громадянськими та політичними правами, оскільки вони мають здійснюватися без будь-якого розрізнення.

2.6. В Преамбулі до Конвенції ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок зазначається також, що:

«...на держави – сторони Міжнародних пактів про права людини покладається зобов'язання забезпечити рівне для чоловіків і жінок право користуватися всіма економічними, соціальними, культурними, громадянськими та політичними правами»,

«...незважаючи на ці документи, як і раніше, має місце значна дискримінація щодо жінок»,

«...дискримінація жінок порушує принцип рівноправності та поваги людської гідності, перешкоджає участі жінок нарівні з чоловіками в політич-

ному, соціальному, економічному та культурному житті своєї країни, заважає зростанню добробуту суспільства і сім'ї та ще більше перешкоджає повному розкриттю можливостей жінок на благо своїх країн та людства»,

«...повний розвиток країни, добробут всього світу та справа миру вимагають максимальної участі жінок нарівні з чоловіками в усіх сферах»,

«...враховуючи значення внеску жінок у добробут сім'ї та у розвиток суспільства, що до цього часу не одержав повне визнання»,

«...для досягнення повної рівності між чоловіками та жінками необхідно змінити традиційну роль як чоловіків, так і жінок у суспільстві та в сім'ї»,

«...вжити заходів, необхідних для ліквідації такої дискримінації в усіх її формах і проявах».

2.7. Прошу прийняти до уваги зобов'язання держави щодо протидії всім видам дискримінації щодо жінок, як вони сформульовані в статті 2 Конвенції ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації. Відповідно це має бути і обов'язком голови уряду.

«Держави-сторони засуджують дискримінацію щодо жінок в усіх їх формах, погоджуються негайно всіма відповідними заходами здійснювати політику ліквідації дискримінації щодо жінок і з цією метою зобов'язуються:

а) включити принцип рівноправності чоловіків і жінок у свої національні конституції або інше відповідне законодавство, якщо цього ще не було зроблено, та забезпечити за допомогою закону й інших відповідних заходів практичне здійснення цього принципу;

б) вживати відповідних законодавчих та інших заходів, включаючи санкції там, де це необхідно, що забороняють будь-яку дискримінацію щодо жінок;

с) встановити юридичний захист прав жінок на рівній основі з чоловіками та забезпечити за допомогою компетентних національних судів та інших державних установ ефективний захист жінок проти будь-якого акту дискримінації;

д) утримуватися від вчинення будь-яких дискримінаційних актів або дій щодо жінок та гарантувати, що державні органи та установи діятимуть відповідно до цього зобов'язання;

е) вживати всіх відповідних заходів для ліквідації дискримінації щодо жінок з боку будь-якої особи, організації або підприємства;

ф) вживати всіх відповідних заходів, включаючи законодавчі, щодо зміни або скасування чинних законів, постанов, звичаїв і практики, що являють собою дискримінацію щодо жінок;

г) скасувати всі положення свого кримінального законодавства, що являють собою дискримінацію щодо жінок».

2.8. Також прошу прийняти до уваги положення статті 5 тієї ж Конвенції, які містять зобов'язання боротися з гендерними стереотипами, які фактично

поширював прем'єр-міністр у своєму виступі, всупереч свої прямим обов'язкам.

«Держави-сторони вживають усіх відповідних заходів з метою:

- а) змінити соціальні та культурні моделі поведінки чоловіків і жінок для досягнення викоренення забобонів, звичаїв та всіх інших проявів, що ґрунтуються на ідеї неповноцінності чи зверхності однієї із статей або стереотипності ролі чоловіків і жінок».

2.9. Суд першої інстанції не дав оцінку відповідності оскаржуваного висловлювання статті 7 b) Конвенції ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок, за якою держави-сторони вживають усіх відповідних заходів для ліквідації дискримінації щодо жінок у політичному та суспільному житті країни і, зокрема, забезпечують жінкам на рівних умовах з чоловіками право:

- б) брати участь у формуванні та здійсненні політики уряду та займати державні посади, а також здійснювати всі державні функції на всіх рівнях державного управління.

2.10. Вислів М.Я.Азарова, («Одні кажуть, що наш уряд великий, другі, що в уряді немає жінок, ні на кого подивитися під час засідання Кабінету Міністрів. Самі нудні особи. За всієї моєї пошани до жінок – не жіноча справа проводити реформи». Він також зазначив, що в новий уряд підібрані люди, які можуть працювати по 16 годин на добу, «без вихідних і прохідних», можуть брати відповідальність і не боятися говорити «ні» начальству), відповідає наступному положенню Преамбули Конвенції про ліквідацію всіх форм дискримінації жінок, що «...дискримінація жінок порушує принцип рівноправності та поваги людської гідності, перешкоджає участі жінок нарівні з чоловіками в політичному, соціальному, економічному та культурному житті своєї країни, заважає зростанню добробуту суспільства і сім'ї та ще більше перешкоджає повному розкриттю можливостей жінок на благо своїх країн та людства».

2.11. Така відповідність дає підстави для висовування про дискримінаційний характер вислову Азарова М.Я., оскільки в ньому порушується принцип рівноправності та та поваги людської гідності, перешкоджає участі жінок нарівні з чоловіками в політичному соціальному, економічному та культурному житті своєї країни, та ще більше перешкоджає повному розкриттю можливостей жінок. А також дає підстави для вимог про скасування ухвали Апеляційного суду.

3. Із вимогою визнати цитований вислів прем'єр-міністра України дискримінаційним було надіслано звернення відповідно статті 22 Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» до Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту, яке визначено

уповноваженим органом державної влади у сфері захисту прав жінок та забезпечення гендерної рівності.

3.1. На виконання Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей» Наказом № 3036 Міністра у справах сім'ї, молоді та спорту 6 вересня 2010 року була створена Експертна рада із розгляду звернень на факти дискримінації за ознакою статі. Її повноваження та завдання прописані у зазначеному Наказі Міністерства. Голова Експертної Ради – заступник Міністра України у справах сім'ї, молоді та спорту Толстоухова С.В.

До цієї Експертної Ради була також спрямована скарга на вислів прем'єр-міністра України Азарова М.Я., в тому числі із вимогою визнати його дискримінаційним.

3.2. Після опрацювання експертами відбувся розгляд цього питання під час засідання Експертної Ради 26 жовтня 2010 року. Висновки розгляду про визнання вислову дискримінаційним відображені в протоколі № 2 Експертної Ради.

Тож прошу Суд прийняти до уваги позицію експертів при оцінюванні вислову Азарова М.Я. в якості дискримінаційного.

3.3. Водночас прошу не розглядати це рішення в якості тиску на суд, оскільки Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» не забороняє подавати скарги на факти дискримінації за ознакою статі в усі зазначені в статті інстанції, що і було зроблено позивачкою.

4. Суд першої інстанції безпідставно дійшов висновку, що М.Я. Азаров висловив свою власну критичну думку.

Адже, як видно з матеріалів справи, дане висловлювання поширене в службовий час і під час виконання безпосередніх службових обов'язків – представлення нового голови Дніпропетровської обласної державної адміністрації. Таким чином, оскаржувана фраза висловлена під час виконання службових обов'язків прем'єр-міністром України.

Отже, висновки суду не відповідають матеріалам справи.

5. Апеляційний суд фактично відмовив в праві громадян на здійснення правозахисної діяльності та захист у будь-якій законний спосіб своїх прав.

5.1. В ухвалі Апеляційного суду зазначається наступне. Цитую: «Відповідно до ст. 15 ЦК України кожна особа має право на захист свого цивільного права у разі його порушення, визнання або оспорювання. За змістом вказаної норми закону особа має право на захист свого (особистого, власного) права. Це є основним проявом диспозитивності в процесуальному законодавстві, одним із аспектів якого є положення про те, що кожна особа повинна дбати про своє право, і не зобов'язана дбати про права

інших, якщо останнє не є її обов'язком в силу закону чи договору. Таким чином, предметом захисту може бути тільки цивільне суб'єктивне право, яке зазнало посягання.

Таким чином Апеляційний м. Києва фактично накладає заборону на заняття правозахисною діяльністю, говорячи про те, «що кожна особа повинна дбати про своє право, і не зобов'язана дбати про права інших, якщо останнє не є її обов'язком в силу закону чи договору».

5.2. Крім того, Апеляційний суд, звертаючись до статті 15 Цивільного Кодексу, трактує її, звужуючи права громадян, і мої зокрема, оскільки відсутність обов'язку дбати про права інших не означає здійснення цієї діяльності без накладених зобов'язань, відповідно до власного бажання та інтересів.

Варто нагадати один з важливих принципів верховенства права, який полягає в тому, що те, що не заборонено законом є дозволимим. Отже закон ніде не встановлює прямої заборони одній особі на захист прав та свобод інших.

Крім того, суть цієї норми як раз полягає у звільненні від відповідальності тієї чи іншої особи, яка не дбає про права інших, в разі їх порушення, і ситуаціях, коли останнє не є її обов'язком в силу закону чи договору.

Відповідно вона є підставою для встановлення відповідальності для тих осіб, які не дбають про права інших, коли останнє є їх обов'язком в силу закону чи договору.

Таким чином, норма статті 15 про те, що особа «не зобов'язана дбати про права інших» не встановлює заборони дбати про права інших.

Таким чином Апеляційний суд у своїй ухвалі застосовує невірне трактування статті 15, чи звужує як мої права, так і права інших громадян.

Подібна позиція Апеляційного суду суперечить низці міжнародних документів та Конституції України та накладає обмеження на мої права. Крім того подібне трактування закону України Апеляційним судом накладає фактичне обмеження на здійснення громадянами та їх об'єднаннями правозахисної діяльності.

5.3. Відповідно до статті 15 Цивільного Кодексу України: «Кожна особа має право на захист свого цивільного права у разі його порушення, невизнання або оспорювання. Кожна особа має право на захист свого інтересу, який не суперечить загальним засадам цивільного законодавства.» Відповідно до науково-практичного коментаря до цієї статті (<http://apelyacia.org.ua/node/4692>): «Суб'єктивне право як вид і міра можливої поведінки уповноваженої особи зумовлюється наявністю у його складі трьох можливостей (повноважень): права на визначення власної поведінки уповноваженої особи (права на власні дії); права вимагати належної поведінки від суб'єкта

обов'язку (права на дії інших осіб); а також права, у випадку порушення другого, застосувати заходи поновлення свого суб'єктивного права. Під захистом слід розуміти передбачену законом вид і міру можливого або обов'язкового впливу на суспільні відносини, які зазнали протиправного впливу, з метою поновлення порушеного, невизнаного чи оскарженого права. Визначення цієї поведінки через право (можливість) чи через обов'язок залежить від суб'єкта здійснення діяльності стосовно захисту, а також волевиявлення учасника цивільного правовідношення, право якого зазнало несприятливого впливу.»

Таким чином вважаю, що зазнало посягання цивільне суб'єктивне право позивачки, яке полягає у праві вимагати належної поведінки від суб'єкта обов'язку, що не було взято до уваги Апеляційним судом та судом першої інстанції.

5.4. Так, відповідно до статті 3 Конституції України, «людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю.

Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави». Як законослухняна громадянка України я не можу не поділяти ці положення. І своєю практичною, науковою та громадською діяльністю намагаюсь втілювати їх вжиття, допомагаючи в утвердженні і забезпеченні прав і свобод людини, які разом з їх гарантіями, як зазначається в Конституції визначають зміст і спрямованість діяльності держави.

5.5. В статті 3 Конституції України зазначається також, що «держава відповідає перед людиною за свою діяльність», тобто переді мною також. Прем'єр-міністр України як голова Уряду є представником держави і має нести відповідальність за свою діяльність, складовою частиною якої є оприлюднення будь-якої позиції, висловлювання під час виконання службових обов'язків, в тому числі й позиції щодо рівноправності жінок і чоловіків.

5.6. Процитований в п. 1 висновок Апеляційного суду суперечить положенням статті 55 Конституції України про те, що «Кожен має право будь-якими не забороненими законом засобами захищати свої права і свободи від порушень і протиправних посягань». Тож ця стаття не містить заборони на захист прав та свобод від порушень і протиправних посягань в той спосіб, який використовує позивачка у своїй заяві. Тобто Конституція України не забороняє будь-якому громадянину захищати не тільки свої власні права і свободи, але й права і свободи інших людей, бо зазначає, що захист може відбуватися у «будь-який не заборонений законом» спосіб.

Таким чином висновок Ухвали Апеляційного Суду є також порушенням статті 55 Конституції України.

5.7. Окрім того, як зазначається в статті 29 Загальної декларації прав людини (http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_015), «кожна людина має обов'язки перед суспільством, у якому тільки й можливий вільний і повний розвиток її особи. При здійсненні своїх прав і свобод кожна людина повинна зазнавати тільки таких обмежень, які встановлені законом виключно з метою забезпечення належного визнання і поваги прав і свобод інших та забезпечення справедливих вимог моралі, громадського порядку і загального добробуту в демократичному суспільстві».

Тож захист прав та законних інтересів громадян є у відповідності із статтею 29 Загальної декларації прав людини, моїм обов'язком перед суспільством, який я добровільно прийняла на себе, і виконання якого є виявом вільного та повного розвитку моєї особи, що є також завданням для опікування з боку держави.

5.8. Накладання обмежень на таку діяльність може відбуватися, як зазначається вище, «виключно з метою забезпечення належного визнання і поваги прав і свобод інших та забезпечення справедливих вимог моралі, громадського порядку і загального добробуту в демократичному суспільстві». Водночас захист прав громадян у законний спосіб не підпадає під жодне з наведених вище обмежень.

Це є ще одним підтвердженням некоректності процитованого в п. 1 цієї позовної заяви положення ухвали Апеляційного Суду.

5.9. Окрім того відповідно до принципів універсальності та невід'ємності прав людини, сформульованих в міжнародних документах, зокрема в Міжнародному пакті про громадянські та політичні права (ратифіковано Указом Президії Верховної Ради Української РСР N 2148-VIII від 19.10.73), порушення права на недискримінацію та рівність жінок і чоловіків, яке відбулося у оприлюдненому на всю країну виступі прем'єр-міністра не можуть стосуватися лише однієї особи.

5.10. Відповідно до статті 2 Міжнародного пакту про політичні та громадянські права, «кожна держава яка бере участь у цьому Пакті, зобов'язується поважати і забезпечувати всім перебуваючим у межах її території та під її юрисдикцією особам права, визнані в цьому Пакті, без будь-якої різниці щодо раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії, політичних чи інших переконань, національного чи соціального походження, майнового стану, народження чи іншої обставини». Таким правом, яке стосується всіх громадян держави є право на рівність жінок і чоловіків.

5.11. При цьому, відповідно до статті 5 Міжнародного пакту про політичні та громадянські права, «ніяке обмеження чи приниження будь-яких

основних прав людини, визнаних або існуючих в якій-небудь державі-учасниці цього Пакту на підставі закону, конвенцій, правил чи звичаїв, не допускається під тим приводом, що в цьому Пакті не визнаються такі права або що в ньому вони визнаються в меншому обсязі».

5.12. Апеляційний суд неправомірно звузив мої конституційні права, зокрема, право, закріплене в статті 36 Конституції України щодо задоволення політичних, економічних, соціальних, культурних та інших інтересів через об'єднання у громадські організації.

У зв'язку із специфікою моєї діяльності мій соціальний інтерес полягає у захисті у законний спосіб прав і свобод, гарантованих міжнародними документами та Конституцією України, не тільки моїх особисто, але й інших осіб, в тому числі членів організації, до якої я належу.

5.13. Будучи керівником громадської організації правозахисного спрямування, а саме – президентом Міжнародного жіночого правозахисного центру «Ла Страда – Україна», я вже більше 13 років займаюсь захистом прав і законних інтересів членів організації, а також громадян, чиї права були порушені.

Відповідно до статуту організації, яка зареєстрована Міністерством юстиції України 31 березня 1998 року, основна мета діяльності Центру – «сприяння захисту та дотриманню прав людини, перш за все жінок та дітей, ліквідації усіх форм дискримінації, досягненню гендерної рівності в суспільстві, сприяння запобіганню торгівлі людьми, особливо жінками та дітьми, іншим проявам насильства, захист прав молоді та дітей, а також захист інтересів своїх членів.

Основними завданнями Центру є, зокрема:

- сприяння дотриманню прав людини, особливо жінок та дітей;
- сприяння просуванню українського суспільства в напрямку до утвердження гендерної рівності у всіх соціальних сферах;
- сприяння проведенню роботи по створенню та впровадженню ефективних механізмів подолання цих явищ шляхом налагодження та укріплення взаємодії державних, недержавних, міжнародних організацій;
- сприяння проведенню експертизи законодавчих актів на предмет дотримання прав людини, гендерної рівності, адекватності міжнародним документам та нормам;
- сприяння підвищенню рівня інформованості суспільства про права людини, досягнення гендерної рівності в суспільстві, сприяння запобіганню торгівлі людьми, особливо жінками та дітьми, необхідність ліквідації усіх форм насильства та жорстокого поводження;

- сприяння проведення досліджень з зазначеної проблематики, організації конференцій, форумів, громадських акцій;
- сприяння більш глибокому розумінню умов і причин, що породжують проблеми насильства, дискримінації, торгівлі людьми і пропаганді найбільш ефективних методів боротьби з ними;
- сприяння розвитку співпраці і налагоджуванню взаємодії між державними установами, неурядовими, міжнародними організаціями, групами фахівців, зокрема з правоохоронних органів різних країн з метою протидії торгівлі людьми, насильству та дискримінації в суспільстві;
- участь у підготовці рекомендацій по удосконаленню міжнародно-правової бази і гармонізації національного законодавства держав у зазначеній сфері;
- сприяння наданню інформаційної, наукової, консультаційної, методичної, організаційної і матеріально-технічної підтримки юридичним і фізичним особам, що приймають участь в програмах і проектах, спрямованих на дотримання прав людини, особливо жінок та чоловіків, досягнення гендерної рівності в суспільстві;
- сприяння дотриманню прав українських громадян, які перебувають за кордоном з метою навчання, працевлаштування, шлюбу, тощо та недопущення потрапляння їх до ситуації торгівлі людьми;
- сприяння реалізації інших перспективних задумів і проектів, пов'язаних з діяльністю Центру
- пропаганда і широке розповсюдження ідей і цілей Центру, в тому числі з залученням засобів масової інформації і комунікації».

Таким чином, захист прав громадян, дбання про їх дотримання та непорушення є моїм прямим обов'язком відповідно до зазначеного вище документу, що робить безпідставним висновок, що міститься в ухвалі Апеляційного суду.

5.14. У висновку, який міститься в ухвалі Апеляційного суду, звужуються також мої права, закріплені в статті 38 Конституції України щодо права брати участь в управлінні державними справами. Звертаючись знов до положення статті 3 Конституції України про те, що «права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави», вважаю, що обмеження участі у законному захисті прав громадян є обмеженням права брати участь в управлінні державними справами.

5.15. Прошу також враховувати, що відповідно до статті 22 Конституції України, «Права і свободи людини і громадянина, закріплені цією Конституцією, не є вичерпними.

Конституційні права і свободи гарантуються і не можуть бути скасовані». Тож право на недискримінацію є моїм невід'ємним правом

5.16. Таким чином, висновок Апеляційного суду м. Києва про «що кожна особа повинна дбати про своє право, і не зобов'язана дбати про права інших, якщо останнє не є її обов'язком в силу закону чи договору», на основі чого підтверджується рішення Печерського районного суду щодо відсутності підстав судового захисту, є неконституційним, і таким, що забороняє здійснення будь-якої правозахисної діяльності в Україні і є обмеженням мене в моїх правах.

5.17. Тож він не тільки не може вважатися аргументом на користь невинного висловлювання дискримінаційним, але й таким, що суперечить Конституції України та принципам прав людини.

6. В ухвалі Апеляційного суду зазначається наступне. Цитую: «Оскільки суб'єктивне право позивачки проводити державні реформи не було порушено внаслідок вищенаведеного висловлювання відповідача, суд першої інстанції вірно вважав, що підстави для судового захисту відсутні». Таким чином як судом першої інстанції, так і апеляційним судом заперечується факт порушення мого особистого права на гендерну рівність.

У зв'язку з цим, прошу врахувати наступне.

6.1. Зробивши подібні висновки, Суд, на нашу думку, не взяв до уваги особливості впливу дискримінаційних висловів на особу, а також той факт, що подібні вислови створюють підстави для поширення інших видів та форм дискримінації в суспільстві, слугують її оправданням та легітимізують застосування дискримінаційних та стереотипних уявлень про роль та соціальні функції статей в суспільстві.

Тож поширення дискримінаційних висловлень, які зводять нанівець роль та значення жінок в суспільстві, впливають не лише на мої честь та гідність, але й емоційний стан, створюють ситуації небезпеки, занижують оцінку ролі жінок, в тому числі, і моєї в суспільстві.

6.2. Потрібно також враховувати особливу відповідальність посадової особи вищого рівня, якою є в тому числі і прем'єр-міністр, при розповсюдженні будь якої позиції, в тому числі і такої, яка містить, відповідно до міжнародних документів, зокрема Конвенції ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок, Міжнародного пакту про політичні та громадянські права, Протоколу № 12 до Європейської Конвенції про захист прав людини та основних свобод, а також ту ступінь впливу будь-якої дії або висловлювання, перш за все здійснених у робочий час та при виконанні службових обов'язків, а також вплив дій та висловлювань, який значно більший у посадової особи високого рівня порівняно з іншими громадянами,

особливо на тих службовців, які знаходяться в його прямому або опосередкованому підпорядкуванні, що накладає особливу соціальну відповідальність на таку особу.

6.3. Суд не врахував, що у в позовній заяві до суду першої інстанції наводився більш широкий вислів прем'єр-міністра, аніж той, що цитується в ухвалі Апеляційного суду. А він містить прямі вказівки на меншу вартість жінок як учасників суспільного та громадського виробництва та життя., «Одні кажуть, що наш уряд великий, другі, що в уряді немає жінок, ні на кого подивитися під час засідання Кабінету Міністрів. Самі нудні особи. За всієї моєї пошани до жінок – не жіноча справа проводити реформи». Він також зазначив, що в новий уряд підібрані люди, які можуть працювати по 16 годин на добу, «без вихідних і прохідних», можуть брати відповідальність і не бояться говорити «ні» начальству».

6.4. Тож не можна погодитися із висновком Апеляційного Суду про відсутність прямого впливу цього вислову на мене, тим більше, що відчуття несправедливості та нанесені моїй професійній та діловій честі збитки, як одної із жінок, про яких говорив прем'єр-міністр, відбилися на стані мого здоров'я, що підтверджується медичними довідками.

6.5. При визначення питання щодо впливу висловлювання Азарова М.Я. особисто на позивачку, суд першої інстанції та Апеляційний суд не прийняли в якості аргументів на користь позивачки застосовані положення міжнародних документів, зокрема, суд не врахував, що відповідно до статті 1 Конвенції ООН про ліквідацію дискримінації щодо жінок, поняття «дискримінація щодо жінок» означає «будь-яке розрізнення, виняток або обмеження за ознакою статі, спрямовані на ослаблення чи зведення нанівець визнання, користування або здійснення жінками, незалежно від їхнього сімейного стану, на основі рівноправності чоловіків і жінок, прав людини та основних свобод у політичній, економічній, соціальній, культурній, громадській або будь-якій іншій галузі.»

У ослабленні та зведенні нанівець моїх професійних здібностей полягає в тому числі такий вплив.

7. Відмовляючи в праві позивачки поширити свою відповідь в урядовій газеті, суд не врахував, що, зважаючи, на посаду відповідача, його дискримінаційне висловлювання було поширене більшістю ЗМІ України; і завдало значно більшої шкоди, ніж слова пересічного громадянина.

Отже, для відновлення порушеного права на недискримінацію відповідь має бути поширена на не меншу аудиторію, ніж слова Азарова. Саме такою аудиторією і є орган КМУ «Урядовий кур'єр»

8. Також суд не врахував, що відповідно до ст. 34 Конституції України, свобода думки і слова можуть бути обмежені для захисту репутації або прав

інших людей: «Кожен має право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб – на свій вибір. Здійснення цих прав може бути обмежене законом для захисту репутації або прав інших людей».

9. Суд не взяв до уваги положення статті 8 Цивільного кодексу щодо аналогії закону.

Оскільки чинне законодавство не регулює питання відновлення порушеного немайнового права внаслідок поширення образливої інформації, яка не визнана судом недостовірною, то за аналогією мають бути застосовані положення ст. 277 Цивільного кодексу України.

10. Відмовляючи у задоволенні позовної вимоги про відшкодування моральної шкоди, суд не врахував, що за ст. 23 Цивільного кодексу України, моральна шкода полягає, зокрема, у приниженні честі та гідності, а також ділової репутації фізичної особи.

Як видно з наданих суду доказів, позивачка має значний досвід і необхідну підготовку для здійсненні реформ в країні. За таких умов висловлювання відповідача є для неї глибоко образливим, оскільки лише за ознакою статі їй, як і багатьом іншим жінкам, Азаровим було відмовлено в проведенні державних реформ.

11. В ухвалі апеляційного суду дається посилання на позовні вимоги, які відсутні у позовній заяві до суду першої інстанції.

11.1. Уточнення позовних вимог було передано до суду першої інстанції.

В ухвалі суду першої інстанції здійснюється посилання на уточнені вимоги

Таким чином апеляційний суд м. Києва дає тлумачення та оцінку вимогам, які взагалі відсутні в позовній заяві позивачки. Що дає підстави для сумніви взагалі щодо вивчення матеріалів справи позивачки Апеляційним судом.

Ця ситуація є доказом того, що положення ухвали Апеляційного суду про те, що він приймав рішення «дослідивши матеріали справи» не відповідає дійсності.

12. Висновок про те, що положення ухвали Апеляційного суду про те, що він приймав рішення «дослідивши матеріали справи» та «доводи апеляційної скарги» не відповідає дійсності підтверджується й тим, що суд не базує свої висновки або заперечення на положеннях ратифікованих міжнародно-правових документів та Конституції України, які є нормами прямої дії, і саме на яких будує свої аргументи позивачка.

На підставі наведеного, керуючись ст. ст. 24, 34 ч. 2 Конституції України, ст. 1, 2, 5 ЗУ «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», ст. 1, 2 5, 7 б) Конвенції ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок; ст.1. Протоколу № 12 до Європейської Конвенції про захист прав людини та основних свобод, Міжнародним пактом про громадянські і політичні права, ст. 8, 277 ЦК України, ст. 309 ЦПК України, –

ПРОШУ:

Скасувати рішення Печерського районного суду м. Києва № 2-2614/2010 від 31 травня 2010 р та Ухвалу Апеляційного суду м. Києва № 23-18-919 від 26 жовтня 2010 р, ухвалити нове рішення у справі, яким задовольнити мою позовну заяву в повному обсязі.

Додатки:

1. *Копія рішення Печерського районного суду м. Києва № 2-2614/2010 від 31 травня 2010 р.*
2. *Копія Ухвали Апеляційного суду м. Києва № 23-18-919 від 26 жовтня 2010 р.*
3. *Копія касаційної скарги.*
4. *Наказ Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту № 3036 від 06.09.2010 Про Експертну раду з питань розгляду звернень за фактами дискримінації за ознакою статі*
5. *Квитанція про сплату державного мита.*
6. *Квитанція про сплату витрат на інформаційно-технічне забезпечення розгляду цивільної справи.*

12 листопада 2010 року

_____ Левченко К.Б.

**ВИЩИЙ СПЕЦІАЛІЗОВАНИЙ СУД УКРАЇНИ З
РОЗГЛЯДУ ЦИВІЛЬНИХ І КРИМІНАЛЬНИХ СПРАВ**

вул. П. Орлика, 4-а, м. Київ, 01043

22.12.2010р № 6-2155 св 10

Печерський районний суд м. Києва

Левченко Катерина Борисівна

Прем'єр-міністр України Азаров Микола Янович

вул. Грушевського, 12/2, м. Київ, 01008

Повертаємо цивільну справу за позовом **Левченко Катерини Борисівни до Прем'єр-міністра України Азарова Миколи Яновича про захист особистого немайнового права на рівність жінок та чоловіків, про захист честі, гідності та ділової репутації та відшкодування моральної шкоди з ухвалою (рішенням) колегії суддів судової палати у цивільних справах Вищого спеціалізованого суду України від 16.12.2010 року.**

Додаток: ц/с № 2-2614/10 в 1 томі на 159 арк., 2 диска – на першу адресу;
копія ухвали (рішення) на 1 арк. – на інші адреси.

**Начальник відділу (секретаріату)
забезпечення роботи судової палати
у цивільних справах**

Вик. Бугайчук М.А.

Л.Л. Мося

Вищий спеціалізований суд України з
розгляду цивільних і кримінальних справ

вих № 113 – 774/0/19-11 від

11.01.2011

9244

Бугай Маонна Петрівна

ВИЩИЙ СПЕЦІАЛІЗОВАНИЙ СУД УКРАЇНИ
З РОЗГЛЯДУ ЦИВІЛЬНИХ І КРИМІНАЛЬНИХ СПРАВ

УХВАЛА ІМЕНЕМ УКРАЇНИ

16 грудня 2010 року

м. Київ

Колегія суддів судової палати у цивільних справах
Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і
кримінальних справ у складі:

головуючого Дьоміної О.О.,
суддів: Гончар а В.П.,
 Кузнєцова В.О., –

розглянувши в попередньому судовому засіданні справу за позовом Левченко Катерини Борисівни до Прем'єр-міністра України Азарова Миколи Яновича про захист особистого немайнового права на рівність жінок та чоловіків, про захист честі, гідності та ділової репутації та відшкодування моральної шкоди, за касаційною скаргою Левченко Катерини Борисівни на рішення Печерського районного суду м. Києва від 31 травня 2010 року та ухвалу колегії суддів судової палати у цивільних справах Апеляційного суду м. Києва від 26 жовтня 2010 року,

встановила:

Левченко К.Б. звернулася до суду із указаним позовом, в якому просила визнати висловлювання Прем'єр-міністра України Азарова М.Я.: «...не жіноча справа проводити реформи...» такими, що має ознаки дискримінації жінок, і її особисто, ображають її честь, гідність, ділову репутацію; надати їй можливість оприлюднити відповідь на виступ відповідача в газеті «Урядовий кур'єр»; стягнути на її користь 1 гривню моральної шкоди.

Рішенням Печерського районного суду м. Києва від 31 травня 2010 року, залишеним без змін ухвалою колегії суддів судової палати у цивільних справах Апеляційного суду м. Києва від 26 жовтня 2010 року, в задоволенні позовних вимог відмовлено.

У касаційній скарзі Левченко К.Б. порушує питання про скасування оскаржуваних судових рішень та ухвалення нового рішення про задоволення позовних вимог, мотивуючи свою вимогу порушенням судами норм процесуального права та неправильним застосуванням норм матеріального права.

Справа № 6 – 2155св10

Головуючий у першій інстанції: Волкова СЯ.

Доповідач: Дьоміна О. О.

Вивчивши матеріали справи, перевіrivши доводи касаційної скарги, колег% суддів Судової палати у цивільних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ вважає, що касаційна скарга підлягає відхиленню з огляду на наступне.

Згідно з ч. 2 ст. 324 ЦГЖ України підставами касаційного оскарження є неправильне застосування судом норм матеріального чи порушення норм процесуального права.

Відповідно до вимог ст. 335 ЦПК України під час розгляду справи в касаційному порядку суд перевіряє в межах касаційної скарги правильність застосування судом першої або апеляційної інстанції норм матеріального чи процесуального права і не може встановлювати або вважати доведеними обставини, що не були встановлені в рішенні чи відкинуті ним, вирішувати питання про достовірність або недостовірність того чи іншого доказу, про перевагу одних доказів над іншими.

Судом встановлено й це вбачається з матеріалів справи, що оскаржувані судові рішення ухвалено з додержанням норм матеріального та процесуального права.

Наведені в касаційній скарзі доводи висновків судів не спростовують.

Керуючись ч. 3 ст. 332 ЦПК України, колегія суддів Судової палати у цивільних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ

ухвалила:

Касаційну скаргу Левченко Катерини Борисівни відхилити, рішення Печерського районного суду м. Києва від 31 травня 2010 року та ухвалу колегії суддів судової палати у цивільних справах Апеляційного суду м. Києва від 26 жовтня 2010 року залишити без зміни.

Ухвала оскарженню не підлягає.

Головуючий

Судді:

О.О. Дьоміна

В.П. Гончар

В.О. Кузнєцов

АДМІНІСТРАТИВНЕ
СУДОЧИНСТВО НА ЗАХИСТІ
ВІД ДИСКРИМІНАЦІЇ?

Перший позов

**До окружного
адміністративного суду
міста Києва**

Позивач: Суслова Олена Іванівна,

**Відповідач: Азаров Микола Янович,
Прем'єр-міністр України**

**Кабінет Міністрів України,
Київ, 01008, вул. Грушевського, 12/2**

Ціна позову: 1 (одна) гривня

ПОЗОВНА ЗАЯВА

**за фактом гендерної дискримінації, яка призвела
до нанесення шкоди репутації та професійним здібностям**

19 березня 2010 р. прем'єр-міністр України Азаров М.Я., заявив, що «не жіноча це справа – проводити реформи в Україні». Інтернет видання наводять його слова після представлення нового губернатора Дніпропетровської області: «Одні кажуть, що наш уряд великий, другі, що в уряді немає жінок, ні на кого подивитися під час засідання Кабінету Міністрів. Самі нудні особи. За всієї моєї пошани до жінок – не жіноча справа проводити реформи».

Далі наводиться ще один вислів: в новий уряд підібрані люди, які можуть працювати по 16 годин на добу, «без вихідних і прохідних», можуть брати відповідальність і не боятися говорити «ні» начальству.

Посилання на цей виступ М.Я.Азарова можна знайти на наступних Інтернет-ресурсах:

<http://www.unian.net/ukr/news/news-368344.html>

<http://www.zaxid.net/newsua/2010/3/19/190028/>

<http://www.expres.ua/articles/2010/03/19/36005/>

<http://tsn.ua/ukrayina/azarov-provoditi-reformi-ne-zhinocha-sprava.html>

<http://newsru.ua/arch/ukraine/19mar2010/hehder.html> та інших.

Сюжет, в якому пролунали ці слова, був також показаний 19 березня 2010 року в програмі Факти на телеканалі ICTV.

Вислів М.Я.Азарова є публічним виступом посадової особи вищого рівня, що можна розглядати як дії у сфері управлінської діяльності, внаслідок яких порушено права і законні інтереси моєї особисто, створено перешкоди для здійснення мною конституційного права на участь в управлінні державними справами, що також є виявом прямої дискримінації, тобто порушені норми Конституції України, що є нормами прямої дії.

Відповідно до статті 24 Конституції України, «не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками».

Відповідно до статті 5 а) Конвенції ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок, держави-сторони вживають усіх відповідних заходів з метою:

а) змінити соціальні та культурні моделі поведінки чоловіків і жінок для викорінення забобонів, звичаїв та всіх інших проявів, що ґрунтуються на ідеї неповноцінності чи зверхності однієї із статей або стереотипності ролі чоловіків і жінок.

Відповідно до статті 7 б) Конвенції ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок, держави-сторони вживають усіх відповідних заходів для ліквідації дискримінації щодо жінок у політичному та суспільному житті країни і, зокрема, забезпечують жінкам на рівних умовах з чоловіками право:

б) брати участь у формуванні та здійсненні політики уряду та займати державні посади, а також здійснювати всі державні функції на всіх рівнях державного управління.

Відповідно до статті 11 б) Конвенції ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок, держави-сторони вживають усіх відповідних заходів для ліквідації дискримінації щодо жінок у галузі зайнятості, з тим щоб забезпечити на основі рівності чоловіків і жінок рівні права, зокрема:

б) право на однакові можливості при найманні на роботу, в тому числі застосування однакових критеріїв вибору при найманні.

Міжнародні документи, в тому числі Конвенція ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок, ратифіковані в установленому законом порядку, відповідно до статті 9 Конституції України, є частиною національного законодавства та обов'язкові для виконання.

Відповідно до статті 1 Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», дискримінація за ознакою статі – дії чи бездіяльність, що виражають будь-яке розрізнення, виняток або привілеї за ознакою статі, якщо вони спрямовані на обмеження або унеможливають визнання, користування чи здійснення на рівних підставах прав і свобод людини для жінок і чоловіків.

Відповідно до статті 22 «Оскарження дискримінації за ознакою статі та сексуальних домагань» Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», особа, яка вважає, що стосовно неї було застосовано дискримінацію за ознакою статі чи вона стала об'єктом сексуальних домагань, має право звернутися зі скаргою до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з питань рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, уповноважених осіб (координаторів) з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків в органах виконавчої влади та органах місцевого самоврядування, правоохоронних органів держави та суду».

Вислів М.Я.Азарова «За всієї моєї пошани до жінок – не жіноча справа проводити реформи» – вважаю прямою дискримінацію жіноцтва України і мене особисто, як жінки.

Продовження вислову М.Я.Азарова про те, що в новий уряд підібрані люди, які можуть працювати по 16 годин на добу, «без вихідних і прохідних», можуть брати відповідальність і не боятися говорити «ні» начальству, є не лише дискримінацією, але й образою до мене та всього жіноцтва України, і ставить під сумнів мої професійні здібності, здібності та якості жінок, натякає на мою другорядність та меншовартість порівняно із чоловіками.

Цей вислів прямо підходить під визначення поняття «дискримінація», як воно надається в статті 1 Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», оскільки: виражає розрізнення та виняток за ознакою статі, спрямований на обмеження, а також унеможливорює визнання, користування чи здійснення на рівних підставах прав і свобод людини для жінок і чоловіків.

Фактично, висловлене переконання прем'єр-міністра України Азарова М.Я. призводить до обмеження мене у користуванні та здійсненні на

рівних підставах конституційних прав, закріплених у статті 38 Конституції України, що є виявом дискримінації. А саме: права участі в управлінні державними справами, вільно обирати і бути обраними до органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

Порушеним є також моє право на рівний доступ до державної служби, а також до служби в органах місцевого самоврядування.

Крім того, вислів та переконання М.Я.Азарова порушують мої права, закріплені у статті 24 Конституції України. «Громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом.

Не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, **статі**, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками.

Рівність прав жінки і чоловіка забезпечується: наданням жінкам рівних з чоловіками можливостей у громадсько-політичній і культурній діяльності, у здобутті освіти і професійній підготовці, у праці та винагороді за неї...» Таким чином, Прем'єр-міністром заперечується моє конституційне право на надання жінкам рівних з чоловіками можливостей у громадсько-політичній діяльності, у праці та винагороді за неї.

Вислів Прем'єр-міністра також суперечить статті 2 «Основні завдання Кабінету Міністрів України» Закону України «Про Кабінет Міністрів України», відповідно до якої до основних завдань Кабінету Міністрів України належать:

2) вжиття заходів щодо забезпечення прав і свобод людини та громадянина, створення сприятливих умов для вільного і гармонійного розвитку особистості.

Його вислів також порушує статтю **10** «Повноваження Кабінету Міністрів України у сфері забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», відповідно до якої, Кабінет Міністрів України: забезпечує проведення єдиної державної політики, спрямованої на досягнення рівних прав та рівних можливостей жінок і чоловіків у всіх сферах життя суспільства; приймає Національний план дій щодо впровадження гендерної рівності та забезпечує його виконання; розробляє і реалізовує державні цільові програми щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків; спрямовує і координує роботу міністерств, інших органів виконавчої влади щодо забезпечення гендерної рівності; враховує принцип гендерної рівності при прийнятті нормативно-правових актів тощо.

Порушення полягає у невиконанні закріплених в статті 10 повноважень Кабінету Міністрів щодо врахування принципу гендерної рівності в роботі.

На підставі викладеного

ПРОШУ:

1. У судовому порядку відновити мої права, порушені у зв'язку із фактом дискримінаційних висловів Прем'єр-міністра України і проведенні дискримінаційної кадрової політики.
2. Зобв'язати Прем'єр-міністра України публічно спростувати заяви від 19 березня 2010 року «не жіноча це справа – проводити реформи в Україні» та «в новий уряд підібрані люди, які можуть працювати по 16 годин на добу, «без вихідних і прохідних», можуть брати відповідальність і не бояться говорити «ні» начальству».
3. Зобов'язати Прем'єр-міністра України оприлюднити спростування заяв шляхом розміщення в офіційних виданнях Кабінету Міністрів України.
4. Виплатити моральну компенсацію о розмірі 1 (однієї) гривні за шкоду, яка нанесена образливими словами Прем'єр-міністра України.

Олена Суслова

ОКРУЖНИЙ АДМІНІСТРАТИВНИЙ СУД міста КИЄВА

01025, м. Київ, вул. Десятинна, 4/6

УХВАЛА

про відмову у відкритті провадження в адміністративній справі

31 березня 2010р.

справа № 2а-4959/10/2670

Суддя Округного адміністративного суду міста Києва Савченко А.І., розглянувши позовну заяву і додані до неї матеріали

до Сулової Олени Іванівни
Прем'єр - Міністра України Азарова Миколи Яновича,
Кабінету Міністрів України
про зобов'язання вчинити певні дії та відшкодування моральної компенсації

ВСТАНОВИВ:

Сулова Олена Іванівна звернулася до Округного адміністративного суду міста Києва з позовом до Прем'єр - Міністра України Азарова Миколи Яновича, Кабінету Міністрів України про відновлення прав, порушених у зв'язку з фактом дискримінаційних висловів Прем'єр - Міністра України та проведенням дискримінаційної кадрової політики; зобов'язання Прем'єр - Міністра України публічно спростувати заяви від 19 березня 2010 року та оприлюднити спростування заяв шляхом розміщення в офіційних виданнях Кабінету Міністрів України; виплатити моральну компенсацію в розмірі 1 (однієї) гривні за шкоду, яка панесена образливими словами Прем'єр - Міністра України.

Частиною 1 статті 2 Кодексу адміністративного судочинства України встановлено, що завданням адміністративного судочинства є захист прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб у сфері публічно-правових відносин від порушень з боку органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їхніх посадових і службових осіб, інших суб'єктів при здійсненні ними владних управлінських функцій на основі законодавства, в тому числі на виконання делегованих повноважень.

Частиною 2 статті 2 Кодексу адміністративного судочинства України передбачено, що до адміністративних судів можуть бути оскаржені будь-які рішення, дії чи бездіяльність суб'єктів владних повноважень, крім випадків, коли щодо таких рішень, дій чи бездіяльності Конституцією чи законами України встановлено інший порядок судового провадження.

Відповідно до п. 1 ч. 1 ст. 3 Кодексу адміністративного судочинства України справа адміністративної юрисдикції – переданий на вирішення адміністративного суду публічно-правовий спір, у якому хоча б однією із сторін є орган виконавчої влади, орган місцевого самоврядування, їхня посадова чи службова особа або інший суб'єкт, який здійснює владні управлінські функції на основі законодавства, в тому числі на виконання делегованих повноважень.

Згідно з пунктом 1 частини 1 статті 17 КАС України компетенція адміністративних судів поширюється на спори фізичних чи юридичних осіб із суб'єктом владних повноважень щодо оскарження його рішень (нормативно-правових актів чи правових актів індивідуальної дії), дій чи бездіяльності.

При визначенні підвідомчості спору адміністративним судам необхідно виходити не лише із його суб'єктного складу, а й з характеру спірних правовідносин.

Як вбачається зі змісту позовної заяви, спірні правовідносини між сторонами безпосередньо пов'язані із реалізацією захисту честі, гідності та ділової репутації, а також порушенням прав, свобод та інтересів, що в свою чергу виключає можливість розгляду справи у порядку адміністративного судочинства, з огляду на наступне.

Відповідно до пункту 7 Постанови Пленуму Верховного суду України «Про судову практику у справах про захист гідності та честі фізичної особи, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи» від 27.02.2009р. № 1 відкриваючи провадження у справі, суд має з'ясувати, за правилами якого судочинства підлягає розгляду заява. При цьому, слід виходити з компетенції суду щодо розгляду цивільних справ, зазначеної в статті 15 ЦПК України, та враховувати положення статей 1, 12 Господарського процесуального кодексу України. Оскільки характер спірних правовідносин є цивільно-правовим (незалежно від суб'єктного складу), то всі справи зазначеної категорії підлягають розгляду в порядку цивільного судочинства, за винятком справ про захист ділової репутації між юридичними особами та іншими суб'єктами підприємницької діяльності у сфері господарювання та іншої підприємницької діяльності, що розглядаються в порядку господарського судочинства. Справи зазначеної категорії не можуть розглядатися за правилами Кодексу адміністративного судочинства України (далі - КАС), оскільки такі спори не мають публічно-правового характеру, навіть якщо стороною в ньому виступає суб'єкт владних повноважень.

Згідно з пунктом 1 частини 1 статті 109 Кодексу адміністративного судочинства України встановлено, що суддя відмовляє у відкритті провадження в адміністративній справі якщо заяву не належить розглядати в порядку адміністративного судочинства.

З урахуванням зазначеного, суд вважає за необхідне відмовити у відкритті провадження в адміністративній справі за позовом Суслової Олени Іванівни до Прем'єр - Міністра України Азарова Миколи Яновича, Кабінету Міністрів України про зобов'язання вчинити певні дії та відшкодування моральної компенсації.

На підставі вищевикладеного, керуючись п. 1 ч. 1 ст. 109, ст.ст. 160, 165 Кодексу адміністративного судочинства України, Окружний адміністративний суд міста Києва,-

УХВАЛИВ:

1. Відмовити Сусловій Олені Іванівні у відкритті провадження в адміністративній справі.
2. Ухвалу про відмову у відкритті провадження в адміністративній справі надіслати позивачу.
3. Попередити позивача, що позовні матеріали будуть йому повернуті після спливу терміну для оскарження ухвали про відмову у відкритті провадження в адміністративній справі.

Ухвала може бути оскаржена особою, яка подала позовну заяву.

Ухвала відповідно до частини першої статті 254 Кодексу адміністративного судочинства України набирає законної сили після закінчення строку подання заяви про апеляційне оскарження, встановленого цим Кодексом, якщо таку заяву не було подано.

Ухвала може бути оскаржена до суду апеляційної інстанції протягом п'яти днів з дня її отримання особою, яка оскаржує ухвалу, за правилами, встановленими статтями 185-187 Кодексу адміністративного судочинства України, шляхом подання через суд першої інстанції заяви про апеляційне оскарження. Апеляційна скарга на ухвалу суду першої інстанції подається протягом десяти днів після подання заяви про апеляційне оскарження. Апеляційна скарга може бути подана без попереднього подання заяви про апеляційне оскарження, якщо скарга подається у строк, встановлений для подання заяви про апеляційне оскарження.

Суддя

Суддя

Савченко А. І.

А.І. Савченко

**До Київського апеляційного
адміністративного суду**

Позивач: Суслова Олена Іванівна,

АПЕЛЯЦІЙНА СКАРГА

**на ухвалу про відмову у відкритті провадження в адміністративній справі від 31 березня 2010 року по справі №2а-4959/10/2670 судді
Окружного адміністративного суду міста Києва Савченко А.І.**

Апеляційна скарга подається без попереднього подання заяви про апеляційне оскарження, відповідно до ч. 5 ст. 186 КАСУ. З ухвалою, яка оскаржується, я була ознайомлена у вівторок, 6 квітня, 2010 р.

Ухвалою від 31 березня 2010 року по справі №2а-4959/10/2670 Окружного адміністративного суду міста Києва (суддя Савченко А.І.) відмовлено у відкритті провадження в адміністративній справі за моїм позовом до Прем'єр-міністра України М.Я.Азарова та Кабінету Міністрів України щодо оскарження дій суб'єкта владних повноважень, що вчинені при здійсненні владних управлінських функцій і завдали шкоди честі, репутації та професійним здібностям, а також порушили права, свободи та інтереси фізичних осіб.

Як вбачається з ухвали, підставою відмови у відкритті провадження було те, що спірні правовідносини були кваліфіковані суддею як такі, що «безпосередньо пов'язані із реалізацією захисту честі, гідності та ділової репутації», характер спірних правовідносин був визначений як цивільно-правовий, а зазначена категорія спорів не розглядається в порядку адміністративного провадження.

Такі висновки судді Окружного адміністративного суду міста Києва Савченко А.І., на наш погляд є помилковими.

Тому відповідно до п. 3 ч. 1 ст. 199 КАСУ зазначена ухвала про відмову у відкритті провадження в адміністративній справі від 31 березня 2010 року по справі №2а-4959/10/2670 судді Окружного адміністративного суду міста Києва Савченко А.І. підлягає скасуванню із постановленням нової ухвали з направленням справи до суду першої інстанції для продовження розгляду справи.

В обґрунтування своїх вимог зазначаю наступне.

Як вбачається з позовної заяви, її предметом є оскарження дій суб'єкта владних повноважень, що вчинені при здійсненні владних управлінських функцій і завдали шкоди честі, репутації та професійним здібностям, а також порушила права, свободи та інтереси фізичних осіб. Тобто **основним предметом оскарження є дії суб'єкта владних повноважень, вчинені ним при здійсненні владних управлінських функцій**. Відповідно до п. 1 ч.1 ст. 17 КАСУ спори фізичних осіб щодо оскарження рішення, дій (зокрема, висловлювань, виступів) чи бездіяльності **суб'єкта владних повноважень** (яким є Прем'єр-міністр України) є компетенцією адміністративних судів.

Та обставина, що оскаржувані дії суб'єкта владних повноважень завдали шкоди честі і гідності є лише констатацією наслідку вчинення дій і не означає, що захист честі і гідності є предметом оскарження. Таким чином, **слід розрізняти** позови про захист честі і гідності (що безперечно мають цивільно-правову природу і розглядаються відповідно до ЦК та ЦПК) та оскарження дій суб'єкта владних повноважень, які завдали шкоди честі і гідності. Наприклад, образливе висловлювання суб'єкта владних повноважень щодо конкретної особи (наприклад, представника громадської організації чи журналіста) могло б спричинити цивільно-правовий спір про захист честі і гідності, що підлягає розгляду відповідно до ЦК та ЦПК. Водночас, публічне висловлювання суб'єкта владних повноважень, вчинене ним при здійсненні владних управлінських функцій, щодо певної категорії осіб (наприклад, про здатність жінок брати участь в реформах, ефективно працювати і т.д.) адресоване не конкретній особі, тому не є цивільно-правовим. Навпаки, воно має ознаки публічного права, тому спір з приводу оскарження таких дій є спором с сфері публічного права.

Цей висновок підтверджується, зокрема, і авторами науково-практичного коментаря до Кодексу адміністративного судочинства України, серед яких Голова ВАСУ, судді ВАСУ, ВСУ, КСУ та науковці. Так, у коментарі до статті 17 КАСУ наголошується, що

«Вимоги щодо оскарження дій суб'єкта владний повноважень, що вчинені при здійсненні владних управлінських функцій і завдають шкоди честі, гідності і діловій репутації особи. У тому числі вимоги про зобов'язання суб'єкта владних повнова-

жень спростувати поширені ним відомості, що завдало такої шкоди, чи в інший спосіб усунути порушення, розглядаються за правилами адміністративного судочинства. Відповідно до частини другої статті 21 КАСУ одночасно можуть бути вирішені вимоги про відшкодування шкоди.⁹

Водночас справи про захист честі, гідності і ділової репутації особи-суб'єкта владних повноважень не можуть розглядатися за правилами адміністративного судочинства, навіть якщо посягання на відповідні права відбулося у зв'язку зі здійсненням владних управлінських функцій, оскільки йдеться про захист невідчужуваних прав особи, які належать їй незалежно від статусу особи як суб'єкта владних повноважень. Якщо особа перестає бути суб'єктом владних повноважень (її, наприклад, звільнено з посади), то в цивільному судочинстві її процесуальний статус не змінюється. Якби ж такі справи розглядалися за правилами адміністративного судочинства, то відбувалося би процесуальне правонаступництво (стаття 55 КАСУ) і особа, якій завдана шкода, вибувала би з процесу. Такі міркування додатково підтверджують неналежність справ про захист честі і гідності і ділової репутації особи, яка є суб'єктом владних повноважень, до предмету адміністративної юрисдикції.

Таким чином, при вирішенні питання про відкриття провадження в адміністративній справі № 2а-4959/10/2670 за моїм позовом суддею, на мою думку, неправильно визначено характер спору та його підвідомчість.

Ініційований мною спір є не ані цивільно-правовим, ні господарсько-правовим, а стосується правовідносин у сфері публічного права, а саме, оскарження дій **суб'єкта владних повноважень, вчинені ним при здійсненні владних управлінських функцій**. Заява М.Я.Азарова прозвучала під час представлення нового голови облдержадміністрації Дніпропетровської області, тобто виконання ним своїх професійних повноважень.

Про цивільно-правовий характер правовідносин можна було б вести мову лише тоді, якби висловлені думки були не на офіційному заході при виконанні посадових обов'язків, а у приватній бесіді чи в неформальному спілкуванні, або висловлювання стосувалося якостей конкретної особи.

Таким чином, **висновки суду першої інстанції**, які призвели до поста-

9 Кодекс адміністративного судочинства України: Науково-практичний коментар: у 2 томах/ за загальною редакцією Р.О.Куйбіди. – К., 2007. – Том 1. – стор. 171.

новлення ухвали про відмову у відкритті провадження у справі, **не відповідають обставинам, що мають значення для постановлення відповідної ухвали**, а саме, судом були зроблені помилкові висновки про характер спору, і відповідно – про невідомість спору адміністративному суду. Також були порушені норми КАСУ, що призвело до неправильного вирішення питання щодо відкриття провадження у справі.

Завданням адміністративного судочинства відповідно до статті 2 КАСУ є захист прав, свобод та інтересів фізичних осіб у сфері публічно-правових порушень з боку органів державної влади та їх посадових осіб. Відмовивши мені у відкритті провадження, суд знехтував своїм завданням і відмовив мені у доступі до суду.

Ухвала про відмову у відкритті провадження в адміністративній справі від 31 березня 2010 року по справі №2а-4959/10/2670 судді Окружного адміністративного суду міста Києва Савченко А.І., на мою думку, постановлена з порушенням норм ст. 2, 17, 107 КАСУ та з посиланням на статтю 109, яка у цій справі не підлягає застосуванню.

Враховуючи наведене,

ПРОШУ:

1. Провести апеляційний розгляд у судовому засіданні, з моєю участю та відповідно до ч. 4 ст 187 КАСУ повідомляю про своє бажання брати участь у судовому засіданні.
2. Відповідно до п. 3 ч. 1 ст. 199 КАСУ скасувати ухвалу про відмову у відкритті провадження в адміністративній справі від 31 березня 2010 року по справі №2а-4959/10/2670 судді Окружного адміністративного суду міста Києва Савченко А.І. та постановити нову ухвалу з направленням справи до суду першої інстанції для продовження розгляду справи.

Олена Суслова

Дата

До апеляційної скарги додаються:

1. Копії заяви апеляційної скарги 4 шт.
2. Квитанція про сплату судового збору.
3. Ксерокопії коментаря до ст. 17 Кодексу адміністративного судочинства України: Науково-практичний коментар: у 2 томах/ за загальною редакцією Р.О.Куйбіди. – К., 2007. – Том 1. – стор. 171

КОПІЯ

КИЇВСЬКИЙ АПЕЛЯЦІЙНИЙ АДМІНІСТРАТИВНИЙ СУД

Справа № 2а- 4959/10/2670

Головуючий у I інстанції – Савченко А.І.
Суддя-доповідач: Парінов А.Б.

УХВАЛА ІМЕНЕМ УКРАЇНИ

13 січня 2011 року
м. Київ

Колегія суддів Київського апеляційного адміністративного суду у складі:
головуючого – судді Парінова А.Б.,
суддів: Земляної Г.В., Істрика І.Й.,
при секретарі судового засідання Тарнаруцькій Л.О.,

розглянувши у відкритому судовому засіданні апеляційну скаргу Суслівської Олени Іванівни на ухвалу Окружного адміністративного суду м. Києва від 31 березня 2010 року у справі за позовом Суслівської Олени Іванівни до Прем'єр-Міністра України, Кабінету Міністрів України про зобов'язання вчинити певні дії та відшкодування моральної шкоди, -

ВСТАНОВИЛА:

В березні 2010 року позивач звернулася до суду з позовом про зобов'язання вчинити дії, а саме: зобов'язати Прем'єр-Міністра України публічно спростувати дискримінаційні, на думку позивача, заяви від 19 березня 2010 року, оприлюднити спростування заяв шляхом розміщення відповідної інформації в офіційних видавцях Кабінету Міністрів України та відшкодувати моральну шкоду.

Ухвалою Окружного адміністративного суду м. Києва від 29 грудня 2009 року у відкритті провадження відмовлено.

Не погоджуючись із прийнятим судовим рішенням, позивач подала апеляційну скаргу, в якій просить скасувати оскаржувану ухвалу та направити справу до суду першої інстанції для продовження розгляду.

Заслухавши суддю-доповідача, дослідивши матеріали справи та доводи апеляційної скарги, колегія суддів вважає, що апеляційна скарга підлягає залишенню без задоволення, а ухвала суду – без змін, виходячи з наступного.

Згідно з п. 1 ч. 1 ст. 198 та ст. 200 КАС України, суд апеляційної інстанції залишає скаргу без задоволення, а постанову суду – без змін, якщо визнає, що суд першої інстанції правильно встановив обставини справи та ухвалив судові рішення з дотриманням норм матеріального і процесуального права.

Відмовляючи у відкритті провадження у справі суд першої інстанції виходив з того, що далій спір не належить розглядати в порядку адміністративного судочинства, оскільки спір є цивільним і підлягає розгляду в порядку цивільного судочинства.

З таким висновком суду першої інстанції погоджується колегія суддів, виходячи з цього.

Згідно зі статтею 55 Конституції України кожному гарантовано право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб.

Компетенція (юрисдикція) судів щодо розгляду таких справ визначається процесуальними законами.

Відповідно до пункту 1 частини 1 статті 3 Кодексу адміністративного судочинства України справа адміністративної юрисдикції – це переданий на вирішення адміністративного суду публічно-правовий спір, у якому хоча б однією зі сторін є орган законодавчої влади, орган місцевого самоврядування, їхня посадова чи службова особа або інший суб'єкт, який здійснює владні управлінські функції на основі законодавства, в тому числі на виконання делегованих повноважень.

Згідно з вимогами частини 2 статті 2 Кодексу адміністративного судочинства України до адміністративних судів можуть бути оскаржені будь-які рішення, дії чи бездіяльність суб'єктів владних повноважень, крім випадків, коли щодо таких рішень, дій чи бездіяльності Конституцією чи законами України встановлено інший порядок судового провадження.

Відповідно до частини 2 статті 4 Кодексу адміністративного судочинства України, юрисдикція адміністративних судів поширюється на всі публічно-правові спори, крім спорів, для яких встановлений інший порядок судового вирішення.

Відповідно до статті 15 Цивільного процесуального кодексу України справи про захист порушених, невизначених або оспорюваних прав, свобод чи інтересів, що виникають із цивільних відносин, розглядаються в порядку цивільного судочинства.

Статтею 277 Цивільного кодексу України передбачено право фізичної особи, особисті немайнові права якої порушено внаслідок поширення про неї недостовірної інформації, на відновить, а також на спростування цієї інформації.

Стаття 275 Цивільного кодексу України визначає, що захист особистого немайнового права від протиправних посягань інших осіб здійснюється способами, встановленими главою 3 цього Кодексу, при цьому зазначена глава визначає право осіб на захист порушених цивільних прав та інтересів.

З позовної заяви бачається, що вимогами адміністративного позову є спростування заяв Прем'єр-Міністра України від 19 березня 2010 року, що прозвучали в засобах масової інформації, що, на думку позивача, мають дискримінаційний характер та порушують конституційні права позивача, гарантовані ст. 24 Конституції України, тому колегія суддів приходять до висновку, що спір, який існує у справі, є цивільним, а позовні вимоги стосуються захисту особистого немайнового права шляхом спростування недостовірної інформації, що виключає розгляд таких вимог в порядку адміністративного судочинства.

Стаття 109 Кодексу адміністративного судочинства України передбачає відмову у відкритті провадження в адміністративній справі в разі, якщо заяву не належить розглядати в порядку адміністративного судочинства.

З огляду на зазначене, колегія суддів погоджується з висновками суду першої інстанції, який виходив з того, що справу не належить розглядати в порядку адміністративного судочинства, оскільки даний спір не є публічно – правовим, а тому не є спором адміністративної юрисдикції.

Відповідно до ст. 159 КАС України судові рішення повинні бути законним і обґрунтованим. Законним є рішення, ухвалене судом відповідно до норм матеріального права при дотриманні норм процесуального права. Обґрунтованим є рішення, ухвалені судом на підставі повно і всебічно з'ясованих обставин у адміністративній справі, підтверджених такими доказами, які були досліджені в судовому засіданні.

У відповідності до ст. 200 КАС України суд апеляційної інстанції залишає апеляційну скаргу без задоволення, а постанову або ухвалу суду – без змін, якщо визначено, що вона є законною та обґрунтованою.

З таким висновком суду першої інстанції погоджується колегія суддів, виходячи з наступного.

Згідно зі статтею 55 Конституції України кожному гарантовано право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб.

Компетенція (юрисдикція) судів щодо розгляду таких справ визначається процесуальними законами.

Відповідно до пункту 1 частини 1 статті 3 Кодексу адміністративного судочинства України справа адміністративної юрисдикції – це переданий на вирішення адміністративного суду публічно-правовий спір, у якому хоча б однією зі сторін є орган виконавчої влади, орган місцевого самоврядування, їхня посадова чи службова особа або інший суб'єкт, який здійснює владні управлінські функції на основі законодавства, в тому числі на виконання делегованих повноважень.

Згідно з вимогами частини 2 статті 2 Кодексу адміністративного судочинства України до адміністративних судів можуть бути оскаржені будь-які рішення, дій чи бездіяльність суб'єктів владних повноважень, крім випадків, коли щодо таких рішень, дій чи бездіяльності Конституцією чи законами України встановлено інший порядок судового провадження.

Відповідно до частини 2 статті 4 Кодексу адміністративного судочинства України, юрисдикція адміністративних судів поширюється на всі публічно-правові спори, крім спорів, для яких встановлений інший порядок судового вирішення.

Відповідно до статті 15 Цивільного процесуального кодексу України справи про захист порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів, що виникають із цивільних відносин, розглядаються в порядку цивільного судочинства.

Статтею 277 Цивільного кодексу України передбачено право фізичної особи, особисті немайнові права якої порушено внаслідок поширення про всі недостовірної інформації, на відповідь, а також на спростування цієї інформації.

Стаття 275 Цивільного кодексу України визначає, що захист особистого немайнового права від протиправних посягань інших осіб здійснюється способами, встановленими главою 3 цього Кодексу. При цьому зазначена глава визначає право осіб на захист порушених цивільних прав та інтересів.

З позовної заяви вбачається, що вимогами адміністративного позову є спростування заяв Прем'єр-Містра України від 19 березня 2010 року, що прозвучали в засобах масової інформації, що, на думку позивача, мають дискримінаційний характер та порушують конституційні права позивача, гарантовані ст. 24 Конституції України, тому колегія суддів приходить до висновку, що спір, який існує у справі, є цивільним, а позовні вимоги стосуються захисту особистого немайнового права шляхом спростування недостовірної інформації, – що виключає розгляд таких вимог в порядку адміністративного судочинства.

Стаття 109 Кодексу адміністративного судочинства України передбачає відмову у відкритті провадження в адміністративній справі в разі, якщо заяву не належить розглядати в порядку адміністративного судочинства.

З огляду на зазначене, колегія суддів погоджується з висновками суду першої інстанції, який виходив з того, що справу не належить розглядати в порядку адміністративного судочинства, оскільки даний спір не є публічно – правовим, а тому не є спором адміністративної юрисдикції.

Відповідно до ст. 159 КАС України судові рішення повинні бути законним і обґрунтованим. Законним є рішення, ухвалене судом відповідно до норм матеріального права при дотриманні норм процесуального права. Обґрунтованим є рішення, ухвалене судом на підставі повно і всебічно в'ясованих обставин у адміністративній справі, підтверджених такими доказами, які були досліджені в судовому засіданні.

У відповідності до ст. 200 КАС України суд апеляційної інстанції залишає незмінною скаргу без задоволення, а постанову або ухвалу суду – без змін, якщо визнає,

що суд першої інстанції правильно встановив обставини справи та ухвалив судові рішення з дотриманням норм матеріального і процесуального права.

Суд першої інстанції правильно встановив обставини справи та прийняв рішення з дотриманням норм матеріального та процесуального права.

Доводи апеляційної скарги не спростовують висновки суду першої інстанції, а тому апеляційну скаргу потрібно залишити без задоволення, а оскаржувану ухвалу суду без змін.

Керуючись ст. ст. 195, 196, 198, 200, 205, 206, 212, 254 КАС України колегія суддів,

УХВАЛИЛА:

Апеляційну скаргу Суслової Олени Іванівни залишити без задоволення.

Ухвалу Окружного адміністративного суду м. Києва від 31 березня 2010 року залишити без змін.

Ухвала набирає законної сили з моменту проголошення та може бути оскаржена протягом двадцяти днів в касаційному порядку шляхом подачі касаційної скарги безпосередньо до Вищого адміністративного суду України.

Головуючий суддя

Судді

СТАВЛІАНО
ОРИГІНАЛУ

від 1 лютого 2011 року

**ДО ВИЩОГО
АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДУ
УКРАЇНИ**

01029 м. Київ, вул. Московська, 8
корп.5

Скаржник (Касатор):

Суслова Олена Іванівна

Відповідач:

Прем'єр-міністр Кабінету Міністрів
України

Азаров Микола Янович,
01008 Київ вул. Грушевського, 12/2
тел. сл. 256-76-24
засіб електронного зв'язку
невідомий

Справа № 2а-4959/10/2670

КАСАЦІЙНА СКАРГА

На Ухвалу Окружного адміністративного суду м. Києва від 31 березня 2010 року та Ухвалу Київського апеляційного адміністративного суду від 13 січня 2011 року

В березні 2010 року я, Суслова Олена Іванівна (надалі за текстом «Скаржник») звернулась з позовом про оскарження дій суб'єкта владних повноважень та зобов'язання вчинити йому дії, а саме: зобов'язати Прем'єр-Міністра України (надалі за текстом «Відповідач») публічно спростувати дискримінаційну заяву від 19 березня 2010 року, оприлюднити спростування заяви, шляхом розміщення відповідної інформації в офіційних виданнях Кабінету Міністрів України та відшкодувати моральну шкоду.

Ухвалою Окружного адміністративного суду м. Києва від 31 березня 2010 року мені у відкритті проваджені було відмовлено.

13 січня 2011 року Ухвалою Київського апеляційного господарського суду було залишено без змін Ухвала Окружного адміністративного суду м. Києва від 31 березня 2010 року.

Скаржник не може погодитись з Ухвалами судів першої та апеляційної

інстанції. Вважає, що висновки зроблені судом в Ухвалах є передчасними та такими що протирічать нормам матеріально права та адміністративного процесу.

Відповідні твердження доводяться наступним:

1. В Ухвалі від 31 березня 2010 року суд першої інстанції зазначає (абз.2 стор.2), що *«спірні правовідносини між сторонами безпосередньо пов'язані із реалізацією захисту честі, гідності та ділової репутації, а також порушенням прав, свобод та інтересів, що в свою чергу виключають можливість розгляду справи у порядку адміністративного судочинства»*. Апеляційний суд, також в своїй Ухвалі від 13 січня 2011 року, підтримуючи цю позицію Окружного адміністративного суду, посилається на норми ст. 277 ЦК України, в якій передбачено право фізичної особи на спростування про неї недостовірної інформації, в разі її поширення (абз. 7 стор. 2).

Але, судові інстанції роблячи такий висновок, не дослідили матеріали справи та зміст адміністративного позову поданого мною. Так, відповідно до змісту публічної заяви зробленої Відповідачем 19 березня 2010 (заява надрукована засобами масової інформації, знаходиться в матеріалах справи) не містить будь-якого поширення недостовірної інформації про мене особисто, не торкалась вона і моєї ділової репутації. Отже, таке посилання є необґрунтованими та такими що протирічать фактичним обставинам справи.

Як вбачається з позовної заяви, її предметом є оскарження дій суб'єкта владних повноважень, що вчинені при здійсненні владних управлінських функцій. Тобто основним предметом оскарження є дії суб'єкта владних повноважень, вчинені ним при здійсненні владних управлінських функцій. Відповідно до п. 1 ч.1 ст. 17 КАСУ спори фізичних осіб щодо оскарження рішення, дій (зокрема, висловлювань, виступів) чи бездіяльності суб'єкта владних повноважень (яким є Прем'єр-міністр України) є компетенцією адміністративних судів.

Той факт, що оскаржувана дія суб'єкта владних повноважень завдали шкоди честі і гідності є певним наслідком вчинення такої дій. Судові інстанції помилково застосовуючи норму ст. 109 КАС України, відмовили у відкритті провадження по справі. Відповідно до цивільно-процесуальних норм та норм адміністративного судочинства України, слід розрізняти позови про захист честі і гідності (що безперечно мають цивільно-правову природу і розглядаються відповідно до цивільного права) та оскарження дій суб'єкта владних повноважень, які можуть завдати шкоди честі і гідності необмеженій кількості певній категорії осіб. Так, образливе висловлювання щодо конкретної особи іншою особою яка, хоча і є суб'єктом владних повнова-

жень, але висловила її не при виконанні відповідних повноважень (в приватній бесіді чи висловлюванні), могло б спричинити цивільно-правовий спір про захист честі і гідності, що підлягає розгляду відповідно Цивільно-процесуального кодексу України. У зв'язку з цим статтею 32 Конституції України і передбачено судовий захист права спростовувати недостовірну інформацію про себе і членів своєї сім'ї, на що посилається також і Верховний суд України, в частині першій, своєї Постанови від 27 лютого 2009 року № 1 «Про судову практику у справах про захист гідності та честі фізичної особи, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи».

Публічне висловлювання суб'єкта владних повноважень, вчинене ним при здійсненні владних управлінських функцій, щодо певної категорії осіб (наприклад, про здатність жінок брати участь в реформах, ефективно працювати і т.д.) адресоване не конкретній особі, тому не є цивільно-правовим та має ознаки публічного права, тому спір з приводу оскарження таких дій є спором с сфері публічного права.

2. В Ухвалі від 31 березня 2010 року суд першої інстанції зазначає (абз.3 стор.2), що *«характер спірних правовідносин є ці вільно-правовим (незалежно від суб'єктивного складу), то всі справи зазначеної категорії підлягають розгляду в порядку цивільного судочинства. Справи зазначеної категорії не можуть розглядатись за правилами Кодексу адміністративного судочинства України, оскільки такі спори не мають публічно-правового характеру»*

Але, з таким припущенням суду першої інстанції викладені в своїй Ухвалі, також неможливо погодить.

Частиною першої статті 2 КАС України передбачено, що основним завданням адміністративного судочинства є захист прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб у сфері публічно-правових відносин від порушень з боку органів державної влади. Як зазначає, Постанова Пленуму Вищого Адміністративного суду України від 6 березня 2008 року № 2 «Про практику застосування адміністративними судами окремих положень Кодексу адміністративного судочинства України під час розгляду адміністративних справ», у зв'язку з цим судам необхідно враховувати, що у справах щодо оскарження рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень належить перевіряти, чи прийняті (вчинені) вони: 1) на підставі, у межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України; 2) з використанням повноваження з метою, із якою це повноваження надано; 3) обґрунтовано, тобто з урахуванням усіх обставин, що мають значення для прийняття рішення (вчинення дії); 4) безсторонньо (неупереджено); 5) добросовісно; 6) розсудливо; 7) з дотриманням прин-

ципу рівності перед законом, запобігаючи несправедливій дискримінації; 8) пропорційно, зокрема з дотриманням необхідного балансу між будь-якими несприятливими наслідками для прав, свобод та інтересів особи і цілями, на досягнення яких спрямоване це рішення (дія); 9) з урахуванням права особи на участь у процесі прийняття рішення; 10) своєчасно, тобто протягом розумного строку.

Пунктом 7 ч. 1 ст. 3 КАС України визначено, що суб'єкт владних повноважень – є в тому числі і орган державної влади, їхня посадова при здійсненні ними владних управлінських функцій на основі законодавства.

Обсяг повноважень Кабінету Міністрів України та Прем'єр – Міністра України передбачено Конституцією України, Законом України «Про Кабінет Міністрів України» від 16 травня 2008 року № 279-VI та Регламентом Кабінету Міністрів України, затверджений Постановою КМУ від 18 липня 2007 р. N 950.

Як доводить зміст опублікованої інформації про заяву проголошену Відповідачем 19 березня 2010 року, вона була зроблена при представленні губернатора (голови держаної адміністрації) Дніпропетровської області. Зазначені функції щодо призначення голів державних адміністрацій Відповідач здійснював відповідно до повноважень передбачених ст. 24 Законом України «Про Кабінет Міністрів України» та параграфу 102, відповідного Регламенту, та були за своїм правовим змістом допоміжними функціями, що мають публічний характер, чому перша та апеляційні інстанції не дали належної правової оцінки відмовлячі в порушенні провадження по справі.

Здійснення допоміжні функції публічного характеру спрямована на забезпечення нормального виконання органами влади своїх функцій та організаційно-правових зміст їх втілюється в організацію внутрішньої або зовнішньої діяльності апарату органів державної влади. Отже Відповідач діяв, як орган публічної влади, при виконанні ним покладених на нього функціональних обов'язків.

Під органами публічної влади, слід розуміти: будь-яку установу публічного права (включаючи державу, регіональні та місцеві органи державної влади, незалежні публічні підприємства) та будь-яких фізичних осіб під час виконання ними повноважень офіційних органів (Т. О. Білозерська Форум права – 2007 рік № 2). Кабінет Міністрів України – вищий орган у системі органів державної виконавчої влади. Прем'єр – Міністр, як голова вищого органу державної влади, є частиною цієї публічної влади. Одним із принципів, діяльності публічної влади є відкритості як оприлюднення та доступності для громадян інформації. Таким чином, судові інстанції не звернули увагу, відмовляючи у порушенні провадження по справі за непідсудністю, на

публічність виступу Відповідача, як представника влади, якій діяв в сфері в сферу публічно-правових відносин. Між тим найвагомішим об'єктом впливу адміністративно-правових норм є діяльність органів виконавчої влади.

Суди не звернули увагу та не дали правової оцінки, що діючи в межах повноважень наданих Відповідачу згідно Законом України «Про Кабінет Міністрів України» та Регламентом Кабінету Міністрів України Відповідач виконував управлінську діяльність, відповідно до своєї компетенції. А відтак його виступ, мав не приватний характер, а був офіційною заявою, так як вона була проголошена під час виконання ним покладених на нього функцій. Отже, Відповідач відповідно до своїх повноважень представляв інтереси Кабінету Міністрів України (ст. 44 Законом України «Про Кабінет Міністрів України») та висловлював свою позицію як офіційна публічна посадова особа, яка представляє вищим органом у системі органів виконавчої влади (ст. 1 вище зазначеного Закону).

Крім того, слід звернути увагу касаційної інстанції на наступне. Відповідно до ст. 16 Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей чоловіків та жінок» від 8 вересня 2005 року № 2866-IV, **керівники органів державної влади зобов'язані забезпечити рівний доступ громадян до державної служби відповідно до кваліфікації і професійної підготовки незалежно від статі претендента.**

Статтею 3 цього Закону, встановлено основні напрями державної політики щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків. Так, відповідно до вимогам цієї статті, державна політика щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків спрямована на недопущення дискримінації за ознакою статі. Статтею 1 цього ж Закону, зазначає, що дискримінація за ознакою статі – належать дії чи бездіяльність, що виражають будь-яке розрізнення, виняток або привілеї за ознакою статі, якщо вони спрямовані на обмеження або унеможливають визнання, користування чи здійснення на рівних підставах прав і свобод людини для жінок і чоловіків.

Відповідач, знаходячись при виконанні покладених на нього державною адміністративно – управлінських функцій, що і охоплюється поняттям сфері публічно правових відносин, не тільки публічно визнав порушення ним свої зобов'язання, як керівника органу державної влади, але і одночасно порушив норму ст.10 Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей чоловіків та жінок», як Прем'єр-Міністр, який очолює Уряд Країни. Нормою цього закону на Кабінет Міністрів України покладено обов'язок забезпечувати проведення єдиної державної політики, спрямованої на досягнення рівних прав та рівних можливостей жінок і чоловіків у всіх сферах життя суспільства. Дискримінація за ознакою статі при прийнятті на дер-

жавну службу та службу в органи місцевого самоврядування і під час її проходження забороняється.

Ця ж норма ст. 10 Закону встановлює, що призначення на державну службу здійснюється з дотриманням представництва кандидатур кожної статі.

Виходячи з наведеного, можливо зазначити, що встановлення обов'язку керівника нести адміністративну відповідальність (в чому виражається так звана адміністративна деліктоздатність), у передбачених законом випадках за неналежне виконання повноважень є одною із основних функцій адміністративного судочинства.

Отже, в порушення вимог ст. 159 КАС України, відповідні Ухвали суду першої та апеляційної інстанції, неможливо вважати законними та обґрунтованими.

На підставі вище викладеного, керуючись ст.55 Конституції України та ст. ст. 49, 211, 223 КАС України та ст. 227 КАС України,

ПРОШУ:

1. Прийняти касаційну скаргу та призначити справу до розгляду.
2. Розглянути касаційну скаргу за участю Скаржника.
3. Скасувати судові Ухвали судів першої та апеляційної інстанцій і направити справу для продовження її розгляду по суті в суд першої інстанції.

ДОДАТОК:

1. Квитанція про сплату держмита.
2. Засвідчені копії Ухвал Окружного адміністративного суду міста Києва та Київського апеляційного адміністративного суду.
3. Касаційна скарга для Відповідача по справі, з копіями ухвал першої та апеляційної інстанції, що оскаржується.

О.І. Сулова

01.02.2011 р.

НА ПЕРШЕ ЛИПНЯ 2011 РОКУ СКАРГА НЕ РОЗГЛЯНУТА

CTATTI ABTOPIB

ГЕНДЕРНИЙ МОНІТОРИНГ ВЛАДИ – 40 ДНІВ

Олена СУСЛОВА,
02 квітня 2010,

<http://pravda.com.ua/columns/2010/04/2/4905330/>

Багато хто з нас не чекав позитивних змін від нової влади. Проте, набагато менше думали, що може відбутися такий «відстриб» назад.

Поки можна судити більше за процесом, ніж за наслідками. Однак і це вже дає підстави стверджувати, що перші кроки позначені відсутністю системності й професійності змін, накидання одного територіального зашморгу на всі адміністративні й відомчі одиниці.

Тим цікавіше виглядає факт сублімації уявлень, ставлення і підходів «нової» влади через гендер. Гендерні підходи виглядають послідовними й системними.

Але ж у чому ця послідовність і системність?

Послідовним є ланцюжок від заяв кандидата в президенти Віктора Януковича та не голосування за законопроект, що передбачає гендерні квоти, через включення в програмні засади діяльності коаліції фройдівської «помилки» – запровадження тендерної рівності, в пункті 3.1 «Програмних засад діяльності коаліції», газета «Голос України», № 46 від 16 березня 2010 року, четверта сторінка, – до створення кабміну без жодної жінки.

Системним є підхід, який прем'єр Микола Азаров оприлюднив у фразі, яка, на відміну від інших заяв, є на сьогодні одна з найбільш відомих, поширених, упізнаних – «не жіноча це справа – проводити реформи в Україні».

Чому системним? Тому що наступні пояснення з метою виправдати сказане, лише посилюють ефект або недолуго намагаються пояснити те, за що треба було просто вибачитися, якби це не відповідало системному підходу.

Про системність підходу говорять і далеко за межами України.

Слід віддати належне тому, що серед «других» позицій в центральних органах влади жінки є.

Це й три заступниці в Адміністрації президента, і чотири заступниці

міністра юстиції, і інші міністерства де-ніде мають «жіночі обличчя» на цих посадах. Проте цей факт не спростовує, а тільки підтверджує системність *сексистського підходу* нової влади, на відміну від протекціонистсько-патріархатного попередньої.

Саме *сексизм*, визнаючи вторинність жінки й жіночого за широким колом сфер, проблем і проявів, вважає, що *жінка може бути доброю виконавицею, а тому її місце – на других ролях*.

Бо вона добре підготує матеріали, пошукає і знайде цікаві факти, напише «босу» промову, яку він блискуче виголосить. Звичайно, якщо, як майже завжди, не переплутає імена, наголоси, назви й зайнятись.

Саме сексизм вважає, що є справи «чоловічі» і «жіночі», і заперечує право на вільний вибір, і жінок, і чоловіків.

В порівнянні із протекціонистсько-патріархатним підходом, сексизм, на мою думку, є більш жорстким, неприхованим виявом гендерної дискримінації.

Попередня влада також не відрізнялася високою гендерною чутливістю. І Віктор Ющенко, і Юлія Тимошенко в різні часи припускалися висловів, далеких від «зразкових». Проте вони розуміли, що в сучасному демократичному суспільстві не можна заперечувати принцип рівних прав і можливостей. Принаймні, відверто.

«Зверху» намагалися захистити «жіночок» виплатами матерям, гіперопікою багатодітних сімей тощо.

Разом з тим, це був «м'який» протекціонистсько-патріархатний підхід, який дав можливість за останні п'ять років зробити якісні кроки в побудові національного механізму утвердження гендерної рівності – прийняття закону «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків».

Цей закон визначив рамки розвитку політики в цілому, з розвитком інституту гендерних радників і радниць, уповноважених з гендерних питань у секретаріатах комітетів і міністерствах, та іншими структурами. Загалом це дало б можливість зберігати інституційну пам'ять, нарощувати потенціал навіть в умовах, м'яко кажучи, дивної трансформації в надрах самого міністерства.

Інакше як назвати реорганізацію департаменту сімейної й гендерної політики і значне скорочення кількості штатних одиниць, які мають займатися гендерними питаннями в самих різних сферах життя, зокрема, протидії насильству в сім'ї та торгівлі людьми?

Але навіть попри це, результати спільної діяльності органів державної влади й неурядових організацій дали можливість створити в Україні

унікальний механізм реалізації принципу рівних прав та можливостей жінок і чоловіків.

Розвиток цього принципу може дати добрі результати вже найближчим часом.

Можна почути думку, що гендерна позиція влади сьогодні пояснюється її реакцією на діяльність попередньої прем'єрки.

Але я би уточнила, що вона не пояснюється, а лише унаочнюється – в цих діях суб'єктів владних повноважень, які ми вже згадали. Пояснення, що новий уряд має працювати по 16 годин на добу і вміти говорити «ні» керівництву, не є ефективним. Бо відомий факт, що Тимошенко й сама працювала більше 16 годин на добу, і її підлеглі – незалежно від статі та інших ознак.

Одним із проявів, не самим важливим, але промовистим є приховане позиціонування першої леді.

Не зважаючи на те, що заходи з її участю є частиною протоколу, особливо під час візитів голів іноземних держав, на офіційному сайті президента ви *не знайдете* інформації про неї. Намагання надати Людмилі Янукович статусу «кремльовських дружин», які роками були приховані від людського ока, – це теж частина своєрідного гендерного підходу сучасної влади.

«Вторинними ознаками» можна вважати зменшення кількості жінок народних депутатів та жінок – голів комітетів Верховної Ради. Нема також жодної жінки, яка керує обласною державною адміністрацією. І перспективи гендерних змін у цій царині мізерні.

Ось такі вони – перші 40 днів влади з гендерного роздоріжжя...

ЧОМУ 29 БЕРЕЗНЯ 2010 РОКУ Я ПОДАЛА ПОЗОВ ДО СУДУ, В ЯКОМУ ВІДПОВІДАЧЕМ Є ПРЕМ'ЄР-МІНІСТР УКРАЇНИ М. Я. АЗАРОВ?

Катерина ЛЕВЧЕНКО,
<http://77.72.129.161/>

19402-chomu-ya-podala-v-sud-na-premyera-azarova.html

Навіщо ти це робиш? Чого ти хочеш добитися, окрім зайвих проблем та судової тяганини? А може твоє рішення ще й негативно потім вплине на тебе, бо судитися з тими, у кого вся повнота влади в країні, справа небезпечна? Чи взагалі, приймуть у тебе такий позов? Ці та інші питання ставили мені і друзі, і колеги.

Але рішення було прийняте фактично миттєво, відразу після того, як я прочитала вислів Прем'єр-міністра з приводу того, що проводити реформи – то жіноча справа. Накипіло. Набридло. Дістало.

Спочатку спровадили жінок на кухню. Потім підтвердили це своїми кадровими призначеннями. Паралельно фактично зруйнували Департамент сімейної та гендерної політики Міністерства України у справах сім'ї, молоді і спорту. Почали говорити про можливість згорання програм проведення тренінгів та навчань для громадських активістів та державних службовців. Ну а потім і взагалі з'ясувалося, що (цитую) «не жіноча це справа – проводити реформи в Україні».

Інтернет видання наводять слова М. Я. Азарова: «Одні кажуть, що наш уряд великий, другі, що в уряді немає жінок, ні на кого подивитися під час засідання Кабінету Міністрів. Самі нудні особи. За всієї моєї пошани до жінок – не жіноча справа проводити реформи». І далі: в новий уряд підібрані люди, які можуть працювати по 16 годин на добу, «без вихідних і прохідних», можуть брати відповідальність і не бояться говорити «ні» начальству.

Що я винесла з цієї фрази: по-перше, не лізь у справи державні, сиди мовчки, виконуй, що кажуть, бо не жіноча справа проводити реформи. По-друге, що я не можу працювати 16 годин на добу. Що я неповноцінний працівник, бо мені потрібні вихідні (о, жах!), на відміну від тих, хто сьогодні в Уряді, тобто на відміну від чоловіків. По третє, що я не можу брати відповідальність на себе. Ну і останнє, що я боюся говорити «ні» начальству.

Може я в чомусь помиляюсь? Здається ні. Бо ті ж самі смисли і тлумачення виникли у всіх, з ким обмінювалася думками з приводу цих «гендерних перлів». Вислів М. Я. Азарова є публічним виступом посадової особи вищого рівня, внаслідок якого порушено права і законні інтереси моєї особисто, створено перешкоди для здійснення мною конституційного права на участь в управлінні державними справами, а також є виявом прямої дискримінації, тобто порушені норми Конституції України, що є нормами прямої дії.

Всі це відбувається тоді, коли я активно відстоюю діяльність Управління моніторингу дотримання прав людини в діяльності ОВС, в створенні якого брала безпосередню участь і, яке новий міністр ліквідував, не прислуховуючись до аргументів фахівців та голосів правозахисних організацій. І ще тоді, коли ми з колежанками повернулися з Женеви, де брали участь у роботі Комітету ООН зі статусу жінок, де звітували про виконання Україною Конвенції ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок, і куди не поїхав жодний з членів українського уряду. Звітували, говорячи про всі існуючі проблеми в цій сфері: і гендерні стереотипи, які панують в суспільстві, і недостатність уваги до протидії насильству в сім'ї, і фактичну відсутність цивілізованої та скоординованої державної політики в цій сфері, і дискримінацію жінок на ринку праці, і нерозвинуту соціальну сферу тощо. Сподівалися, що вирішення цих проблем стане частиною стратегії державного розвитку України нового уряду. На це й сподівалися і члени комітету ООН.

Але не склалося. В проектах програм економічного та соціального розвитку держави про ці питання взагалі не йдеться, пропозиції міністерства економіки щодо фінансування державних програм оминають ті, що пов'язані з питаннями гендерної рівності, ну а публічні виступи керівників держави в цій сфері можна розцінювати як пряму дискримінацію жінок.

На це звернули увагу навіть в парламентах європейських держав. На це будуть звертати увагу на наступній сесії Парламентської Асамблеї Ради Європи. Це не оставлять без уваги міжнародні організації, в тому числі й донори України.

А що ж в Україні? Пояснення прес-служби Кабінету Міністра від 25 березня 2010 р. щодо вислову Азарова не стосується його суті та того, як він представлений в відео-записах й на сайтах. Вибачення перед жінками з боку самого Прем'єр-міністра не було. Але є порушення закону.

Трохи юридичних цитат. Стаття 24 Конституції України, «не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, **статі**, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками».

Стаття 7 б) Конвенції ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок: держави-сторони вживають усіх відповідних заходів для ліквідації дискримінації щодо жінок у політичному та суспільному житті країни і, зокрема, забезпечують жінкам на рівних умовах з чоловіками право: б) брати участь у формуванні та здійсненні політики уряду та займати державні посади, а також здійснювати всі державні функції на всіх рівнях державного управління.

Стаття 11 б) цієї ж Конвенції: держави-сторони вживають усіх відповідних заходів для ліквідації дискримінації щодо жінок у галузі зайнятості, з тим щоб забезпечити на основі рівності чоловіків і жінок рівні права, зокрема: б) право на однакові можливості при найманні на роботу, в тому числі застосування однакових критеріїв вибору при найманні.

Стаття 1 Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків»: дискримінація за ознакою статі – дії чи бездіяльність, що виражають будь-яке розрізнення, виняток або привілеї за ознакою статі, якщо вони спрямовані на обмеження або унеможливають визнання, користування чи здійснення на рівних підставах прав і свобод людини для жінок і чоловіків.

Тож вислів М. Я. Азарова «За всієї моєї пошани до жінок – не жіноча справа проводити реформи» – вважаю прямою дискримінацію жіноцтва України і **мене особисто, як жінки**.

Продовження вислову М. Я. Азарова про те, що в новий уряд підібрані люди, які можуть працювати по 16 годин на добу, «без вихідних і прохідних», можуть брати відповідальність і не боятися говорити «ні» начальству, є не лише дискримінацією, але й образою, бо воно ставить під сумнів мої професійні здібності, натякає на мою другорядність та меншовартість порівняно із чоловіками.

Цей вислів прямо підходить під визначення поняття «дискримінація», як воно надається в статті 1 Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», оскільки виражає розрізнення та виняток за ознакою статі, спрямований на обмеження, а також унеможливорює визна-

ння, користування чи здійснення на рівних підставах прав і свобод людини для жінок і чоловіків.

Вислів Прем'єр-міністра суперечить нормам міжнародних документів, ратифікованих Україною у встановленому законом порядку, Конституції України (статтей 24, 38) та Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», тож ці дії можна розглядати як порушення **статті 10** «Основні обов'язки державних службовців» Закону України «Про державну службу» в частині визначення таких обов'язків як додержання Конституції України та інших актів законодавства України та недопущення порушень прав і свобод людини та громадянина.

Відповідно до статті 38 «Відповідальність за порушення законодавства про державну службу» Закону України «Про державну службу», особи, винні у порушенні законодавства про державну службу, несуть цивільну, адміністративну або кримінальну відповідальність згідно із чинним законодавством.

Таким чином, вважаю що було порушене моє особисте немайнове право на рівність чоловіків та жінок, яке закріплюється та гарантується всіма наведеними вище нормативними актами.

Цитати можна продовжувати. Але досить й цих. Для того щоб виконувати закони, їх потрібно знати. Може завдяки цьому позову з'явиться мотивація у наших керманичів вивчити законодавство у сфері рівноправності чоловіків та жінок!?

Поки ж чекаємо на рішення суду. Печерського районного суду у місті Києві. Та окружного адміністративного суду м. Києва, куди свій позов подала директорка Інформаційно-консультаційного жіночого центру Олена Суслowa.